

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 39/527/2019

Zarządu Województwa Podlaskiego

z dnia 7 maja 2019 roku

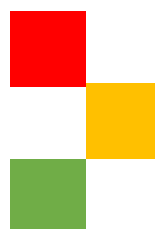

Raport o stanie województwa za 2018 rok

Podlaskie

Regionalne Obserwatorium
Terytorialne

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	3
2. REALIZACJA CELÓW STRATEGII.....	4
2.1. Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka.....	4
Cel operacyjny 1.1 Rozwój przedsiębiorczości.....	8
Cel operacyjny 1.2 Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw.....	9
Cel operacyjny 1.3 Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu	12
Cel operacyjny 1.4 Kapitał społeczny, jako katalizator procesów rozwojowych.....	13
Cel operacyjny 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych.....	15
Cel operacyjny 1.6 Nowoczesna infrastruktura sieciowa.....	17
2.2. Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe.....	22
Cel operacyjny 2.1 Aktywność podlaskich przedsiębiorstw na rynku ponadregionalnym.....	26
Cel operacyjny 2.2 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej województwa.....	27
Cel operacyjny 2.3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej.....	28
Cel operacyjny 2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej.....	29
Cel operacyjny 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu.....	30
2.3. Cel strategiczny 3. Jakość życia.....	33
Cel operacyjny 3.1 Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych.....	38
Cel operacyjny 3.2 Poprawa spójności społecznej.....	40
Cel operacyjny 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego.....	42
Cel operacyjny 3.4 Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami.....	49
3. realizacja programów i planów rozwojowych.....	54
4. REALIZACJA UCHWAŁ.....	64
5. WNIOSKI.....	70
6. ZAŁĄCZNIKI.....	73
Załącznik nr 1. Polityki i programy realizowane przez Zarząd Województwa Podlaskiego w kontekście przyjętych celów rozwojowych SRWP 2020.....	73
Załącznik nr 2. Sprawozdanie z realizacji uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego podjętych w 2018 roku	73
Spis Tabel.....	74
Spis Map.....	74
Spis Wykresów.....	75

1. WPROWADZENIE

Obowiązek opracowania *Raportu o stanie województwa* (Raport) wynika z przepisów ustawy o samorządzie województwa (art. 34 a). Zgodnie z zapisami ustawy Zarząd Województwa, co roku do dnia 31 maja przedstawia Sejmikowi Województwa wskazany Raport. Obejmuje on podsumowanie działalności Zarządu Województwa

w roku poprzednim, w szczególności realizację:

- polityk, programów i strategii,
- uchwał sejmiku województwa,
- budżetu obywatelskiego.

Raport w warstwie merytorycznej oraz statystycznej zawiera najważniejsze informacje dotyczące obszarów społeczno-gospodarczych, istotnych dla rozwoju i funkcjonowania województwa, zgodnych z celami aktualnej Strategii Rozwoju Województwa do roku 2020 (SRWP 2020). Przedstawiono opis sposobu oraz stopnia realizacji zadań wynikających z kompetencji Zarządu Województwa Podlaskiego w 2018 roku.

Podstawowym źródłem informacji w zakresie analizowanych zagadnień są oficjalne dane Głównego Urzędu Statystycznego, informacje z komórek merytorycznych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego (UMWP) odpowiedzialnych za realizację polityk i programów i uchwał sejmiku, oraz innych instytucji publicznych, w tym jednostek organizacyjnych samorządu województwa (JOSW), uczestniczących we wdrażaniu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020. Informacje dotyczące realizacji zadań Zarządu Województwa Podlaskiego zostały przygotowane w oparciu o dane gromadzone przez poszczególne Departamenty UMWP i JOSW. Wszystkie rodzaje informacji zostały przedstawione zgodnie ze stanem na koniec 2018 roku. Informacje, których źródłem jest statystyka publiczna mogą być prezentowane w innym układzie czasowym, jeżeli to wynika z zasad działania systemu ich gromadzenia i publikacji lub było to uzasadnione specyfiką analizowanego obszaru problemowego.

2. REALIZACJA CELÓW STRATEGII

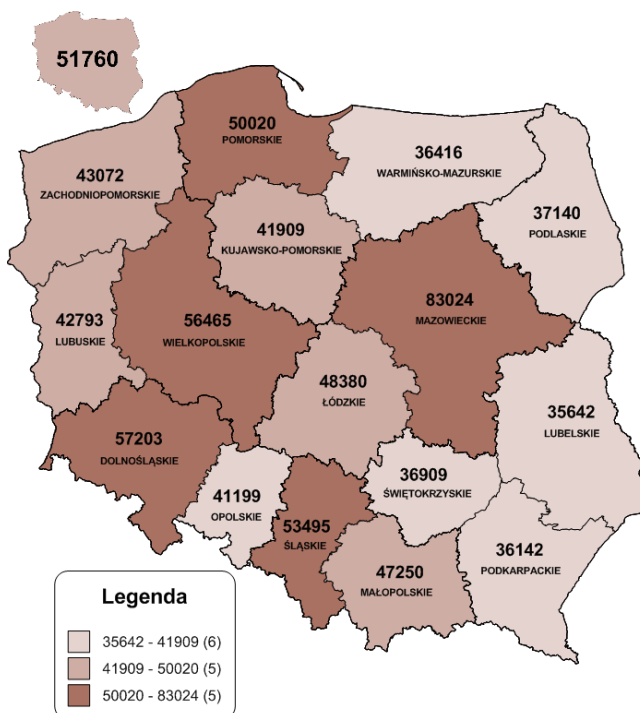
2.1. Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka

Wskaźniki realizacji celu strategicznego:

- PKB na 1 mieszkańca w cenach bieżących
- Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności

Mapa 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w zł) w roku 2017*

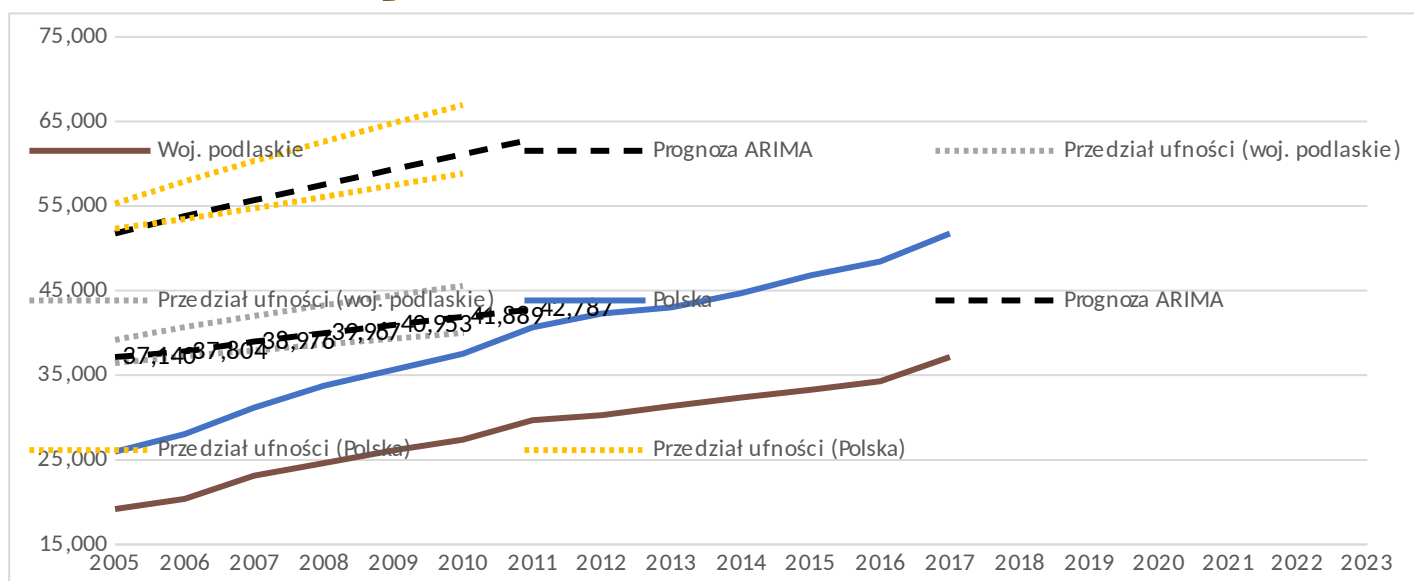
- PKB per capita zarówno w regionie, jak i w skali całego kraju charakteryzuje się tendencją wzrostową.
- Dynamika wzrostu wartości wskaźnika w regionie jest dużo niższa niż w Polsce, w związku z czym, w województwie obserwowane są procesy dywergencyjne (w stosunku do gospodarki kraju).
- Mimo tego, iż w 2017 roku (szacunki wstępne) PKB per capita w województwie wzrósł o 8,1%, zaś w kraju średnio o 7%, to nadal zwiększa się dysproporcja pomiędzy regionem, a pozostałymi województwami.
- W latach 2013-2017 wartość wskaźnika wzrosła o 18,4%, tj. 5 766 zł. Jednakże pozycja województwa podlaskiego w kraju uległa tylko nieznacznej poprawie, z 13 na 12.

* przedziały danych domknięte lewostronnie
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca w cenach bieżących (w zł) w latach 2005-2017 z prognozą do roku 2023*

* szacunki wstępne dla roku 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

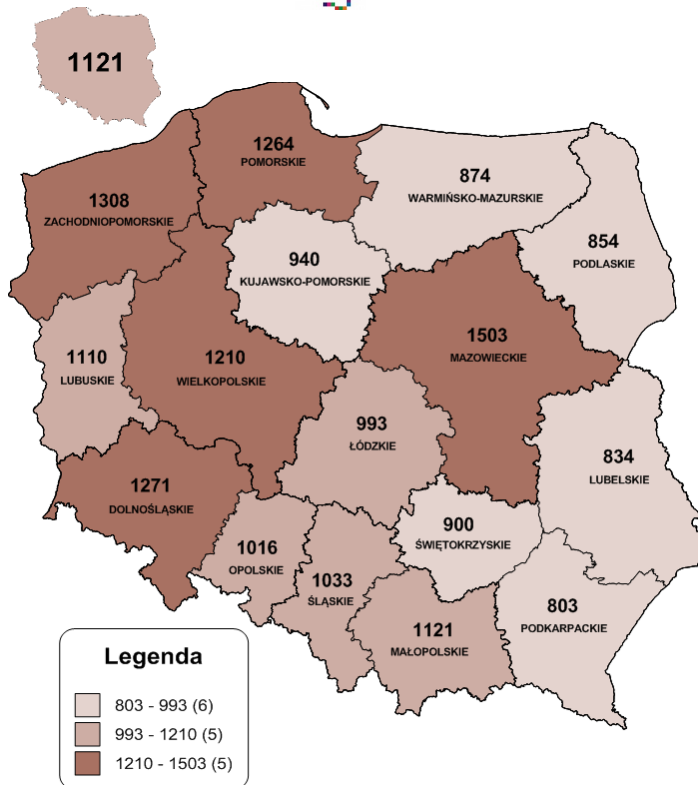
- Prognoza wartości wskaźnika w latach kolejnych zakłada jego systematyczny wzrost.
- Symulacje z wykorzystaniem modelu ARIMA wskazują na duże prawdopodobieństwo dalszego pogłębienia się dysproporcji pomiędzy regionem i średnią krajową, pod względem rozwoju gospodarczego.
- W 2020 wartość PKB per capita będzie przewyższać wartość docelową wynoszącą 39 000 zł.
- Prognozowana wartość wskaźnika (prognoza ARIMA z roku 2017) dla roku 2017 (co wynika z dwuletniego opóźnienia w przedstawieniu ostatecznych danych) wyniosła 35 416 zł, rzeczywista wartość wynosząca 37 140 zł przewyższyła górną granicę prognozowanego przedziału ufności.

Podsumowanie realizacji Strategii w latach 2013-2017

- ✓ Utrzymanie się tendencji wzrostowej wartości PKB *per capita*.
- ✓ W latach 2013-2017 uzyskano wzrost wartości PKB *per capita* o 18,4%, tj. o 5 766 zł na osobę.
- ✓ W analizowanym okresie, wartość wskaźnika stanowiła ponad 70% udział w średniej wartości wskaźnika dla Polski. W 2017 roku wynosił on 71,8% i był niższy od wartości z roku 2013, tj. 72,9%.
- ✓ Pod względem wartości wskaźnika, województwo podlaskie w 2013 roku zajmowało 13 miejsce w Polsce, zaś w roku 2017 przesunęło się na miejsce 12.
- ✓ Zwiększa się dysproporcja pomiędzy wartością PKB *per capita* w województwie podlaskim, a średnią wartością dla Polski (z poziomu 11 660 zł w roku 2013 do 14 620 zł w roku 2017).

Mapa 2. Liczba podmiotów w gospodarce narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w roku 2017*

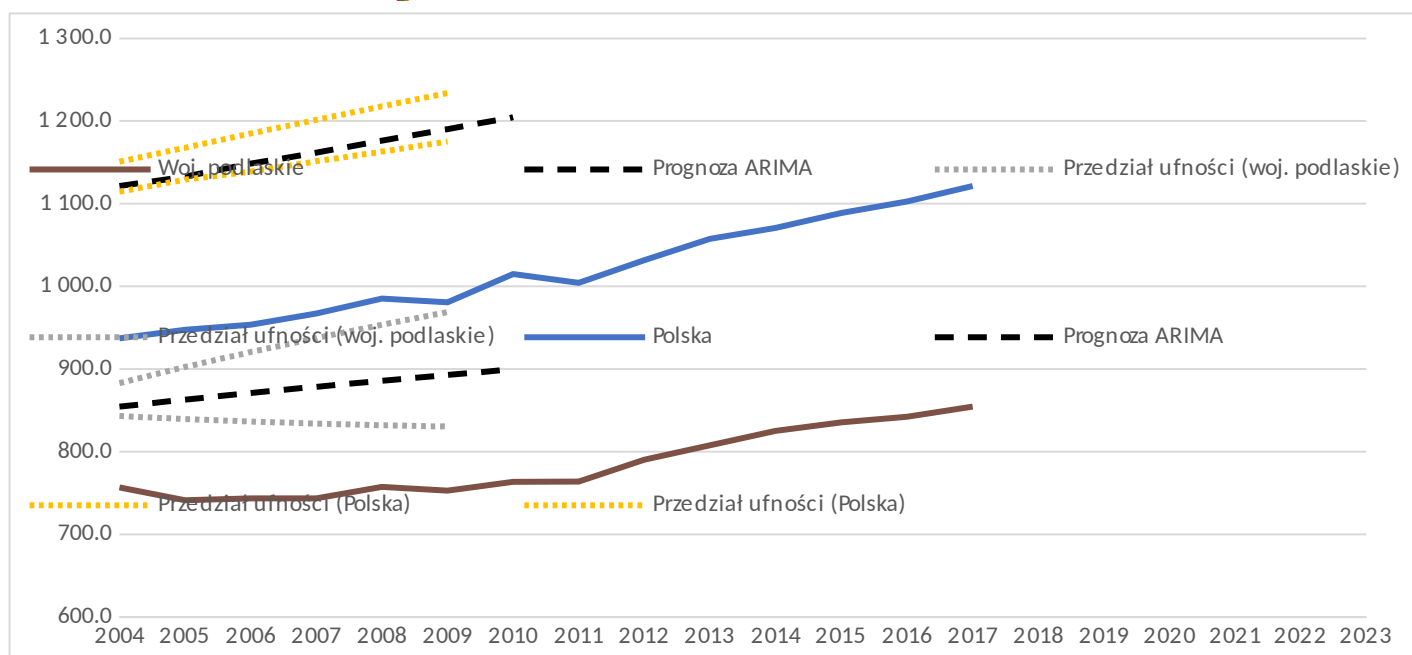

- Województwo podlaskie jest regionem o niskim poziomie przedsiębiorczości.
- W roku 2017 Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności wynosiła 854, co stanowiło 76,2% przeciętnej wartości dla kraju. W porównaniu do roku 2016 wartość wskaźnika zwiększyła się o 1,4%.
- W latach 2013-2017 odnotowano wzrost wartości wskaźnika o 5,7%, tj. o 46 podmiotów.
- Liczba zarejestrowanych podmiotów systematycznie wzrastała. Jednakże od roku 2014 zauważalny jest spadek tempa wzrostu wartości wskaźnika.
- Region pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON zajmuje niezmiennie 14 miejsce w kraju.
- Zwiększa się dysproporcja pomiędzy liczbą przedsiębiorstw przypadającą na 10 tys. mieszkańców w województwie podlaskim, a średnią wartością dla kraju. Oznacza to występowanie procesów dywergencyjnych.

* przedziały danych domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w latach 2004-2017 wraz z prognozą do roku 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Prognoza wartości wskaźnika w latach kolejnych zakłada jego systematyczny wzrost.
- Symulacje z wykorzystaniem modelu ARIMA przewidują pogłębianie się dysproporcji pod względem liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w regionie i średnio w kraju.
- W 2017 roku, wartość wskaźnika przekroczyła zakładaną wartość docelową, wynoszącą 851 podmiotów.
- Prognozowana wartość wskaźnika w 2020 r. wynosić będzie 878 podmiotów wpisanych do rejestru REGON.

Podsumowanie realizacji Strategii w latach 2013-2017

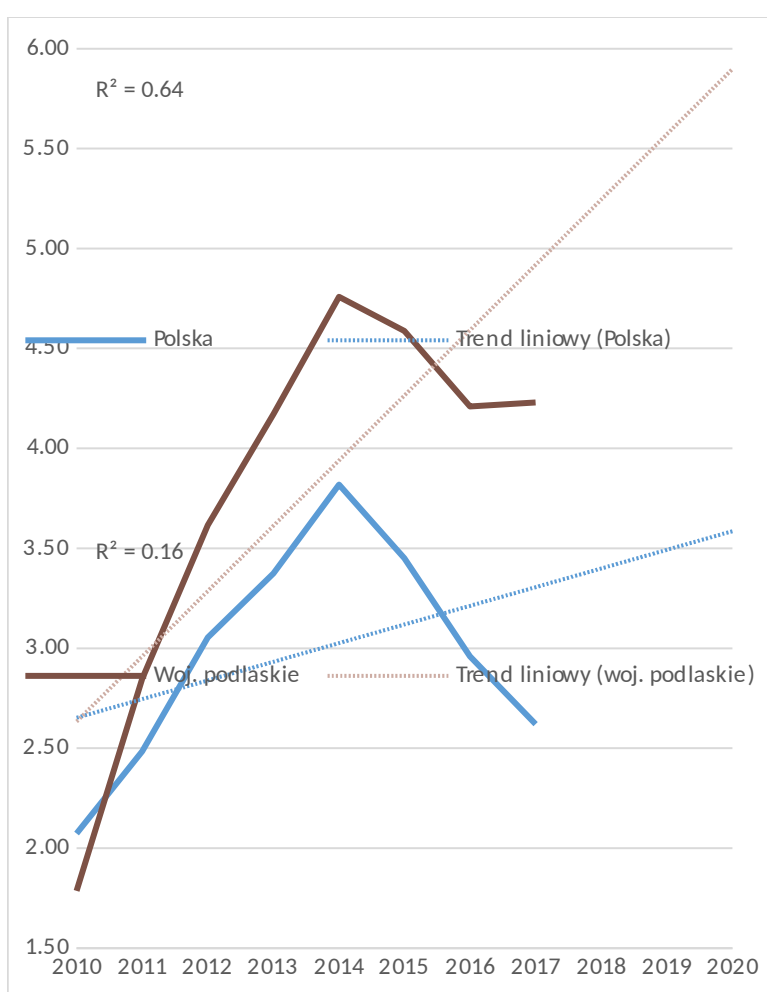
- ✓ Od 2014 roku obserwowany jest spadek dynamiki tempa wzrostu wskaźnika **liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności**.
- ✓ W latach 2013-2017 zanotowano wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na tys. mieszkańców o 5,7%, tj. o 46 podmiotów.
- ✓ Na przestrzeni analizowanych lat województwo podlaskie zajmowało 14 miejsce w kraju, przed województwem lubelskim i podkarpackim.
- ✓ Zwiększa się dysproporcja pomiędzy liczbą zarejestrowanych przedsiębiorstw w województwie podlaskim, a średnią krajową (różnica wzrosła z poziomu 242 podmiotów w roku 2013 do 261 podmiotów w roku 2017).

Podlaskie **Cel operacyjny 1.1 Rozwój przedsiębiorczości**

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
<ol style="list-style-type: none"> Promowanie postaw przedsiębiorczych Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych 	<ol style="list-style-type: none"> Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym

Wykres 3. Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w latach 2010-2017 z trendem do 2020 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Województwo podlaskie znajduje się wśród liderów certyfikowanego rolnictwa ekologicznego.
- W roku 2017 ekologiczne użytki rolne w certyfikowanych gospodarstwach ekologicznych stanowiły 4,2% powierzchni użytków rolnych w województwie podlaskim. W porównaniu do roku 2016 wskaźnik wzrósł o zaledwie o 0,02 p.p.
- Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych do roku 2014, zarówno w województwie podlaskim jak i w Polsce, wykazywał tendencję wzrostową.
- Region podlaski od 2014 roku zajmuje 4 miejsce w kraju pod względem wartości analizowanego wskaźnika, lecz jego wartość systematycznie spada. Zachowanie czwartej pozycji było możliwe dzięki obserwowanym spadkom również w skali kraju. W regionie, odmiennie niż w Polsce, trend spadkowy został zahamowany.

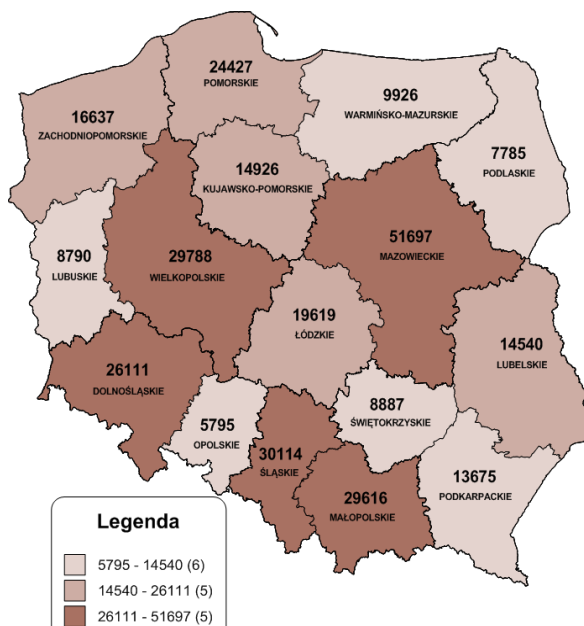

Mapa 3. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym w 2017 roku*

- W latach 2013-2017 liczba nowo zarejestrowanych podmiotów spadła o 10,8%, tj. o 947 firm.
- Lata 2015 i 2016 to lata kolejnych spadków liczby noworejestrujących się podmiotów w systemie REGON (odpowiednio o 15% i 6%). W roku 2017 odnotowano wzrost o ponad 7%, jednak nie wpłynął on zmianę zajmowanej przez województwo od 2015 roku pozycji w kraju (15 miejsce). W 2013 roku województwo zajmowało również 15 pozycję w Polsce.

* przedziały danych domknięte lewostronnie

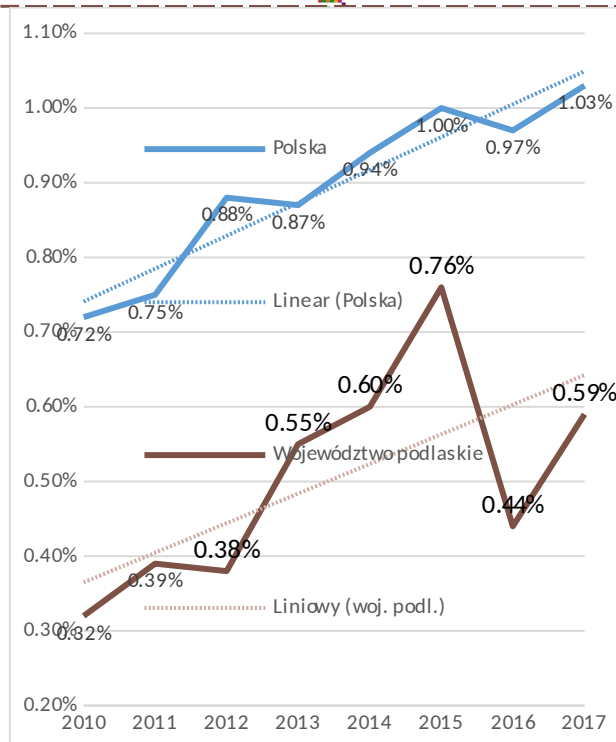
- Średnioroczny spadek wartości wskaźnika w latach 2013-2017 dla województwa podlaskiego wynosił 3,1%, natomiast dla Polski 2,8%. Oznacza to, iż w rejestrze REGON w województwie podlaskim zmieniała się w wolniejszym tempie niż w skali całego kraju. Tempo obserwowanych zmian jest więc niewystarczające, aby nastąpiło zmniejszenie dystansu regionu do średniej krajowej.
- Biorąc pod uwagę liczbę ludności w województwie podlaskim, stanowiącą 3,1% ogółu ludności Polski, należałoby oczekiwać zbliżonego odsetka nowopowstających podmiotów gospodarczych w województwie podlaskim (w 2017 w województwie podlaskim wynosił on 2,5%).

Cel operacyjny 1.2 Wzrost innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie postaw proinnowacyjnych 2. Wspieranie działalności B+R w przedsiębiorstwach 3. Zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw 4. Wspieranie transferu wiedzy i komercjalizacji wyników B+R 5. Wspieranie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB (ceny bieżące) 2. Udział nakładów na działalność B+R ponoszonych przez podmioty gospodarcze w nakładach na działalność B+R ogółem 3. Nakłady na działalność innowacyjną na 1 przedsiębiorstwo, które poniosło takie nakłady w tys. zł 4. Wartość dodana brutto na 1 pracującego w tys. zł 5. Liczba uzyskanych patentów

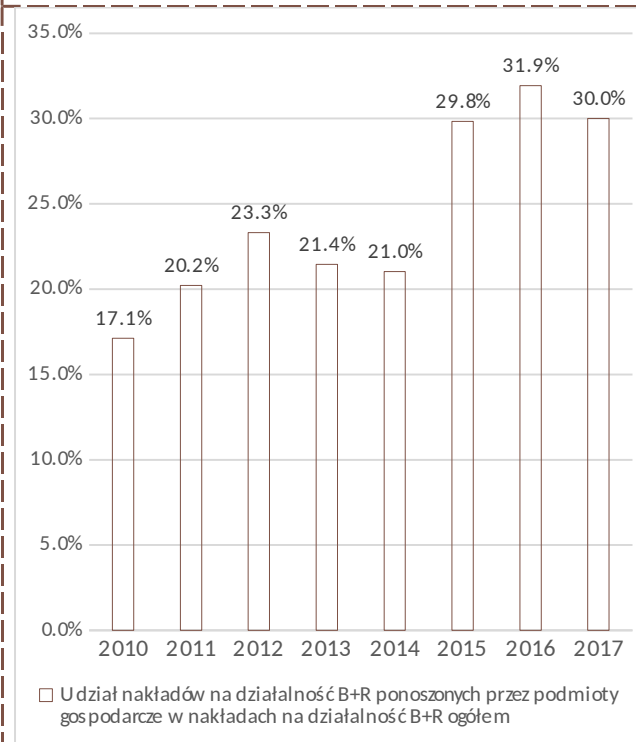
Wykres 4. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB (ceny bieżące) w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2017 roku nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB wyniosły 0,59%. Województwo podlaskie znajduje się na 10 miejscu wśród wszystkich województw. W porównaniu do roku 2016 wartość wskaźnika wzrosła o 0,16 p.p., jednak nie wpłynęło to na zmianę pozycji województwa.
- Do 2015 roku zauważalny był systematyczny wzrost wartości wskaźnika, z 0,39% w 2011 roku do 0,76% w 2015 roku. W 2016 roku nastąpił spadek niemal do poziomu wyjściowego z roku bazowego (do 0,44%). Tym samym w latach 2013-2017 wzrost wyniósł zaledwie 0,04 p.p.
- Należy się spodziewać, że dysproporcja pomiędzy wartościami dla województwa podlaskiego oraz dla Polski będzie się utrzymywała na podobnym poziomie.

Wykres 5. Udział nakładów na działalność B+R ponoszonych przez podmioty gospodarcze w nakładach na działalność B+R ogółem w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

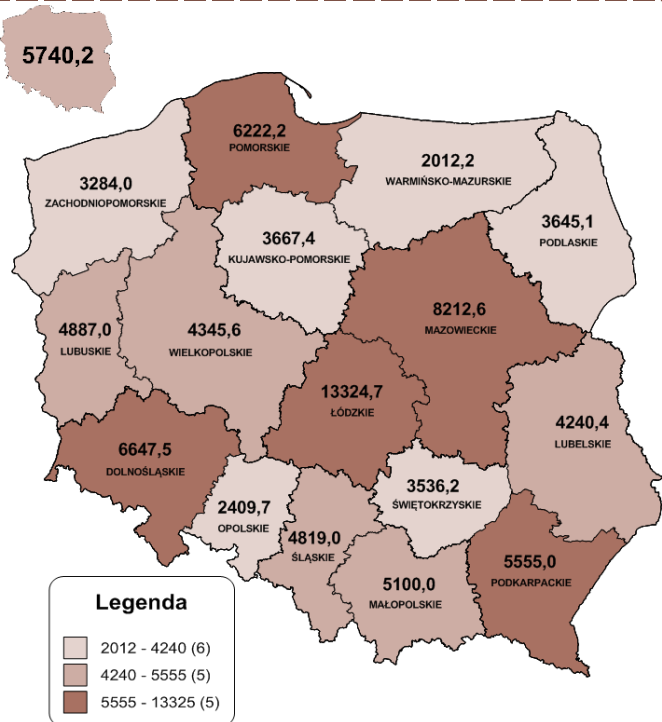
- W 2017 roku podmioty gospodarcze w województwie podlaskim partycypowały w ok. 30% nakładów, które zostały poniesione na badania i rozwój. W porównaniu do roku 2016 odsetek ten zmniejszył się o 1,9 p.p., tj. z poziomu 31,9%.
- W latach 2013-2017 wartość wskaźnika uległa znaczącej poprawie, tj. o 8,6 p.p. (z poziomu 21,4% w 2013 roku do 30,0% w roku 2017). Jednakże nie wpłynęło to na poprawę pozycji w kraju. W roku 2013 województwo podlaskie zajmowało 12 miejsce w Polsce, zaś w roku 2017 15 miejsce.
- W analizowanym okresie różnica pomiędzy wartością wskaźnika dla województwa podlaskiego, a średnią wartością dla kraju zwiększyła się z poziomu 22,2 p.p. w roku 2013 do 34,5 p.p. w roku 2017.
- Należy się spodziewać, że dysproporcja pomiędzy wartościami dla województwa podlaskiego oraz dla Polski, będzie się zwiększać.

Mapa 4. Nakłady na działalność innowacyjną na 1 przedsiębiorstwo przemysłowe, które poniosło takie nakłady (tys. zł) w 2017 roku

- W roku 2017 nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych na 1 przedsiębiorstwo, które poniosło takie nakłady wyniosły 3 645,1 tys. zł.
- W roku 2017 w porównaniu do roku 2016 nastąpił 8% spadek nakładów na działalność inwestycyjną, a województwo podlaskie zostało sklasyfikowane na 12 miejscu (wobec 10 pozycji w roku 2016).
- W latach 2013-2017 odnotowano wzrost wartości wskaźnika o 51,6%, tj. 1,24 mln zł. Zmiana spowodowała poprawę pozycji województwa podlaskiego z 14 (w roku 2013) na 12 (w roku 2017).
- Prognoza przewiduje niskie tempo wzrostu wskaźnika w kolejnych latach.

* przedziały danych domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 5. Wartość dodana brutto na 1 pracującego (zł) w 2017 roku¹

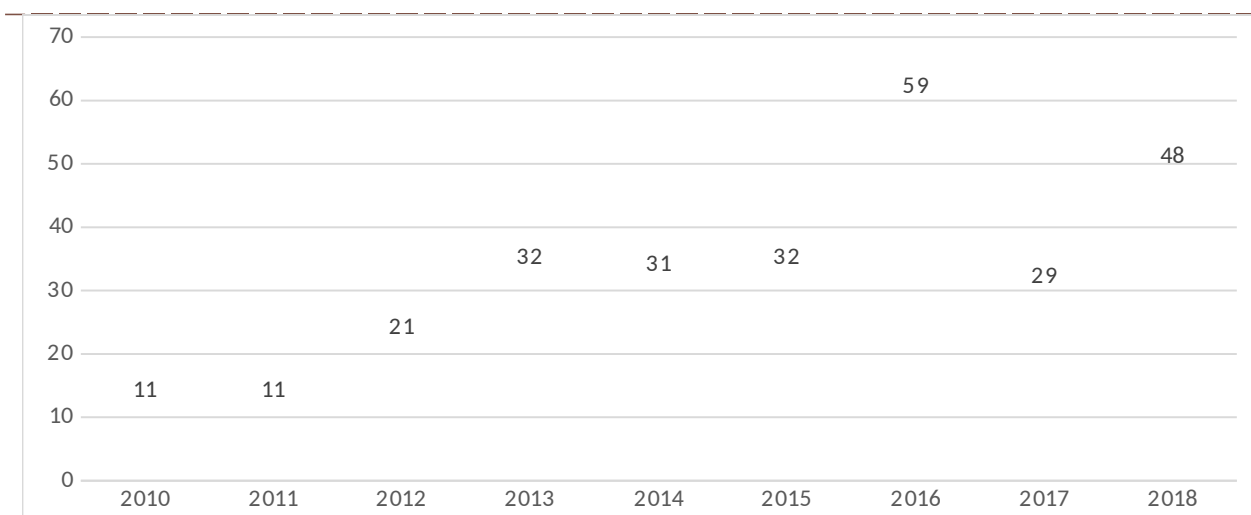
- W 2017 roku wartość dodana brutto w województwie podlaskim w przeliczeniu na 1 pracującego (wydajność pracy), wyniosła 89,5 zł. W porównaniu do roku 2016 odnotowano niewielki wzrost wartości wskaźnika, zaledwie o 0,9% (z 88,7 zł na 89,5 zł).
- W latach 2013-2017 wartość wskaźnika wzrosła o 4,9%, tj. o 4,2 zł. Jednak nie spowodowało to widocznej poprawy sytuacji województwa podlaskiego. Niezmiennie od 2013 roku, pod względem wydajności pracy, zajmuje ono 13 miejsce w kraju.
- W przyszłości, bez znaczącej zmiany w zakresie wzrostu PKB, nie będzie możliwe nadrobienie dystansu do średniej krajowej.

* przedziały danych domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 6. Liczba uzyskanych patentów w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Rok 2016, w województwie podlaskim, był rokiem rekordowym pod względem liczby uzyskanych patentów. Łącznie, region uzyskał 59 patentów, z czego 27 patentów uzyskały przedsiębiorstwa, 23 - jednostki naukowe oraz 9 - osoby fizyczne.
- W roku 2017 liczba uzyskanych patentów spadła o ponad 50%. Po 14 patentów uzyskały jednostki naukowe oraz przedsiębiorstwa, a jeden - osoba fizyczna.
- W roku 2018 odnotowano wzrost (w porównaniu do roku 2017) liczby przyznanych patentów o ponad 65%, tj. do 48. Największą liczbę patentów uzyskały podlaskie przedsiębiorstwa - 27 (jednostki naukowe - 17, zaś osoby fizyczne - 4).
- W latach 2013-2018 łączna liczba otrzymanych patentów przez podlaskie instytucje wyniosła 231. Średnio rocznie przyznawano 39 patentów.
- Należy zwrócić uwagę, na co raz większe zaangażowanie przedsiębiorstw w prace B+R oraz proces komercjalizacji zdobytej wiedzy, o czym świadczy coraz wyższa liczba uzyskanych patentów przez podmioty gospodarcze.

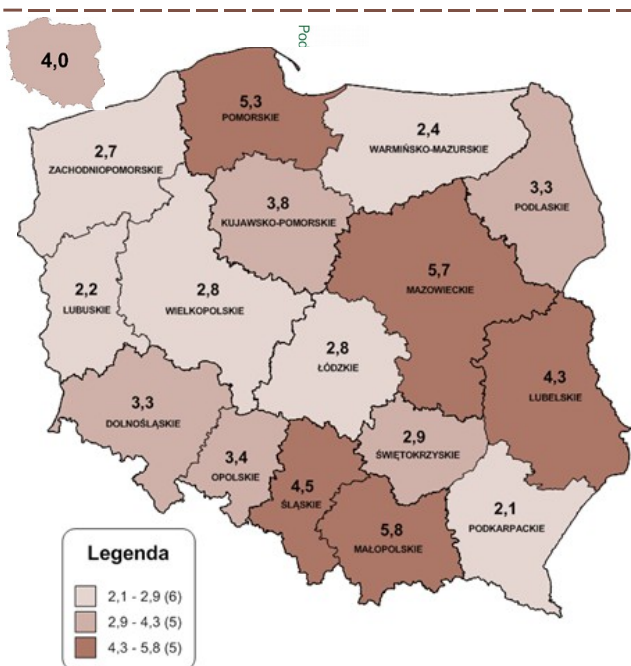
Cel operacyjny 1.3 Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
1. Poprawa dostępności do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy 2. Aktywizacja zawodowa osób o utrudnionym dostępie do rynku pracy	1. Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (przeciętnie w roku) w % 2. Wskaźnik zatrudnienia dla osób w wieku 20-64 lata wg BAEL (w IV kwartale) w %

Mapa 6. Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w 2017 roku (%)*

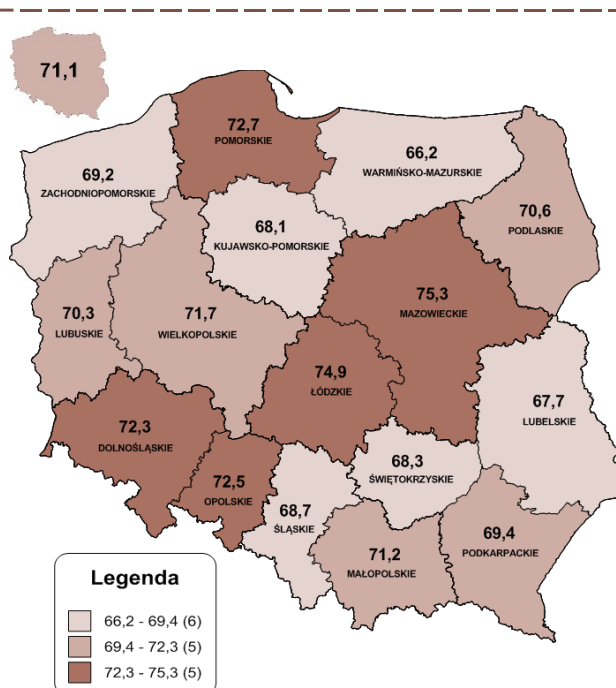
Mapa 7. Wskaźnik zatrudnienia dla osób w wieku 20-64 lata wg BAEL (w IV kwartale) w 2017 roku (%)*

* przedziały danych domknięte lewostronnie
 Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W roku 2017 nastąpiło zmniejszenie udziału osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku, w stosunku do 2016 roku (o 10,8%). W ujęciu ogólnym, nastąpiło pogłębienie negatywnego trendu widocznego od 2013 roku.
- W roku 2017 wskaźnik uczestniczących w kształceniu ustawicznym, w województwie podlaskim wyniósł 3,3%, zaś średnio w kraju 4,0%. Województwo podlaskie w porównaniu do roku 2016 odnotowało spadek zajmowanej pozycji wśród wszystkich województw, z szóstej na ósmą.
- Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w województwie podlaskim w latach 2013-2017 systematycznie spadał. Tylko w roku 2016 odnotowano skokowy wzrost do wartości 3,7% (wartość taka sama jak średnia wartość dla kraju). Taka sama tendencja utrzymywała się w skali całego kraju. Jednakże spadkowi wartości wskaźnika dla województwa podlaskiego w roku 2017 towarzyszył wzrost średniej wartości dla Polski.

* przedziały danych domknięte lewostronnie
 Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W IV kwartale 2017 roku wskaźnik zatrudnienia osób w województwie podlaskim wynosił 70,6.
- Wartość wskaźnika zarówno w odniesieniu do województwa podlaskiego, jak i do całego kraju charakteryzuje się tendencją wzrostową (z niewielkimi wahaniami). W 2017 roku, pierwszy raz od 2005 roku, utrzymywał się poniżej średniej dla całego kraju.
- W latach 2013-2017 wartość wskaźnika zatrudnienia zawierała się w przedziale 67,5%-70,6%, a województwo podlaskie zajmowało wysoką pozycję w kraju, tj. w 2013 roku – czwarte miejsce, zaś w 2014 roku drugie miejsce.
- Jednakże od roku 2015 następuje spadek pozycji wśród polskich regionów. W 2017 roku województwo podlaskie zajmowało ósmą pozycję w Polsce.

Cel operacyjny 1.4 Kapitał społeczny, jako katalizator procesów rozwojowych

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
1. Promowanie wartości i postaw sprzyjających	1. Liczba podmiotów trzeciego sektora na 1000

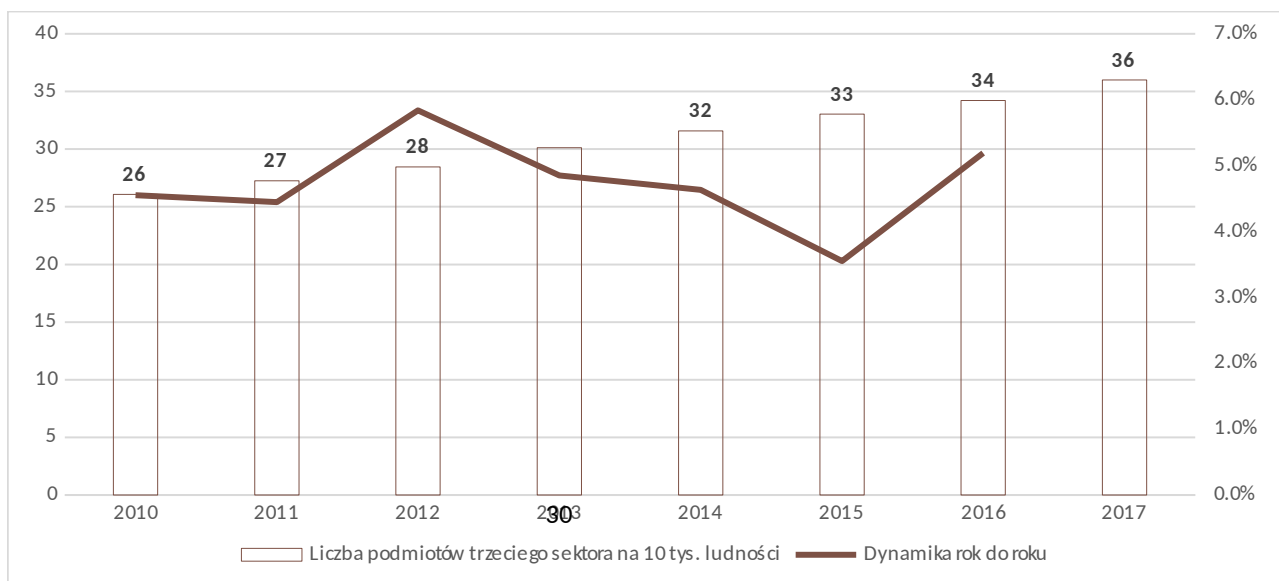
współpracy i aktywności obywatelskiej oraz wspieranie dialogu społecznego

2. Efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego
3. Zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym poprzez poprawę dostępu do jej dóbr oraz kształtowania nawyków kulturalnych
4. Poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego – sprawa administracyjna

ludności

2. Zwiedzający muzea i oddziały muzealne na 1000 ludności
3. Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności
4. Uczestnicy imprez organizacyjnych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 mieszkańców
5. Zwiedzający galerie sztuki na 1000 ludności
6. Widzowie w kinach na 1000 ludności
7. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności

Wykres 7. Liczba podmiotów trzeciego sektora na 1000 ludności w latach 2010-2017

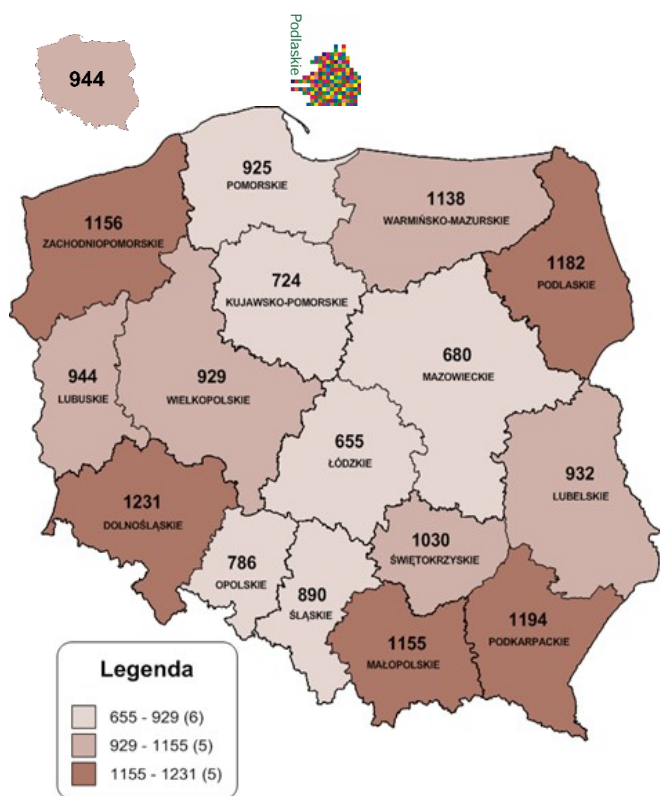
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W roku 2017, w województwie podlaskim liczba podmiotów trzeciego sektora na 10 tys. ludności wyniosła 36. Pod tym względem region zajmował 12 pozycję w kraju. W porównaniu do roku 2016 wartość wskaźnika wzrosła o 5,3%, tj. z poziomu 34,2 podmiotów trzeciego sektora na 10 tys. ludności.
- W latach 2013-2017, zarówno w odniesieniu do województwa podlaskiego, jak i do całego kraju można zaobserwować stabilny wzrost liczby podmiotów trzeciego sektora na 10 tys. ludności.
- W analizowanym okresie (poza rokiem 2016) województwo podlaskie zajmowało 12 miejsce w Polsce.

Mapa 8. Uczestnicy imprez organizacyjnych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 mieszkańców w 2017 roku *

* przedziały danych domknięte lewostronnie

- W 2017 roku wartość wskaźnika Uczestnicy imprez organizowanych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 mieszkańców wyniosła 1182, a region zajmował drugą pozycję w kraju.
- W latach 2013-2017 wskaźniki dotyczące uczestnictwa w kulturze mieszkańców województwa podlaskiego utrzymywały się na względnie stabilnym poziomie.
- Wyjątek stanowi wskaźnik Liczba widzów w kinach na 1000 ludności, który od roku 2007 notuje tendencję wzrostową. W latach 2013-2017 wartość wskaźnika wzrosła o 62,4%, jednak nie przełożyło na widoczną poprawę pozycji województwa podlaskiego w kraju.
- W odniesieniu do Liczby czytelników w bibliotekach publicznych, w latach 2013-2017, zauważalny jest systematyczny spadek wartości wskaźnika. Od roku 2013, pod względem wartości tego wskaźnika, region zajmuje niezmiennie 16 miejsce w Polsce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Cel operacyjny 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
<ol style="list-style-type: none"> Promowanie postaw i działań sprzyjających efektywności wykorzystania zasobów naturalnych Ograniczenie energo- i materiałochłonności Produkcja energii z odnawialnych źródeł 	<ol style="list-style-type: none"> Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w % Udział energii OZE wyprodukowanej w województwie w stosunku do zużycia energii w województwie Emisja metanu CH₄

Mapa 9. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w 2017 roku (%)*

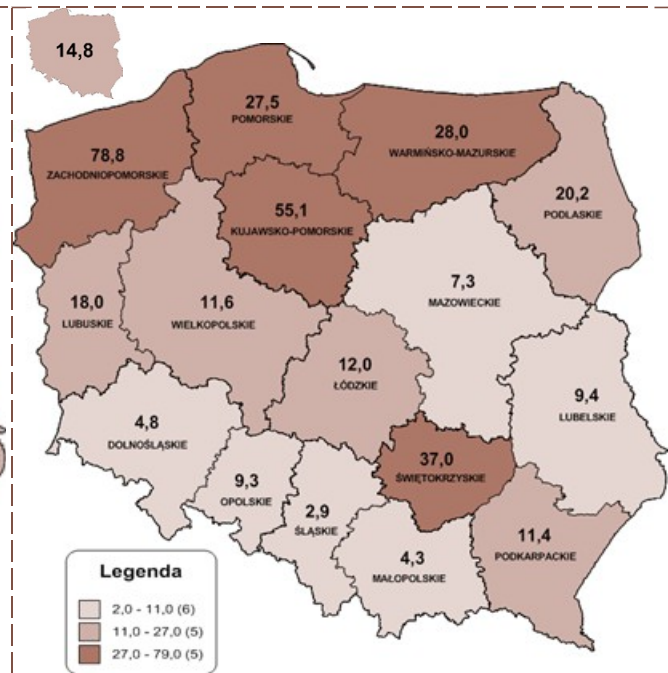
Mapa 10. Udział energii OZE wyprodukowanej w województwie w stosunku do zużycia energii w województwie w 2017 roku*

* przedziały danych domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

* przedziały danych domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

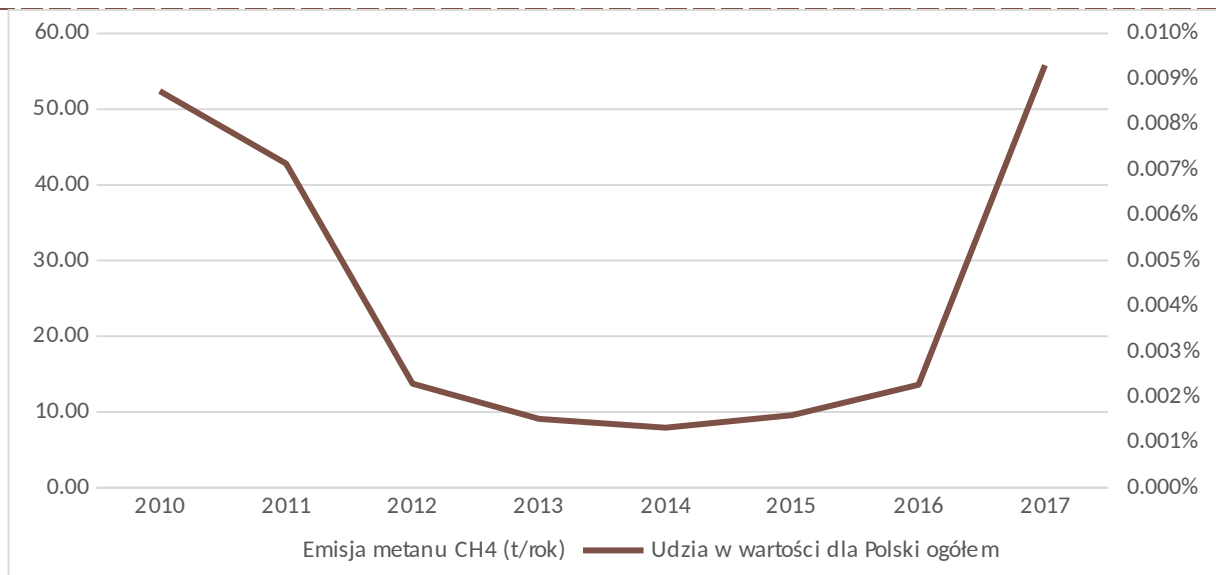
- W roku 2017 województwo podlaskie pod względem udziału energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem z wartością 54,7% zajmowało drugie miejsce w kraju. Jednakże w porównaniu do roku 2016 odnotowano spadek wartości wskaźnika o 11,8 p.p., tj. z poziomu 66,5%.
- Wskaźnik do roku 2013 charakteryzował się tendencją wzrostową. W latach 2013-2017 zauważalny jest spadek wartości wskaźnika. Wyniósł on 17,6 p.p. natomiast w skali kraju wartość tego wskaźnika ulega systematycznemu, jednak mało dynamicznemu wzrostowi.
- W roku 2017 różnica pomiędzy wartością dla województwa podlaskiego, a średnią dla kraju wynosiła 40,6 p.p., zaś w roku 2013 - 61,9 p.p.
- Analiza dotychczasowego trendu wartości wskaźnika obserwowanego w regionie, pozwala przypuszczać, że będzie on utrzymany.

- Województwo podlaskie charakteryzuje się znaczącym udziałem energii z odnawialnych źródeł energii wyprodukowanej w regionie w zużyciu energii ogółem w województwie. W roku 2017 udział ten wynosił 20,2% (średnia dla Polski - 14,8%). W porównaniu do roku 2016 nastąpił spadek wartości wskaźnika o 7,3 p.p.
- Spowodowało to zmniejszenie różnicy pomiędzy wartością dla województwa podlaskiego, a średnią dla Polski z 13,2 p.p. w roku 2016 do 5,4 p.p. w roku 2017. W efekcie region przesunął się z czwartej pozycji w kraju na szóstą.
- W latach 2013-2015, zarówno w województwie podlaskim, jak i w Polsce, wskaźnik charakteryzował się tendencją wzrostową. W 2017 roku w kraju odnotowano wzrost wartości wskaźnika, zaś w województwie dalszy spadek.
- Mimo niekorzystnej tendencji odnotowanej w roku 2017, średniookresowy trend zmian wartości wskaźnika nie uległ pogorszeniu.

Wykres 8. Emisja metanu CH4 w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

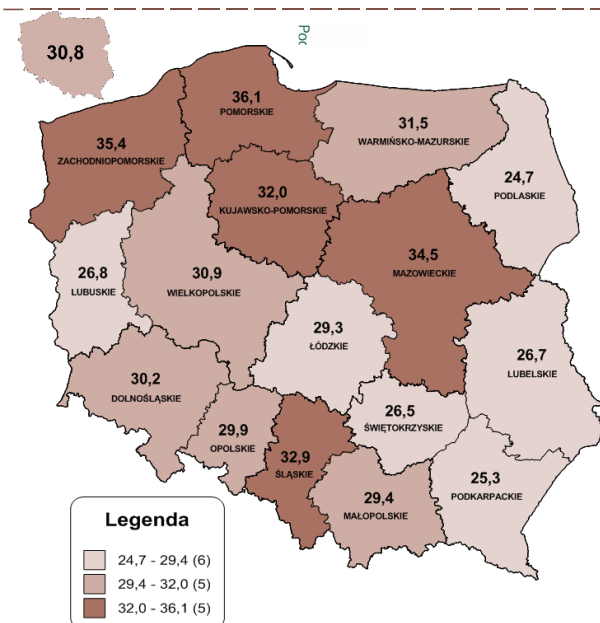
- W 2017 emisja metanu w województwie podlaskim wyniosła 50,28 tony. W porównaniu do roku 2016 zwiększyła się prawie czterokrotnie, z poziomu 12,69 ton.
- W latach 2013-2017 wielkość emisji metanu CH₄ w województwie podlaskim regularnie się zwiększała (za wyjątkiem roku 2014, gdy odnotowano ponad 10% spadek w porównaniu do roku 2013), co w efekcie przełożyło się na ponad pięciokrotny wzrost w analizowanym okresie.
- W przyszłości można zakładać dalszy wzrost wielkości emisji metanu w województwie podlaskim, przy czym udział województwa podlaskiego w emisji metanu ogółem w Polsce stanowi zaledwie 0,009% (2017 rok).

Cel operacyjny 1.6 Nowoczesna infrastruktura sieciowa

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
1. Rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej 2. Przebudowa systemu energetycznego 3. Wspieranie rozwoju infrastruktury gazowej	1. Wskaźnik świadczenia usług e-administracji 2. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do szerokopasmowego Internetu 3. Odsetek podmiotów gospodarczych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu 4. Korzystający z instalacji gazowej w ogóle ludności 5. Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych 6. Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych

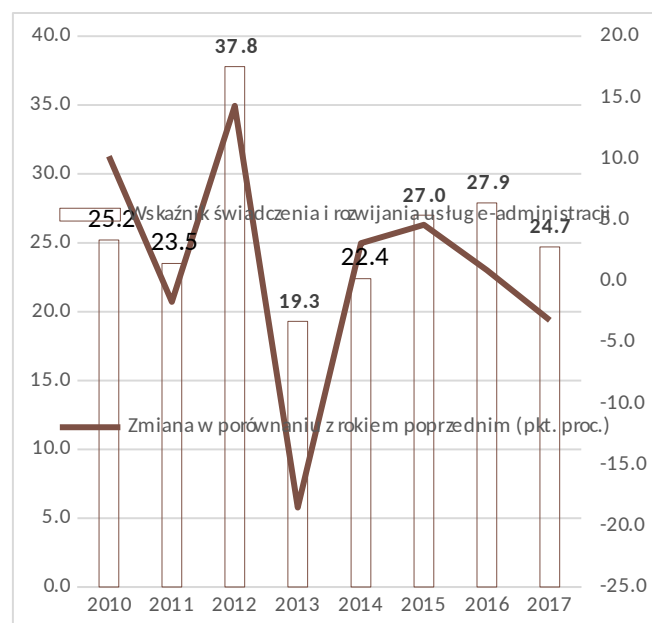
Mapa 11. Wskaźnik świadczenia usług e-administracji (%)*

* przedziały danych są domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

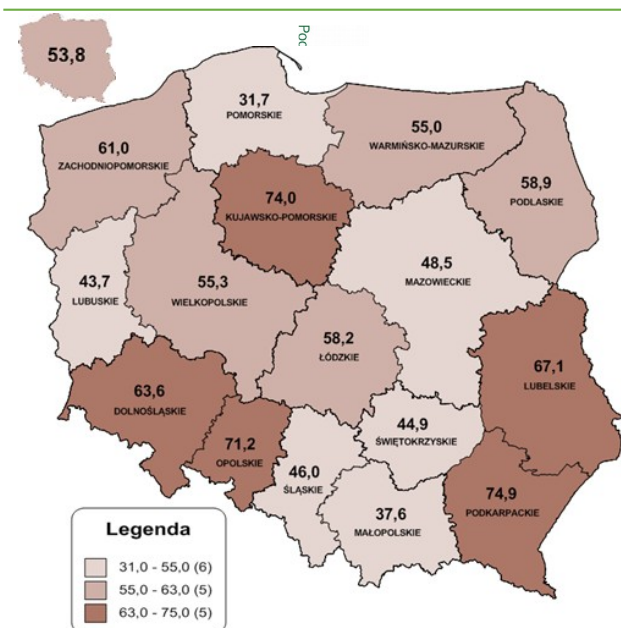
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W województwie podlaskim w roku 2017 w kontaktach z administracją publiczną z Internetu korzystało 24,7% obywateli. W Polsce wartość wskaźnika wynosiła 30,8%. Spadek wartości wskaźnika w stosunku do roku poprzedniego o 3,2 p.p. wpłynął na pozycję zajmowaną przez województwo na tle pozostałych (16 pozycja wobec siódmego miejsca w 2016 roku).
- W okresie lat 2013-2017 wartość wskaźnika w regionie wzrosła o 5,4 p.p., przy czym w tym samym czasie średnia wartość dla kraju zwiększyła się o 8,2 p.p. Wskazany trend zmian spowodował, iż różnica pomiędzy wartością dla regionu, a średnią dla Polski zwiększyła się z 3,3 p.p. w 2013 roku do 6,1 p.p. w roku 2017.

Mapa 12. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do szerokopasmowego Internetu w 2017 roku*

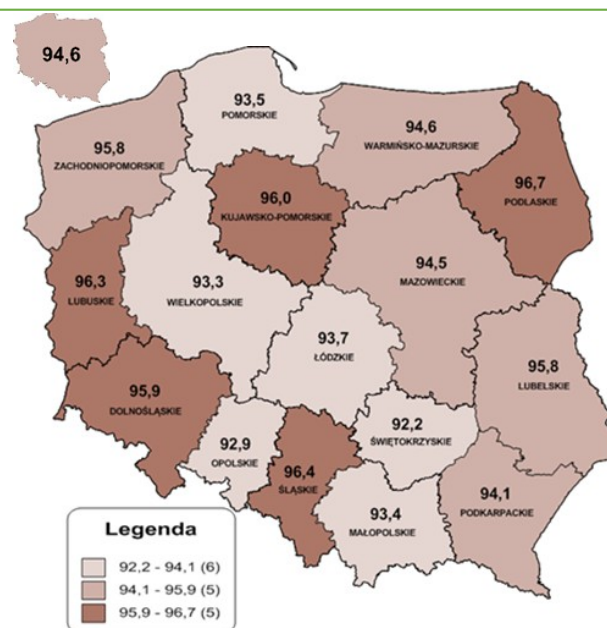
Mapa 13. Odsetek podmiotów gospodarczych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu w 2017 roku*

* przedziały danych są domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

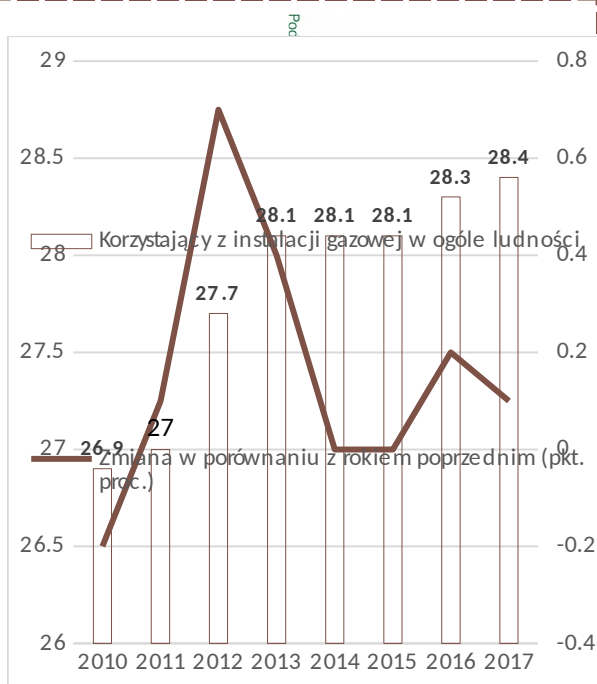
* przedziały danych są domknięte lewostronnie

- W 2017 odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z dostępem do Internetu szerokopasmowego w województwie podlaskim wyniósł 58,9% (wzrost o 1,9 p.p. z poziomu 57% w roku 2016). Spowodowało to przesunięcie się regionu z dziewiątego miejsca w Polsce na siódme. Obserwowana sytuacja wiąże się z niewielkimi różnicami w wartościach wskaźnika pomiędzy wszystkimi regionami.
- W latach 2013-2017 wartość wskaźnika zwiększyła się o 6,8 p.p., a województwo podlaskie poprawiło swoją pozycję w Polsce z trzynastej w 2013 roku, na siódmą w 2017 roku.
- O pozytywnym trendzie zmian świadczy również zmniejszenie się różnicy pomiędzy wartością wskaźnika dla regionu, a wartością średnią dla kraju. W 2013 wyniosła ona -3,3 p.p (wartość w województwie podlaskim była niższa, niż wartość średnia dla Polski), zaś w roku 2017 5,1 p.p., tj. wartość wskaźnika w regionie była wyższa od wartości średniej dla kraju.

- W roku 2017 odsetek przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu szerokopasmowego w województwie podlaskim kształtował się na poziomie 96,7% i przekraczał średnią dla całego kraju o 2,1 p.p. Wartość wskaźnika w porównaniu do roku 2016 wzrosła o 1,7 p.p., co spowodowało utrzymanie się regionu na pierwszym miejscu w kraju.
- W latach 2013-2017 wartość wskaźnika zarówno dla województwa podlaskiego, jak i całego kraju systematycznie się zwiększała. Wskaźnik dla regionu wzrósł o 12 p.p., zaś średnia dla kraju o 11,9 p.p.
- W 2017 roku, w porównaniu do roku 2013, województwo podlaskie pod względem wartości analizowanego wskaźnika przesunęło się z trzeciego na pierwsze miejsce.
- Należy przewidywać, iż w najbliższym okresie pozytywny trend zmian w zakresie wartości wskaźnika zostanie utrzymany. Przy czym należy pamiętać, o niewielkich różnicach pomiędzy poszczególnymi województwami, które będą decydowały o utrzymaniu pozycji lidera przez region podlaski.

Wykres 9. Korzystający z instalacji gazowej w ogólnej ludności w latach 2010-2017 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W roku 2017 udział osób korzystających z instalacji gazowej w ogólnej liczbie ludności wynosił 28,4% (wzrósł o 0,1 p.p. w porównaniu do roku 2016). Nie wpłynęło to jednak na zmianę pozycji regionu w Polsce. Województwo podlaskie wśród wszystkich województw zajmuje 16 miejsce.
- Województwo podlaskie charakteryzuje się niskim, w porównaniu do średniej dla Polski, wskaźnikiem odsetka ludności korzystającej z sieci gazowej. W latach 2013-2017 wskaźnik utrzymywał się na zbliżonym poziomie 28,1%-28,4%.
- Wartość wskaźnika nieprzekraczająca 30% stanowiła około połowy średniej wartości osiągniętej w Polsce, zarówno w roku 2013 (52,4%), jak również w roku 2017 (52,1%).

Wykres 10. Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych oraz długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych w latach 2014-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGE i

-
- W województwie podlaskim, w roku 2018 długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych wyniosła 782,1 km. W porównaniu do roku odnotowano wzrost o prawie 35%.
  - W latach 2014-2018 łącznie wybudowano i zmodernizowano 4274,9 km elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych, co daje średnią roczną ok. 855 km. Największą długość sieci wybudowano i zmodernizowano w roku 2015.
  - Zgodnie z informacją uzyskaną z Polskich Sieci Elektroenergetycznych, w 2018 roku (podobnie jak w roku 2017), w województwie podlaskim nie wybudowano nowych oraz nie dokonano modernizacji żadnych elektroenergetycznych sieci przesyłowych.
  - W analizowanym okresie lat 2014-2016 długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych wyniosła łącznie 304,6 km. A zatem średnio rocznie podejmowano działania w zakresie ok. 102 km sieci przesyłowych.
  - Tendencja spadkowa wartości wskaźnika w analizowanym okresie, tj. w latach 2014-2018 nie pozwala na wyznaczenie wiarygodnego trendu do roku 2020.

2. REALIZACJA CELÓW STRATEGII

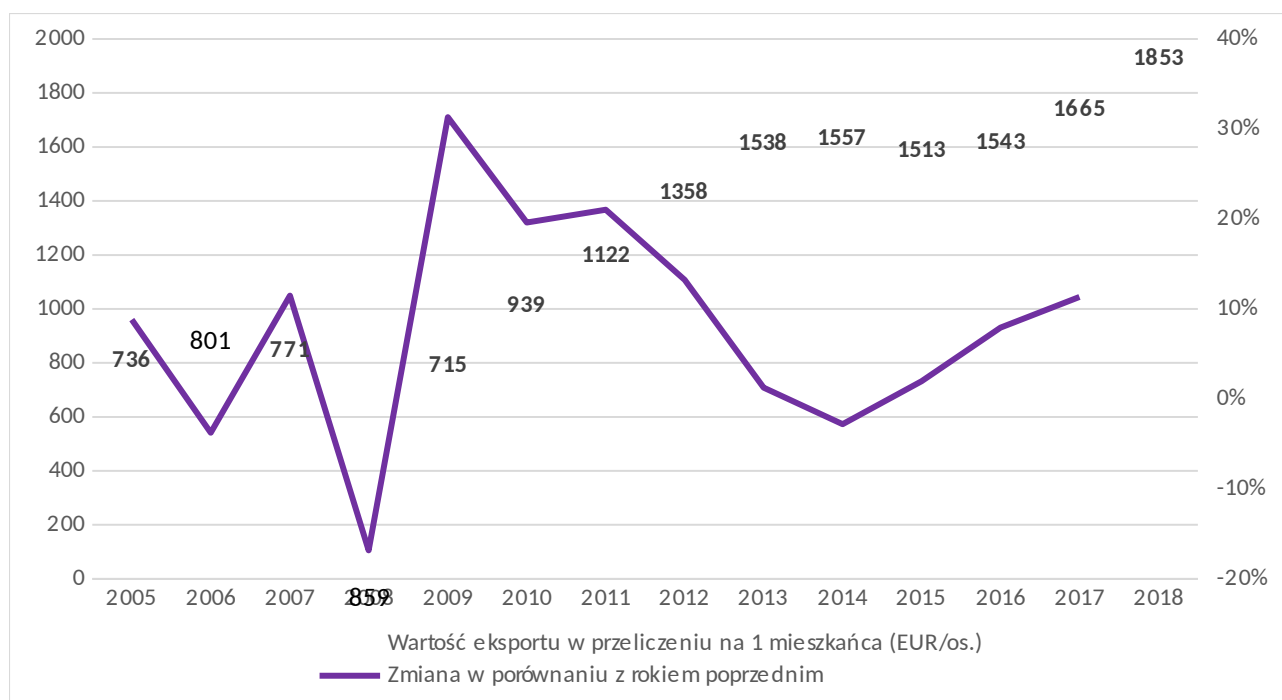

2.2. Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe

Wskaźniki realizacji celu strategicznego:

- Wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca
- Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce

Wykres 11. Wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2006-2017 (EUR/os.)

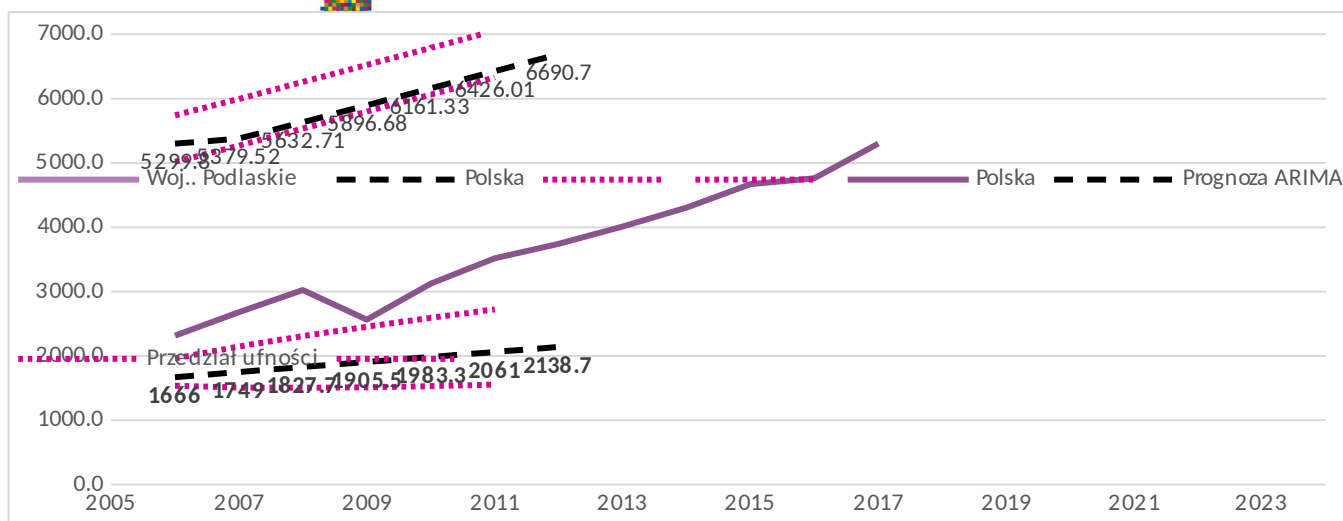

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KAS oraz GUS BDL.

- Wartość eksportu per capita w województwie, w latach 2013-2016 nie wykazywała tendencji wzrostowej - w roku 2018 miał miejsce wzrost wartości wskaźnika o blisko 11% procent (w stosunku do roku poprzedniego), co może wskazywać na początek dłuższej tendencji wzrostowej (w roku 2017 odnotowano dynamikę na poziomie 8%).
- Pomimo wzrostu wartości eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca powiększa się dysproporcja pomiędzy wartością wskaźnika charakteryzującego region, a średnią wartością dla kraju, która notuje długotrwały trend wzrostowy.
- W latach 2013-2018 wartość eksportu *per capita* w województwie podlaskim wzrosła o 21%, natomiast przyrost (w latach 2013-2017) zanotowany w kraju uzyskał poziom około 34%.

Wykres 12. Wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2005-2017 (EUR/os) w latach 2006-2017 z prognozą do roku 2023

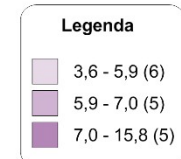
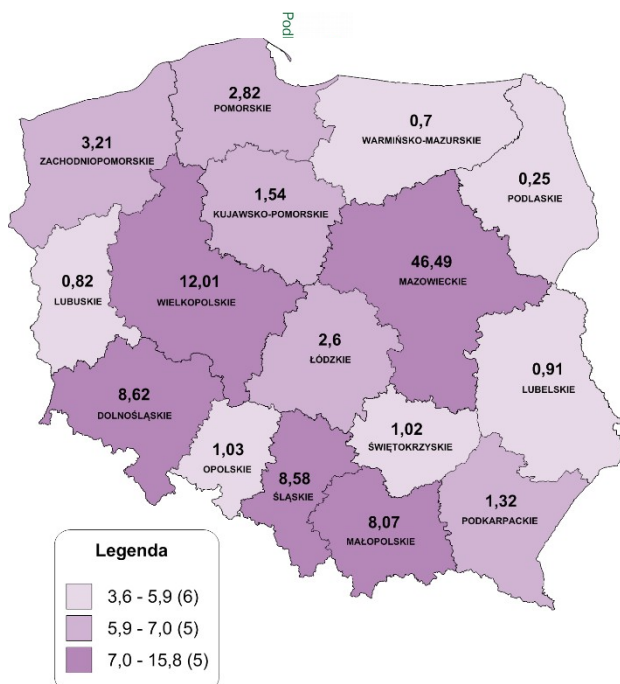
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KAS oraz GUS BDL.

- Prognoza wartości eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach kolejnych zakłada jego systematyczny wzrost.
- Prognozowana wartość wskaźnika (prognoza ARIMA z roku 2016) dla roku 2017 wyniosła 1608,2 EUR/os., rzeczywista wartość wynosząca 1666 EUR/os. zawierała się w prognozowanym 95% przedziale ufności.
- Prognozowana w 2017 roku wartość eksportu per capita dla roku 2018 wyniosła 1749 EUR/os., rzeczywisty odczyt przewyższył prognozę o 5,9% osiągając poziom 1853 EUR/os. Rzeczywisty wynik zawierał się w 95% przedziale ufności dla sporządzonej prognozy.
- Symulacje przeprowadzone z wykorzystaniem modelu ARIMA wskazują na dalsze pogłębianie się dysproporcji pomiędzy regionem i krajem, pod względem poziomu eksportu per capita.
- Prognozowana wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla roku 2020 wynosi 1906 EUR/os. Jest to wartość niższa od założonej w Strategii wartości docelowej - wynoszącej 2000 EUR/os.

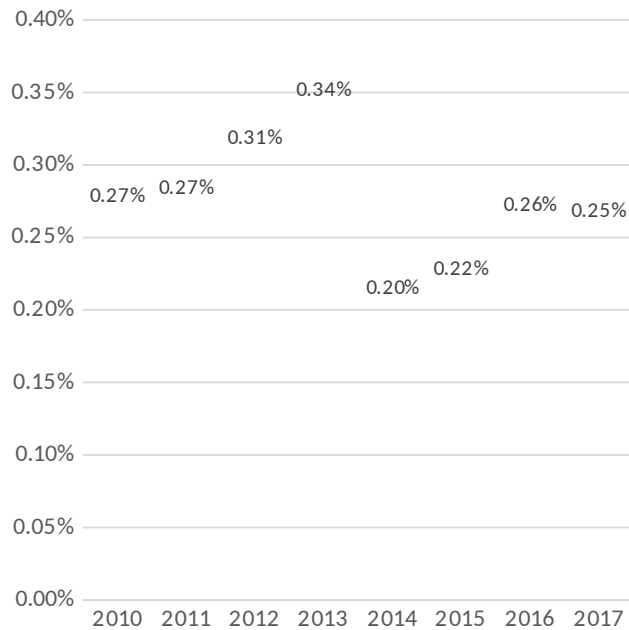
Podsumowanie realizacji Strategii w latach 2013-2017

- ✓ Utrzymywanie się tendencji wzrostowej wartości eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca.
- ✓ Wzrost wartości eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 roku w porównaniu do 2013 roku o 20,5%, tj. o 315 EUR/os. (z 1538 EUR/os. na 1853 EUR/os.).
- ✓ Zwiększanie się dysproporcji pomiędzy wartością eksportu *per capita* w województwie podlaskim, a średnią wartością dla Polski (z poziomu 2488 EUR/os. w roku 2013 do 3713 EUR/os. w roku 2017).
- ✓ Przewiduje się utrzymanie trendu wzrostowego wartości wskaźnika, który pozwoli na zbliżenie się do określonej w Strategii wartości docelowej. Zachodzi jednak ryzyko nieosiągnięcia zakładanej wartości wskaźnika.

Wykres 13. Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce (%)*

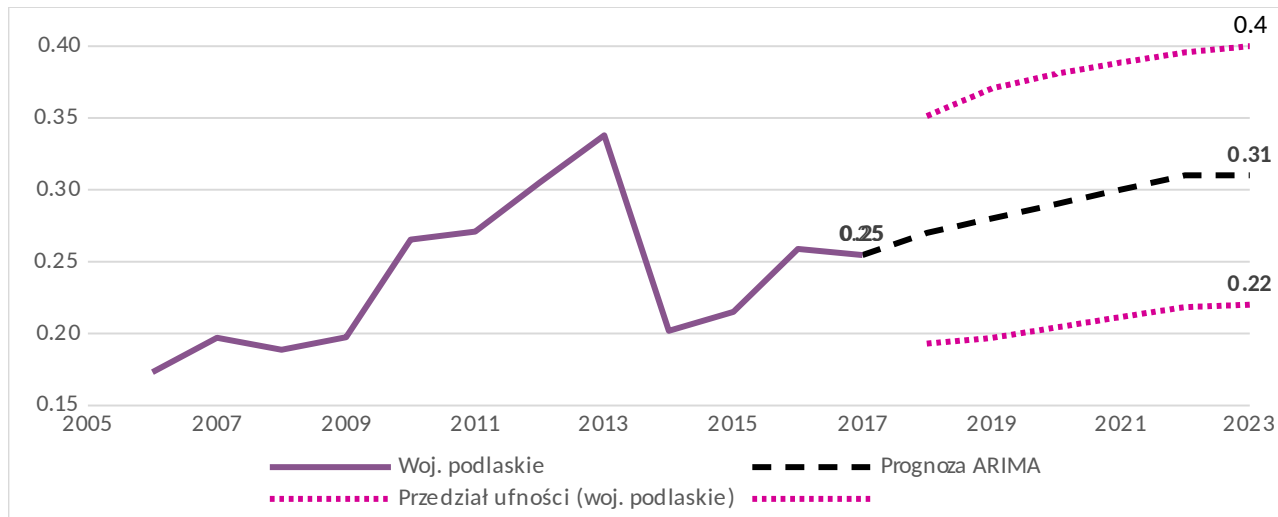
* przedziały danych domknięte lewostronnie
 Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce (%)
 Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Województwo podlaskie jest regionem o najniższej wartości ulokowanego w nim kapitału zagranicznego. W rankingu województw pod względem udziału ulokowanego kapitału zagranicznego w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce województwo podlaskie zajmuje 16 miejsce.
- Biorąc pod uwagę okres 2013-2017, po gwałtownym spadku wartości wskaźnika w roku 2014, w kolejnych dwóch latach obserwowano ponowny wzrost jego wartości. Jednak w roku 2017 wzrost ten wyhamował, a wartość w roku 2017 jest nieznacznie niższa niż w roku 2016.

Wykres 14. Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce w latach 2006-2017 z prognozą do roku 2023 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

-
- Prognoza wartości wskaźnika w latach kolejnych zakłada jego wzrost, który wyhamuje około roku 2023.
  - Prognoza z roku poprzedniego zakładała osiągnięcie w roku 2020 wartości docelowej wynoszącej 0,34%, uwzględnienie w prognozie wartości za rok 2017 zmienia wartość prognozy na rok 2020, na 0,29%, co stawia pod znakiem zapytania możliwość uzyskania wartości docelowej.
  - Nawet uzyskanie zakładanej wartości docelowej nie poprawi sytuacji regionu na tle kraju.
-

Podsumowanie realizacji Strategii w latach 2013-2017

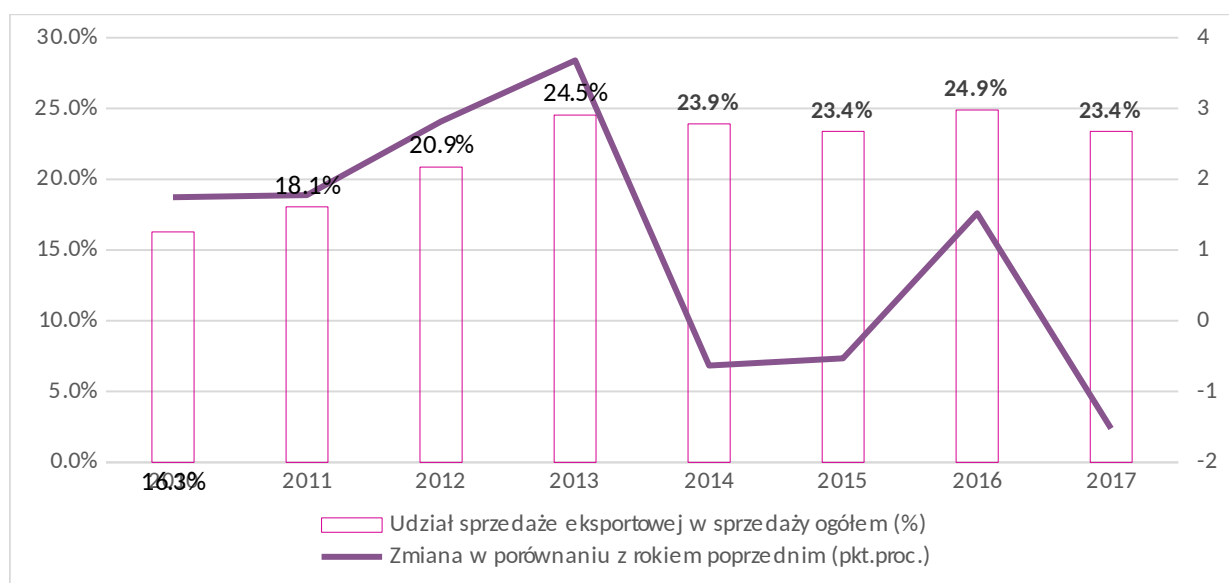
- ✓ W analizowanym okresie region zajmował ostatnią pozycję w kraju pod względem wartości ulokowanego kapitału zagranicznego.
- ✓ Spadek wartości wskaźnika nastąpił w roku 2014 (o 0,14 p. p.). Sprawił on, że widoczny w latach 2015-2017 niewielki trend wzrostowy nie przyczynił się do znaczącej poprawy jego wartości.
- ✓ Utrzymanie się pozytywnego kierunku zmian nie pozwala przewidywać, iż zakładana wartość docelowa, tj. 0,34%, zostanie osiągnięta w 2020 roku.
- ✓ Wysoka zmienność otoczenia społeczno-gospodarczego wpływającego na podjęcie decyzji o lokowaniu kapitału zagranicznego na terenie województwa, stanowi poważną przeszkodę w utrzymaniu osiągniętej w 2013 roku wartości docelowej wskaźnika.

Cel operacyjny 2.1 Aktywność podlaskich przedsiębiorstw na rynku ponadregionalnym

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
1. Promocja gospodarcza regionu 2. Inicjatywy sprzyjające nawiązywaniu kontaktów gospodarczych oraz wspieranie obecności podlaskich przedsiębiorstw na rynkach zewnętrznych	1. Udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem

Wykres 15. Udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem w latach 2010-2017¹

Źródło: opracowanie własne na podstawie KAS oraz GUS. BDL.

- Udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem w latach 2013-2017 utrzymywał się na podobnym poziomie. W roku 2015 nastąpił spadek wartości tego wskaźnika do najniższej wartości w tym okresie, tj. 23,4%. W roku 2016 odnotowano wzrost do poziomu 24,9%, a w roku 2017 spadek do wartości 23,4% (podobnie jak w roku 2015).
- Mimo zwiększania się wartości wskaźnika, różnica w stosunku do wartości wskaźnika dla kraju stale ulega zwiększeniu. W 2013 roku wskaźnik dla Polski wynosił 30,7%, zaś w roku 2017 - 33,0%. Tym samym wartość wskaźnika dla województwa podlaskiego była niższa, odpowiednio o: 6,1 p.p. oraz 9,6 p.p. Świadczy to o utrzymywaniu stanu dywergencji, a nawet o jego nieznacznym powiększeniu.
- Od roku 2007 notowany jest sukcesywny wzrost wartości eksportu i dostaw wewnątrzspółnotowych. W roku 2018 wyniósł on 10,7% (w porównaniu do roku 2017), tj. 9,3 mld zł.

¹ Wskaźnik udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem jest liczony jako iloraz wartości sprzedaży eksportowej (dostawy wewnątrzspółnotowe oraz eksport do krajów spoza UE) i sumy wartości sprzedaży detalicznej, sprzedaży hurtowej, sprzedaży eksportowej (dostawy wewnątrzspółnotowe oraz eksport do krajów spoza UE).

Cel operacyjny 2.2 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej województwa

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
1. Aktywność informacyjno-promocyjna ukierunkowana na inwestorów (aktywne pozyskiwanie inwestorów) 2. Dostępność terenów inwestycyjnych	1. Wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej województwa podlaskiego – pozycja w rankingu 2. Powierzchnia nowo udostępnionych/wspartych terenów inwestycyjnych 3. Pracujący w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego według lokalizacji siedziby zarządu

Tabela 1. Wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej województwa podlaskiego – pozycja w rankingu

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej województwa - pozycja w rankingu	16	16	16	16	16	16	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów IBnGR.

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową publikuje, co roku „Ranking atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów Polski”. Od 2010 roku, województwo podlaskie zajmuje 16 pozycję spośród wszystkich regionów w Polsce. Na wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej wpływ mają różne elementy składowe. W województwie podlaskim najslabiej oceniane są: zasoby i koszty pracy oraz dostępność transportowa. Na wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej w województwie podlaskim negatywnie wpływają również: aktywność wobec inwestorów, chłonność rynku, wskaźnik infrastruktury gospodarczej oraz wskaźnik infrastruktury społecznej. Jedynie wskaźnik bezpieczeństwa powszechnego oceniany jest pozytywnie.

Tabela 2. Powierzchnia nowo udostępnionych/wspartych terenów inwestycyjnych w latach 2010-2017 (ha)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Powierzchnia nowo udostępnionych/wspartych terenów inwestycyjnych	29,91	11,11	0	22,31	5,02	45,73	6,49	0	27,14

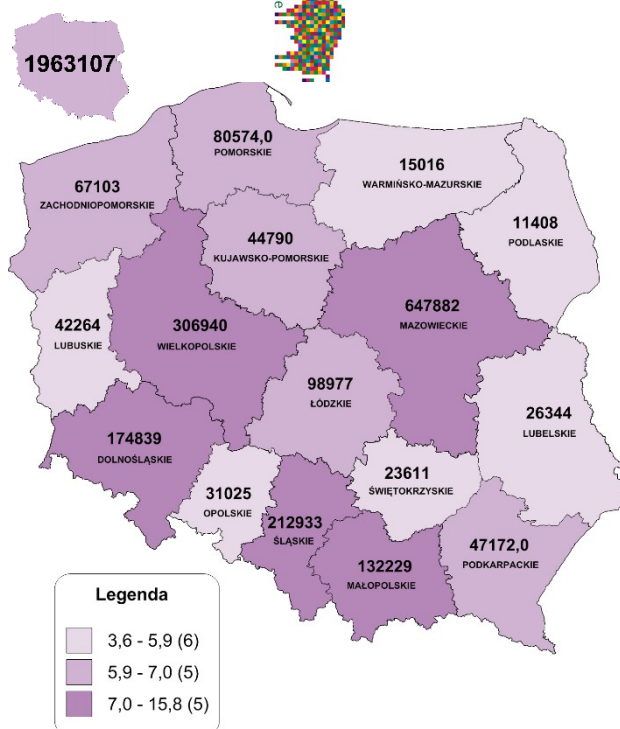
Źródło: opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK 2007-2013 (dane za lata 2010-2015) i SL 2014 (dane za lata 2016-2018).

Powierzchnia nowo udostępnionych terenów inwestycyjnych w latach 2013-2018 wyniosła 106,7 ha. Skumulowana wartość wskaźnika wynikała przede wszystkim z realizacji projektów dofinansowanych ze środków RPOWP 2007-2013 oraz RPOWP 2014-2020. W roku 2015 zakończyła się realizacja projektów poprzedniej perspektywy w ramach, których oddano do użytku 45,7 ha terenów inwestycyjnych. W roku 2016 powierzchnia nowo udostępnionych lub wspartych terenów inwestycyjnych wynosiła zaledwie 6,5 ha, co wynikało z początkowej fazy realizacji nowej perspektywy finansowej. W roku 2018 powierzchnia nowo udostępnionych lub wspartych terenów inwestycyjnych zwiększyła się o 27,1 ha.

Mapa 14. Pracujący w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego według lokalizacji siedziby zarządu

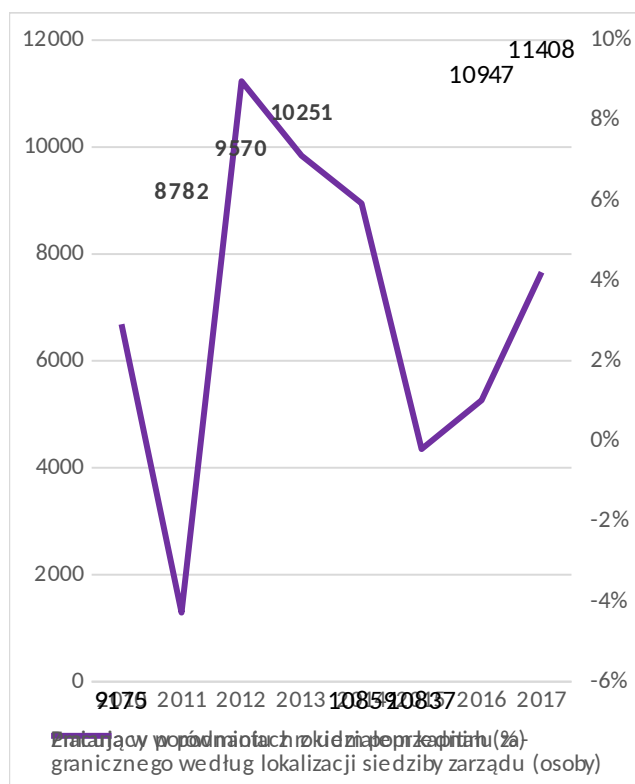

w roku 2017*

* przedziały danych domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Województwo podlaskie jest regionem o najniższej wartości ulokowanego w nim kapitału zagranicznego. Przekłada się to bezpośrednio na pozycję regionu pod względem liczby pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego. W rankingu województw, pod tym względem, województwo podlaskie zajmuje 16 miejsce.
- Po spadku w kolejnych trzech latach okresu 2013-2017 obserwowano wzrost wartości wskaźnika. W roku 2016 i 2017 odnotowano wzrost, przy czym wartość w roku 2017 jest nieznacznie wyższa niż w roku 2016, tj. o 4,2%. W latach 2013-2017 wartość wskaźnika wzrosła o 11,2%, mimo to udział regionu w wartości ogółem dla kraju nie uległ widocznej zmianie, tj. 0,6%.
- Województwo aktywnie podejmuje działania promujące region na arenie krajowej oraz międzynarodowej, zgodnie z opracowywanym corocznie *Planem promocji województwa*, który precyzuje działania promocyjne zorientowane na upowszechnianie pozytywnego wizerunku regionu wśród potencjalnych odbiorców jego oferty oraz w ramach *Strategii Promocji Gospodarczej Województwa Podlaskiego*. Do głównych przedsięwzięć o charakterze promocyjnym, realizowanych w 2018 roku, w ramach *Strategii Promocji Gospodarczej Województwa Podlaskiego*, należały: piąta edycja Wschodniego Kongresu Gospodarczego, przyznanie nagrody „Podlaska Marka Roku”, współpraca z Radcami Handlowymi placówek dyplomatycznych działających w Polsce, działania promocyjne skierowane do przedsiębiorców i ich zrzeszeń (klastrów).

Cel operacyjny 2.3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
1. Poprawa przepustowości i zwiększanie sieci przejść	1. Liczba sieci współpracy transgranicznej

granicznych

2. Działania w zakresie ułatwień w przekraczaniu granicy
3. Tworzenie powiązań formalnych i nieformalnych oraz sieci współpracy
4. Ochrona i efektywne wykorzystanie wspólnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza

Podlaskie

(w tym euroregiony)

2. Liczba nowych umów dotyczących współpracy w ramach EWT

- Zgodnie z dokumentem *Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Podlaskiego* kontynuowano współpracę z regionami przygranicznymi Litwy i Białorusi, ze szczególnym uwzględnieniem regionów zrzeszonych w euroregionach „Niemen” i „Puszcza Białowieska”. W roku 2018 województwo podlaskie było obecne między innymi na XII Republikańskim Festiwalu Kultur i Narodów oraz XX Targach Euroregionu Niemen w Grodnie.
- Obok zaangażowania w działania euroregionów województwo podlaskie jest zaangażowane w realizację programów w ramach EWT i Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa: Perspektywa finansowa 2014-2020: Polska-Rosja, Polska-Białoruś-Ukraina, Interreg V-A Litwa-Polska, Interreg Europa, Interreg Europa Środkowa, Interreg Region Morza Bałtyckiego, URBACT III, ESPON 2020. W ramach programu Polska- Białoruś-Ukraina 2014-2020 w roku 2018 podpisano 17 umów na dofinansowanie projektów, których beneficjentami wiodącymi są podmioty z województwa. Łączna kwota dofinansowania wyniosła ponad 34,5 mln euro. Z kolei w ramach programu Interreg V-A Litwa-Polska, w roku 2018 dofinansowano 7 projektów, w których uczestniczą podmioty z województwa na łączną kwotę 2,99 mln euro.
- Samorząd województwa posiada swoich przedstawicieli w Komitetach Monitorujących Programów EWT.
- W 2018 roku podpisano porozumienie z Obwodem Brzeskim Republiki Białorusi. Strony porozumienia, w ramach swych kompetencji wspierać będą współpracę w następujących dziedzinach: przemysł, rolnictwo, wymiana handlowa, inwestycje, transport, ochrona środowiska, innowacje, rozwój technologiczny, ochrona zdrowia i polityka społeczna, sport, turystyka, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, nauka i edukacja, wymiana młodzieży.
- Została również uzgodniona treść listu intencyjnego z Obwodem Kostanajskim Republiki Kazachstan. Strony zadeklarowały współpracę handlowo-gospodarczą, realizację wspólnych projektów społeczno-gospodarczych, wsparcie współpracy miast i regionów, wspólne inicjatywy w obszarach kultury, edukacji, turystyki, wykorzystania nowych technologii i rozwoju potencjału przemysłowego regionów, sieci transportowych, wymianę doświadczeń. Dokument oczekuje na podpisanie przez strony.
- Na podpisanie oczekuje również porozumienie z Rządem Republiki Serbskiej Bośni i Hercegowiny. Ma ono dotyczyć rozwijania współpracy w takich obszarach, jak: gospodarka, turystyka, sport, nauka, technologia, kultura i edukacja, ochrona środowiska, opieka zdrowotna i społeczna, transport, administracja.

Cel operacyjny 2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
1. Tworzenie powiązań formalnych i nieformalnych oraz sieci współpracy	1. Liczba nowych wspólnych projektów ponad regionalnych
2. Rozwój specjalizacji ponadregionalnych i współpraca w zakresie wspólnych problemów	2. Liczba nowych umów/porozumień pomiędzy władzami samorządowymi

3. Rozwój współpracy w sferze innowacji i inwestycji

- Województwo podlaskie wraz z województwami: lubelskim, podkarpackim, świętokrzyskim oraz warmińsko-mazurskim jest członkiem inicjatywy Dom Polski Wschodniej w Brukseli, której zadaniem jest przede wszystkim reprezentowanie interesów regionów Polski Wschodniej przed instytucjami europejskimi, promowanie Polski Wschodniej w Brukseli i w innych regionach Unii Europejskiej, lobbowanie na rzecz projektów złożonych w Brukseli przez władze samorządowe i instytucje z Polski Wschodniej.
- Przedstawiciele Województwa Podlaskiego w 2018 roku aktywnie uczestniczyli w pracach Komisji ds. Polski Wschodniej Związku Województw RP. Komisja ds. Polski Wschodniej Związku Województw RP w lutym 2018 roku na posiedzeniu w Kielcach przyjęła stanowisko w sprawie ustanowienia Programu Operacyjnego Polska Wschodnia w perspektywie finansowej 2020+. Komisja ds. Polski Wschodniej Związku Województw RP w czerwcu 2018 roku na posiedzeniu w Białymstoku zdecydowała o przyjęciu stanowiska w sprawie kontynuacji programów współpracy transgranicznej realizowanej z partnerami będącymi członkami Unii Europejskiej oraz państwami niebędącymi członkami Unii Europejskiej po roku 2020 opowiadając się za dalszym wspieraniem tej współpracy i zwiększeniem poziomu dofinansowania programów.
- Województwo podlaskie nawiązało współpracę z województwami: pomorskim i warmińsko-mazurskim w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014-2020.
- Województwo podlaskie aktywnie współpracowało również z województwami: lubelskim, mazowieckim i podkarpackim w ramach Programu Współpracy Transgranicznej EIS Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020.
- W ramach EWT województwo podlaskie współpracowało z województwem warmińsko-mazurskim oraz instytucjami Programu Współpracy Interreg V-A Litwa-Polska.
- W 2018 roku podjęto współpracę partnerską na rzecz rozwoju i promocji Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo pomiędzy pięcioma województwami Polski Wschodniej (warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie, świętokrzyskie).

Cel operacyjny 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu

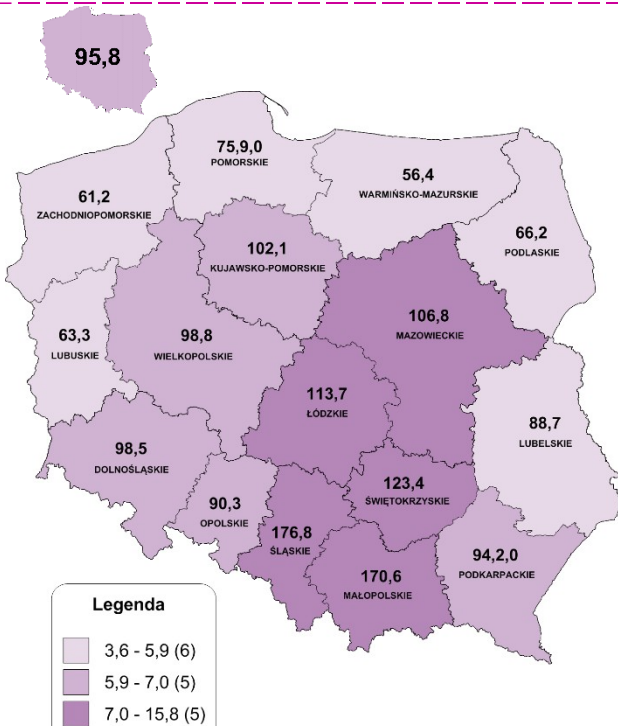
Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
1. Poprawa zewnętrznej dostępności transportowej regionu	1. Drogi o twardej nawierzchni na 100 km ²
2. Wzmocnienie spójności terytorialnej poprzez wspieranie wewnętrznej dostępności transportowej	2. Liczba mieszkańców w strefach dostępności drogowej Białegostoku 60 min.
3. Efektywny system transportu publicznego	3. Liczba mieszkańców w strefach dostępności kolejowej Białegostoku 60 min.
	4. Średni czas dojazdu (w transporcie drogowym i kolejowym) z Białegostoku do:

- Warszawy
- Suwałk
- Łomży
- Bielska Podlaskiego
- Olsztyna
- Lublina
- Kowna

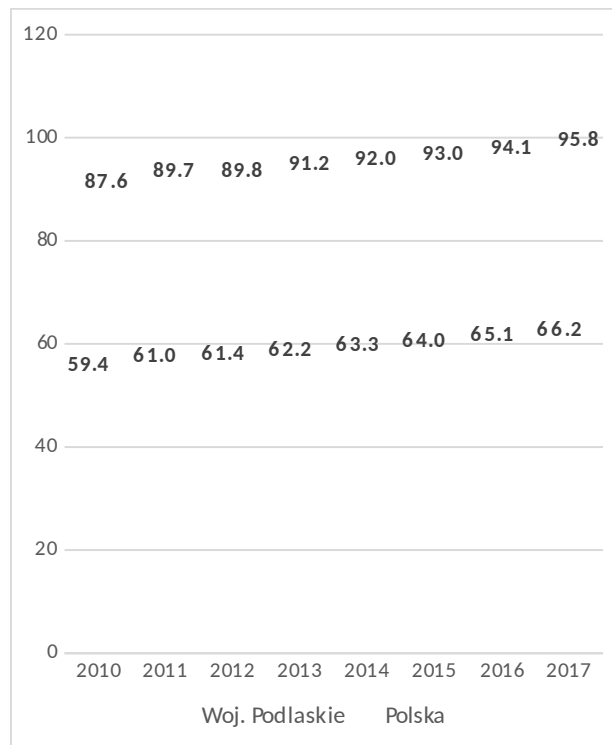
Mapa 15. Drogi o twardej nawierzchni na 100 km² w roku 2017*

* przedziały danych domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 16. Drogi o twardej nawierzchni na 100 km² w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

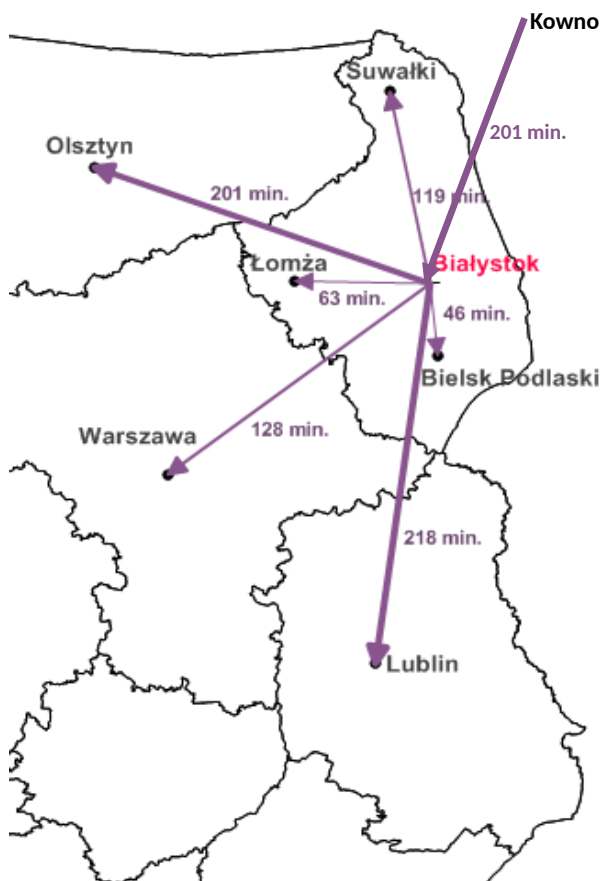
- Wskaźnik drogi o twardej nawierzchni na 100 km² w roku 2017 wyniósł 66,2 km. W porównaniu do roku 2016 jego wartość wzrosła o 1,7%.
- W okresie 2013-2017 wartość wskaźnika systematycznie rosła, mimo to, od 2013 roku województwo podlaskie plasuje się na 13 pozycji w kraju.
- Wartość wskaźnika w województwie jest zdecydowanie niższa od przeciętnej wartości w kraju, co wyraźnie wskazuje na niedostatek infrastruktury transportowej w regionie.
- Dystans pomiędzy wartością wskaźnika w województwie, a średnią krajową utrzymuje się na stosunkowo stałym poziomie.

Mapa 16. Średni czas dojazdu (w transporcie drogowym) z Białegostoku do wybranych miejscowości

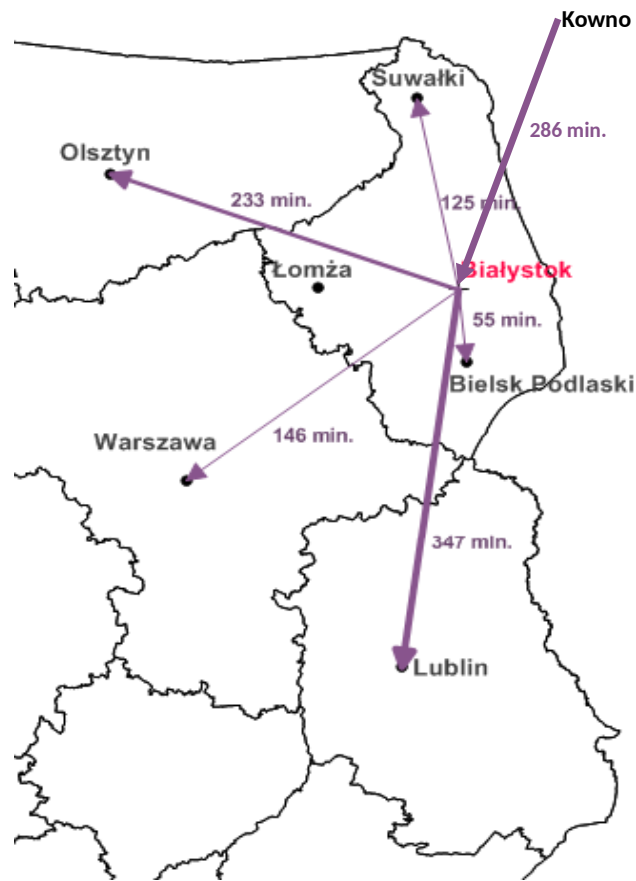
Mapa 17. Średni czas dojazdu (w transporcie kolejowym) z Białegostoku do wybranych miejscowości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o czasie dojazdu na <https://www.google.pl/maps> (data dostępu 29. 03.2019 r.).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o czasie dojazdu na <http://www.pkp.pl/pl/home> (data dostępu 29. 03.2019 r.).

- Najkrótszy średni czas dojazdu odnotowano na trasie z Białegostoku do Bielska Podlaskiego. Średni czas w transporcie kolejowym jest dłuższy o dziewięć minut od średniego czasu podróży samochodem.
- W przypadku dojazdu do Łomży istnieje możliwość skorzystania jedynie z transportu samochodowego. Średni czas dojazdu z Białegostoku wynosi 63 minuty.
- Najdłużej na terenie województwa trwa podróż z Białegostoku do Suwałk. Średni czas dojazdu w transporcie kolejowym jest o sześć minut dłuższy niż w przypadku korzystania z transportu drogowego.
- Oddanie do użytku drogi ekspresowej S8 z Białegostoku do Warszawy spowodowało znaczne skrócenie czasu dojazdu. W transporcie drogowym jest on niewiele dłuższy od czasu dojazdu na trasie z Białegostoku do Suwałk. Różnica wynosi zaledwie dziewięć minut.
- Średni czas dojazdu z Białegostoku do Olsztyna samochodem jest krótszy od czasu podróży koleją o 32 minuty i wynosi 201 minut.
- Największa różnica w średnim czasie podróży z wykorzystaniem auta oraz kolei stwierdzono w przypadku podróży z Białegostoku do Lublina, wynosi ona 129 minut. Wynika to z charakteru połączenia kolejowego, który jest realizowane z przesiadką w Warszawie.
- Czas dojazdu samochodem z Białegostoku do Kowna jest porównywalny z długością podróży do Olsztyna oraz Lublina. W przypadku transportu kolejowego czas jazdy do Kowna jest dłuższy o 53 minuty od podróży do Olsztyna i krótszy o 61 minut od podróży do Lublina.

Tabela 3. Średni czas dojazdu (w transporcie drogowym) z Białegostoku do Warszawy, Suwałk, Łomży, Bielska Podlaskiego, Olsztyna i Lublina w 2015 r. (minuty)²

Wyszczególnienie	Białystok	Bielsk Podlaski	Łomża	Suwałki
Białystok	x	47	62	98
Bielsk Podlaski	47	x	87	142
Łomża	62	87	x	106
Suwałki	98	142	106	x
Lublin	206	161	204	301
Olsztyn	191	216	129	168
Warszawa	136	149	109	215

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Regionalnego Planu Transportowego województwa podlaskiego na lata 2014-2020*, s. 64³.

- W porównaniu do roku 2015⁴, czas podróży w transporcie drogowym między Białymstokiem, a ośrodkami subregionalnymi nie uległ zmianie, szczególnie na trasach do Bielska Podlaskiego oraz Łomży. Czas podróży autem do Suwałk wydłużył się do 119 minut.
- Również w połączeniach drogowych z Olsztynem i Lublinem czas podróży uległ wydłużeniu, odpowiednio o 10 oraz 12 minut.
- Dojazd z Białegostoku do stolicy kraju skrócił się zaledwie o osiem minut.

2. REALIZACJA

2.3. Cel strategiczny 3. Jakość życia

² Brak porównywalnych danych dotyczących czasu dojazdu do Kowna.

³ Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2012-2020 został przyjęty Uchwałą Nr 131/1587/2016 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 20 kwietnia 2016 r. w sprawie przyjęcia *Regionalnego planu transportowego województwa podlaskiego na lata 2014-2020 oraz pismemne podsumowania i uzasadnienia w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Regionalnego planu transportowego województwa podlaskiego na lata 2014-2020* i przekazany do Komisji Europejskiej celem potwierdzenia spełnienia warunku ex ante dotyczącego spełnienia **Celu Tematycznego 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej**, RPOWP 2014-2020.

⁴ Obliczenia dla roku 2015 i 2019 zostały przeprowadzone według różnych metodologii. Nie są porównywalne. Metodyka zastosowana w 2019 roku szacuje czas dojazdu do centrum miasta, co znacząco wpływa na wynik ogólny czasu dojazdu.

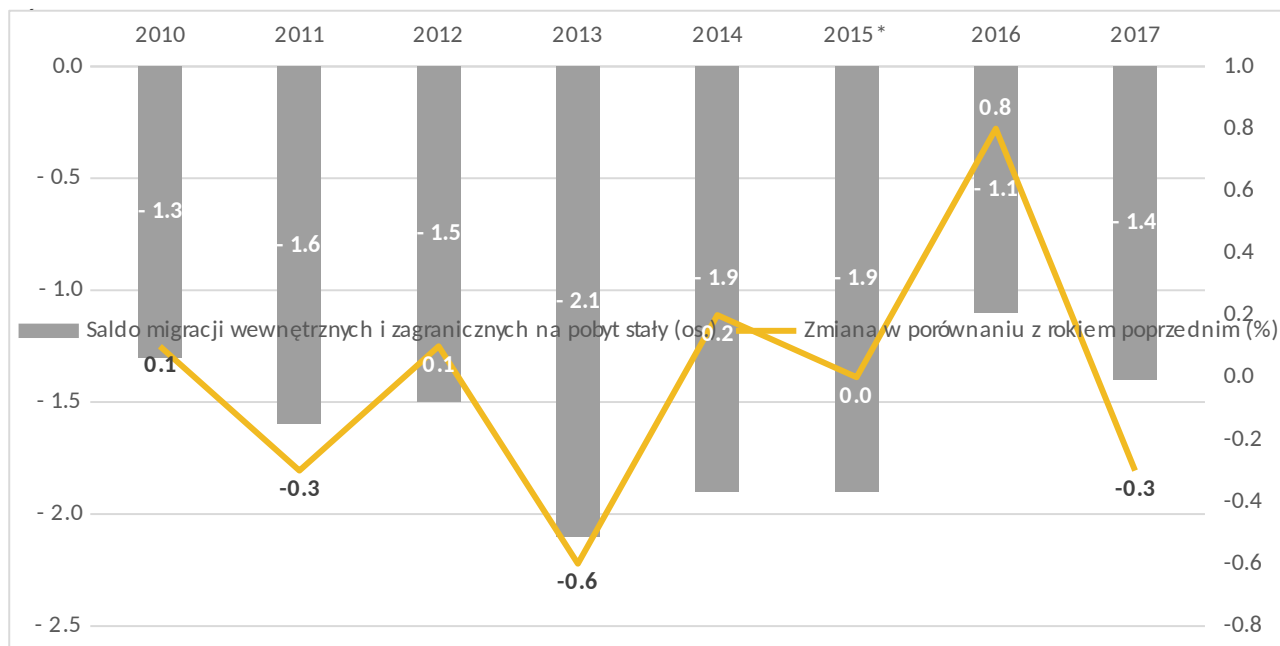

Wskaźniki realizacji celu strategicznego:

- Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności
- Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym

Wykres 17. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w latach 2010-2017

* Saldo migracji w roku 2015 w związku z brakiem danych z zakresu migracji zagranicznych wyznaczone zostało, jako suma migracji wewnętrznych z roku 2015 i migracji zagranicznych w roku 2014. Takie podejście zostało zastosowane w Roczniku Statystycznym Województwa 2017.

□ Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych przyjmuje wartości ujemne, co świadczy o wyludnianiu się województwa podlaskiego.

-
- W roku 2017 odnotowano zmniejszenie się salda migracji do $-1,4/1000$ osób (z $-2,1$ w 2013 roku). Uzyskana wartość salda migracji w 2017 roku oznacza, że w analizowanym roku, z województwa wyemigrowało około 2000 osób więcej niż osiedliło się w regionie (wobec 2500 osobowej nadwyżki emigrujących nad przyjeżdżającymi do regionu w 2013 roku).
  - Wartość notowana w regionie jest niekorzystna w stosunku do wartości dla kraju ($0,0/1000$ osób w 2017 roku, uzyskany wynik oznacza, że w skali kraju liczba wyjeżdżających i przyjeżdżających na pobyt stały równoważy się). Województwo Podlaskie zajmuje czwartą pozycję w kraju pod względem wartości wskaźnika.
  - Województwo podlaskie jest jednym z pięciu województw, w których w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano pogorszenie się salda migracji (wzrost o $0,4$).
-

Wykres 18. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w latach 2005-2017 z prognozą do roku 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Prognoza wartości wskaźnika w latach kolejnych zakłada niewielkie polepszenie sytuacji w stosunku do roku 2017 (utrzyma się jednak niekorzystne saldo migracji na poziomie około $-1,3$ os./1000 os. rocznie).
  - Symulacje z wykorzystaniem modelu ARIMA prognozują dalsze pogłębianie się dysproporcji w odniesieniu do wartości krajowej. W kraju przewiduje się wzrost przewagi osób osiedlających się nad wyjeżdżającymi.
  - W 2020 roku saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych województwa podlaskiego na pobyt stały z wysokim prawdopodobieństwem będzie znacząco się różnić od zakładanej wartości docelowej na poziomie $-0,4$.
  - Prognozowana wartość wskaźnika (prognoza ARIMA z roku 2019) dla roku 2023 wynosi $-1,3$ i z 95% prawdopodobieństwem będzie się zawierała w przedziale ufności od $-2,1$ do $-0,6$.
-

Podsumowanie realizacji Strategii w latach 2013-2017

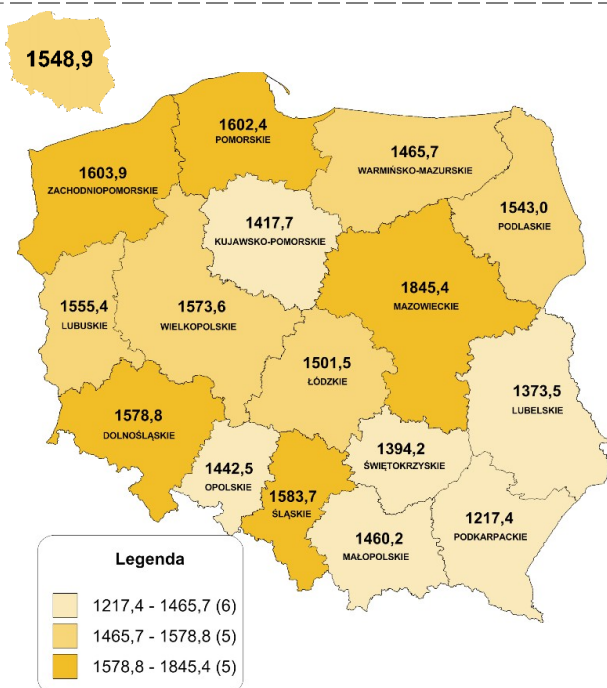
- ✓ Utrzymywanie się wahań wartości wskaźnika salda migracji, przekładało się bezpośrednio na wahania

w bezwzględnych wartościach salda migracji. Średnia z obserwowanych wartości wskazuje, że w latach 2013-2015, rocznie wyjeżdżało około 2,0 tys. osób więcej niż osiedlało się w województwie.

- ✓ W 2017 roku uzyskano (najprawdopodobniej nietrwale) ograniczenie wielkości salda migracji o 0,3 p.p. (w porównaniu do roku bazowego 2011, z wartości -1,6 do wartości -1,4).
- ✓ W analizowanym okresie realizacji założeń SRWP 2020, saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 osób zmniejszyło się o 0,5 p.p.
- ✓ Zmniejszeniu uległa również dysproporcja zachodząca pomiędzy wartością salda migracji w województwie podlaskim a wartością w kraju (spadek o 0,2 p.p. w odniesieniu do roku 2013 oraz 0,4 p.p. w odniesieniu do roku bazowego - 2011).
- ✓ Województwo podlaskie należy do województw o najwyższym poziomie migracji (czwarte miejsce w kraju pod względem wartości wskaźnika).

Mapa 18. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w 2017 roku*

* przedziały danych są domknięte lewostronnie
 Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 19. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W roku 2017 przeciętny miesięczny dochód dyspozycyjny na 1 osobę w gospodarstwie domowym wynosił 1543 zł.
- Odnotowano niemal 12,4% wzrost w porównaniu do roku 2016 (jeden z najwyższych w kraju, w analizowanym okresie).
- Województwo podlaskie zajmuje ósme miejsce w kraju pod względem wartości wskaźnika, pomimo że jego wartość stanowi 99,6% wartości średniej dla kraju. Wskazuje to na niewielkie różnice w wartości wskaźnika pomiędzy województwami.

Wykres 20. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w latach 2005-2017 z prognozą do roku 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Prognoza wartości wskaźnika zakłada systematyczny wzrost jego wartości w kolejnych latach.
  - W 2020 roku miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym z wysokim prawdopodobieństwem przekroczy wartość docelową założoną w SRWP 2020 na 1648 zł.
  - Prognozowana wartość wskaźnika (prognoza ARIMA z roku 2019) dla roku 2023 wynosi 1983,9 zł. Z 95% prawdopodobieństwem wartość wskaźnika będzie zawierać się w przedziale od 1658,1 zł do 2309,1 zł.
  - Należy przewidywać, iż wartość wskaźnika będzie wykazywać coraz większe dysproporcje w odniesieniu do średniej wartości dla Polski.
-

Podsumowanie realizacji Strategii w latach 2013-2017

- ✓ Obserwowany jest stały wzrost wartości wskaźnika.
- ✓ Pogorszenie pozycji w 2017 roku (8 m-ce) w stosunku do roku 2013 (6 m-ce w 2011 roku).
- ✓ Przewiduje się utrzymanie wzrostu przeciętnego miesięcznego dochodu do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym, w województwie podlaskim, który znacząco zbliży region do założonej wartości docelowej w roku 2020, ustalonej na poziomie 1648 zł.

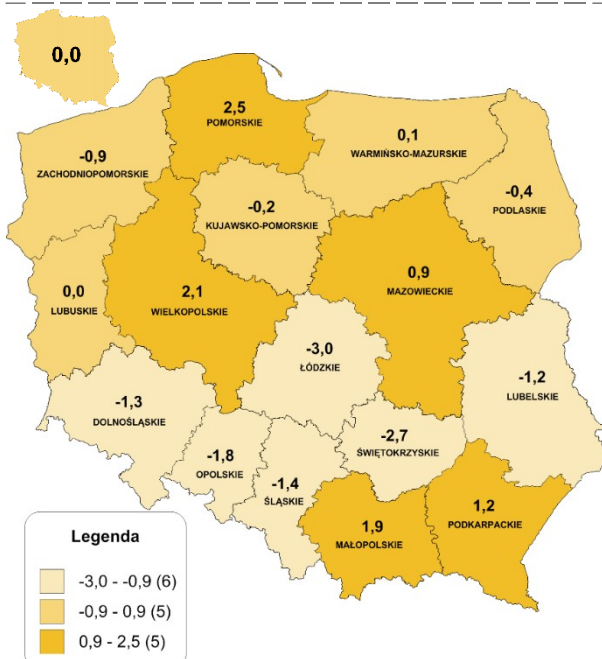

Cel operacyjny 3.1 Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rodzin w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi 2. Rozwój nowoczesnych, dobrze adresowanych usług społecznych 3. Wsparcie aktywności zawodowej i społecznej osób starszych, umożliwiające lepsze wykorzystanie ich potencjału 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przyrost naturalny na 1000 ludności 2. Współczynnik aktywności zawodowej (w IV kwartale): <ul style="list-style-type: none"> • ogółem • osób w wieku 15-24 lata • osób w wieku 55 i więcej lat

Mapa 19. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2017 roku*

- W 2017 roku przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł (-0,4).
- W porównaniu do roku 2016 (-0,8) odnotowano wzrost o 0,4 p.p., co jednak nie zmienia faktu, że wartość wskaźnika była niższa od średniej wartości dla Polski (0,0) o 0,4 p.p. Natomiast w odniesieniu do roku 2013, przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności wzrósł o 0,9 p.p.
- W roku 2017 województwo podlaskie na tle innych województw pod względem wartości wskaźnika zajmowało dziewiątą pozycję.
- Biorąc pod uwagę grupę województw, które cechują się ujemnymi wartościami wskaźnika, podlaskie charakteryzują jedne z najkorzystniejszych wartości (-0,4 wobec najniższej wartości w kraju charakteryzującej województwo łódzkie: -3,0).

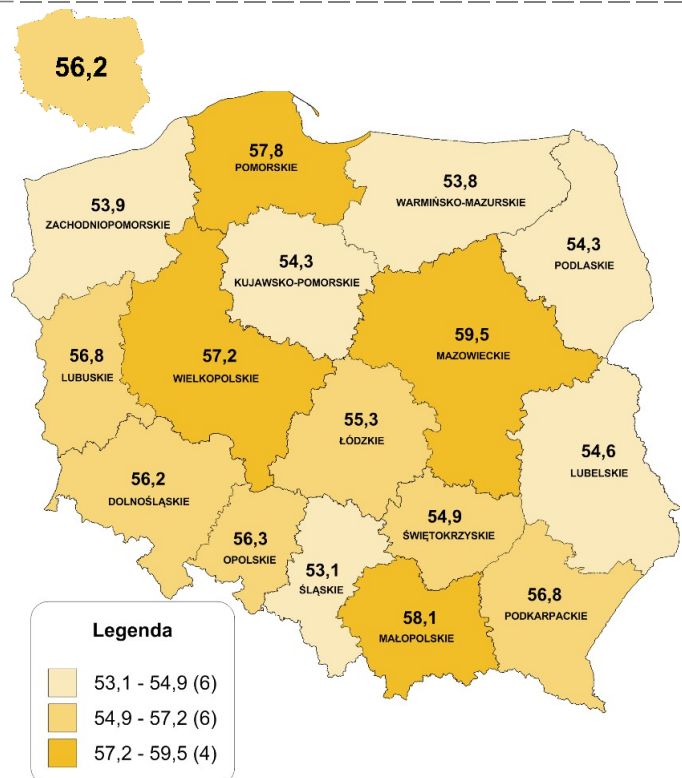
* przedziały danych są domknięte lewostronnie
 Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 20. Współczynnik aktywności zawodowej ogółem w IV kwartale 2017 roku*

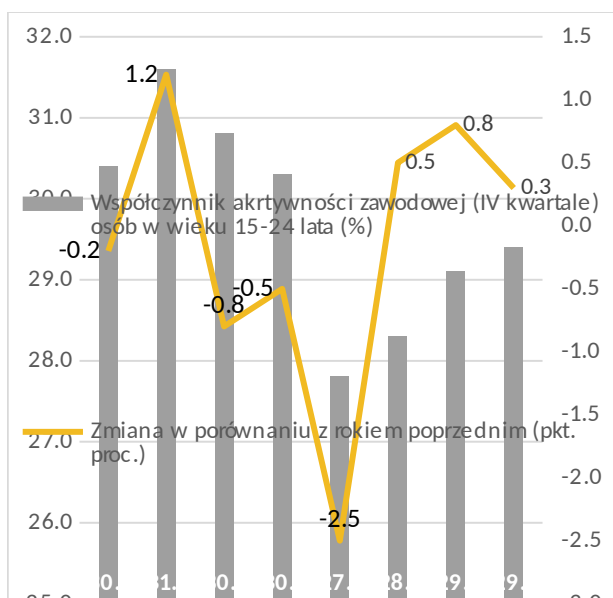
- W IV kwartale 2017 roku w województwie podlaskim współczynnik aktywności zawodowej dla ogółu mieszkańców wynosił 54,3 i był niższy od wartości dla Polski o 1,9 p.p.
- Wskaźnik charakteryzuje się trendem spadkowym. W porównaniu z rokiem poprzednim wskaźnik zmniejszył się o 1 p.p. Natomiast w odniesieniu do roku 2013, wartość uległa zmniejszeniu o 1,7 p.p.
- W skali kraju, województwo podlaskie charakteryzuje się stosunkowo niskim współczynnikiem aktywności zawodowej ogółu ludności w IV kwartale (12 miejsce w 2017 roku).

* przedziały danych są domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

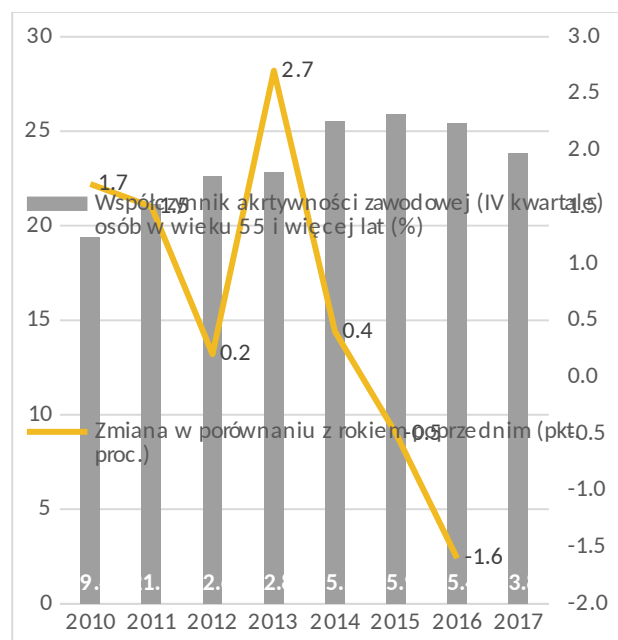
Wykres 21. Współczynnik aktywności zawodowej (IV kwartale) osób w wieku 15-24 lata w lata 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-STARTEG oraz opracowań sygnałnych z lat 2014-2016 „Aktywność ekonomiczna województwa podlaskiego w IV kwartale”

- Aktywność zawodowa osób w wieku 15-24 lata

Wykres 22. Współczynnik aktywności zawodowej (IV kwartale) osób w wieku 55 i więcej w lata 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS-STARTEG oraz opracowań sygnałnych z lat 2014-2016 „Aktywność ekonomiczna województwa podlaskiego w IV kwartale”

w roku 2017 wynosiła 29,4% (wzrost o 0,3 p.p. w stosunku do roku poprzedniego).

- W odniesieniu do roku 2013, wartość współczynnika aktywności zawodowej osób w wieku 15-24 lat obniżyła się o 0,9 p.p.
- Mieszkańcy województwa podlaskiego w wieku 15-24 lata charakteryzują się najniższym, w skali kraju, współczynnikiem aktywności zawodowej w IV kwartale.
- Od 2014 roku, pomimo spadku pozycji wśród pozostałych regionów, systematycznie rośnie współczynnik aktywności zawodowej (w IV kwartale) osób w wieku 15-24 lata. Świadczy to o większych przyrostach współczynnika w innych województwach w kraju.

aktywne zawodowo powyżej 55 roku życia stanowiły 23,8% całej kategorii wiekowej.

- W porównaniu do roku 2013 aktywność zawodowa osób powyżej 55 roku życia wzrosła o 1,0 p.p. (z 22,8%). Spadkowi, o jedno miejsce (pomimo wzrostu wartości współczynnika), uległa pozycja województwa w skali kraju.
- W skali kraju wartości analizowanego wskaźnika wynosiła 24,9% i była wyższa od wartości dla województwa podlaskiego o 1,1 p.p.
- Województwo podlaskie charakteryzuje się jednym z niższych, w skali kraju, współczynników aktywności zawodowej osób w wieku 55 i więcej lat (13 miejsce).

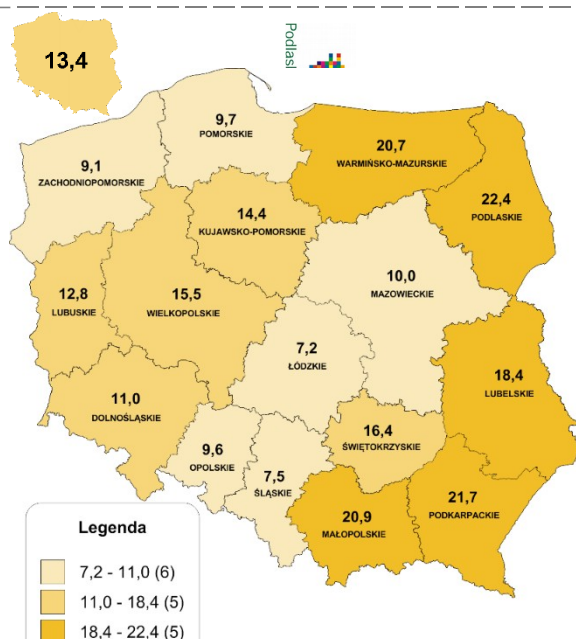
Cel operacyjny 3.2 Poprawa spójności społecznej

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca i rozwój potencjału instytucjonalnego w obszarze pomocy i integracji społecznej 2. Wspieranie osób wykluczonych społecznie, zagrożonych wykluczeniem społecznym, dysfunkcją lub przeżywających trudność 3. Wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym 2. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności 3. Liczba przedsiębiorstw będących członkami organizacji Global Compact w woj. Podlaskim w relacji do liczby takich przedsiębiorstw w całej Polsce

Mapa 21. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w 2017 roku*

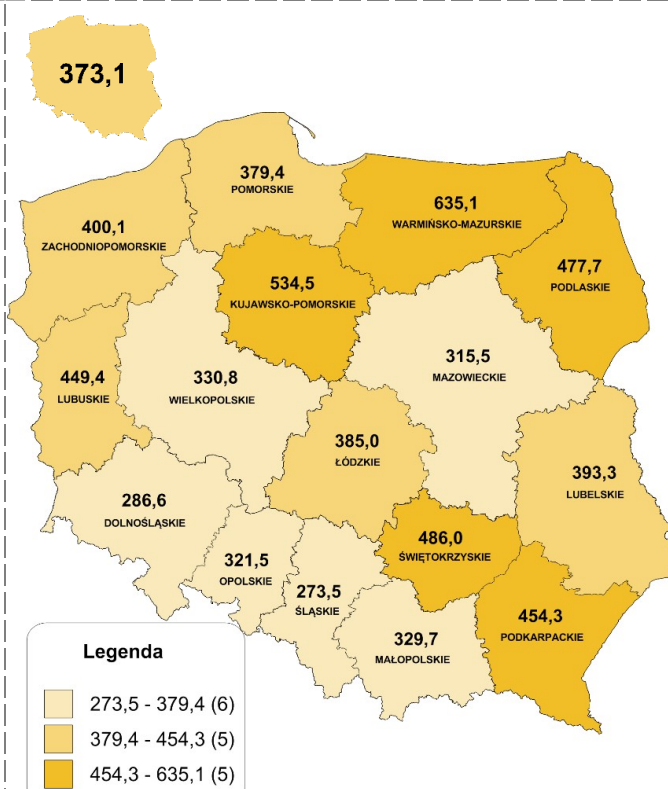

* przedziały danych domknięte lewostronnie
 Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2017 roku wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym wyniósł 22,4%.
- W porównaniu do roku poprzedniego odnotowano przyrost o 5,4 p.p. Natomiast w odniesieniu do roku 2013 zagrożenie ubóstwem relatywnym zmniejszyło się o 0,3 p.p.
- Pod względem wartości wskaźnika, województwo podlaskie zajmuje pierwsze miejsce wśród pozostałych regionów, co oznacza, że blisko co czwarta osoba zamieszkująca region zagrożona jest ubóstwem relatywnym.
- Najwyższe zagrożenie ubóstwem relatywnym występuje w województwach wschodnich.

- Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w województwie podlaskim jest blisko trzykrotnie wyższy od wartości, jaką odnotowano w województwie łódzkim - województwie o najniższym poziomie analizowanego współczynnika.

Mapa 22. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2017 roku *

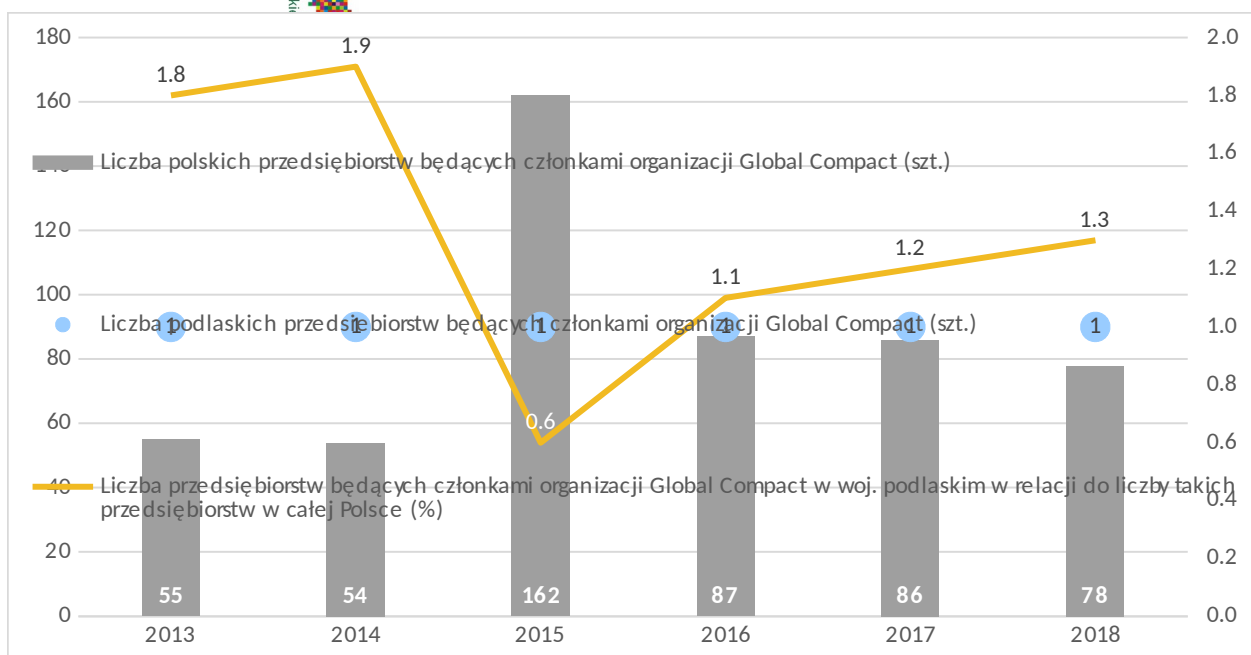
* przedziały danych domknięte lewostronnie
 Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych na 10 tys. ludności w 2017 roku wynosiła 477,7 osób.
- Od 2013 roku zmniejsza się osób korzystających z przedmiotowej pomocy. Spadek liczby osób w latach 2013-2017 wyniósł 159,6 osób na 10 tys. osób.
- Ze świadczeń pomocy społecznej w województwie podlaskim korzysta więcej osób niż przeciętnie w kraju (373,1 osoby na 10 tys. osób). W 2017 roku różnica wynosiła 104,6 osób (na 10 tys. osób) i była niższa od różnicy w roku 2013 wynoszącej 121,1 osób (na 10 tys. osób).
- Od 2014 roku województwo podlaskie, wśród wszystkich regionów, klasyfikowane jest na czwartym miejscu.

Wykres 23. Liczba przedsiębiorstw będących członkami organizacji Global Compact w województwie

podlaskim w relacji do liczby takich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2013-2018

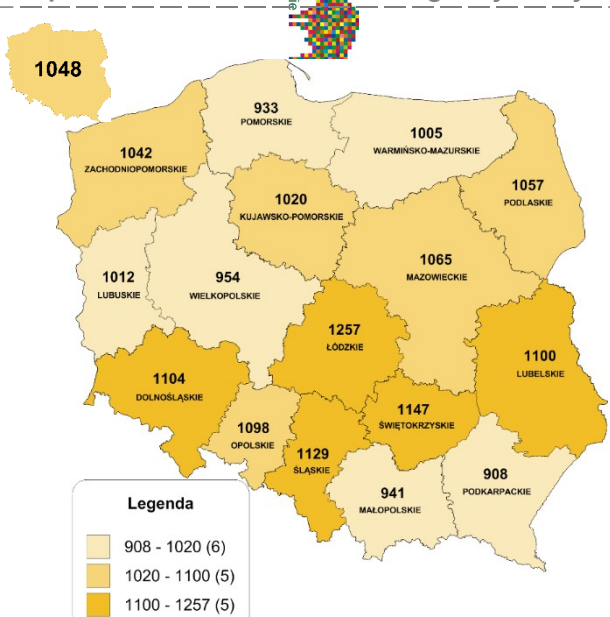
Źródło: <https://www.unglobalcompact.org/>

- Od 2013 roku, województwo podlaskie reprezentuje jeden przedstawiciel w organizacji Global Compact.
- Zmiany liczby przedsiębiorstw będących członkami organizacji Global Compact w województwie podlaskim w relacji do liczby takich przedsiębiorstw w całej Polsce wynika ze zmian w ogólnej liczbie polskich przedsiębiorstw będących członkami danej organizacji.
- Od trzech lat obserwowany jest spadek liczby przedsiębiorstw z Polski, należących do organizacji Global Compact.

Cel operacyjny 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego

Kierunki interwencji:	Miary sukcesu:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa efektywności systemu opieki zdrowotnej w województwie 2. Kształtowanie prozdrowotnego stylu życia 3. Wzrost efektywności działania podmiotów i służb bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wskaźnik umieralności ogólnej w województwie podlaskim 2. Wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w momencie urodzenia (kobiet i mężczyzn) 3. Wskaźnik umieralności niemowląt w województwie podlaskim 4. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców 5. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców 6. Liczba łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszkańców 7. Liczba zabitych w wypadkach drogowych na 100 wypadków 8. Liczba rannych w wypadkach drogowych na 100 wypadków 9. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę

Mapa 23. Wskaźnik umieralności ogólnej w województwie podlaskim w 2017 roku

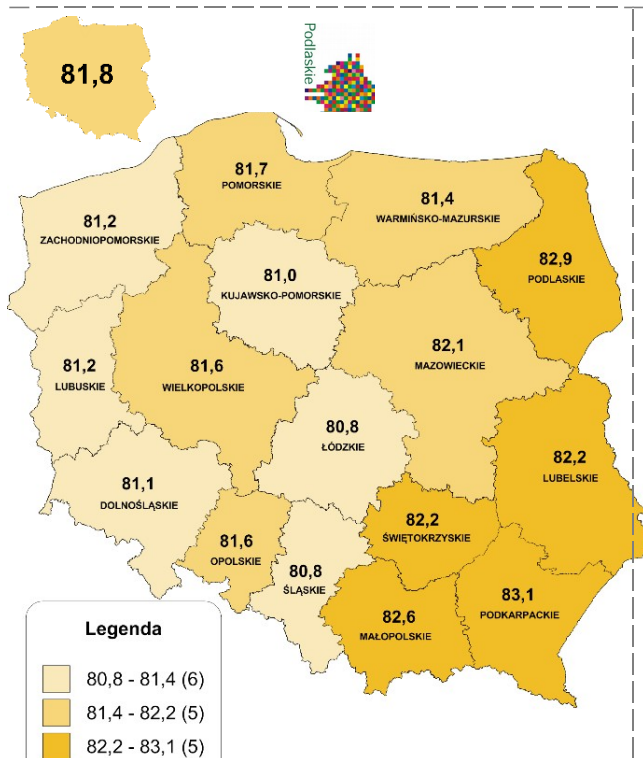
* przedziały danych domknięte lewostronnie
 Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2017 roku wartość wskaźnika umieralności ogólnej w województwie podlaskim (liczba zgonów na 100 tys. osób), wyniosła 1057 i kształtowała się powyżej wartości dla Polski. W porównaniu do 2013 roku liczba zgonów na 100 tys. osób wzrosła o 41 osób.
- Województwo podlaskie pod względem wartości wskaźnika zajmowało ósme miejsce (analogiczna pozycja jak w roku 2013).
- Zarówno w regionie, jak i w Polsce występują znaczne wahania wartości wskaźnika, przy jednoczesnym występowaniu trendu wzrostowego (rośnie liczba zgonów).

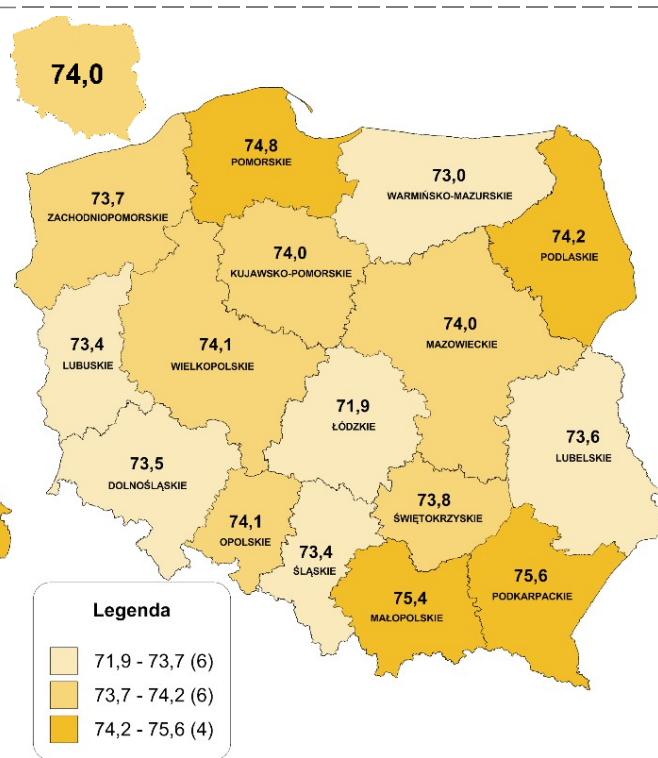
Mapa 24. Wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w momencie urodzenia kobiet w 2017 roku *

Mapa 25. Wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w momencie urodzenia mężczyzn w 2017 roku *

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

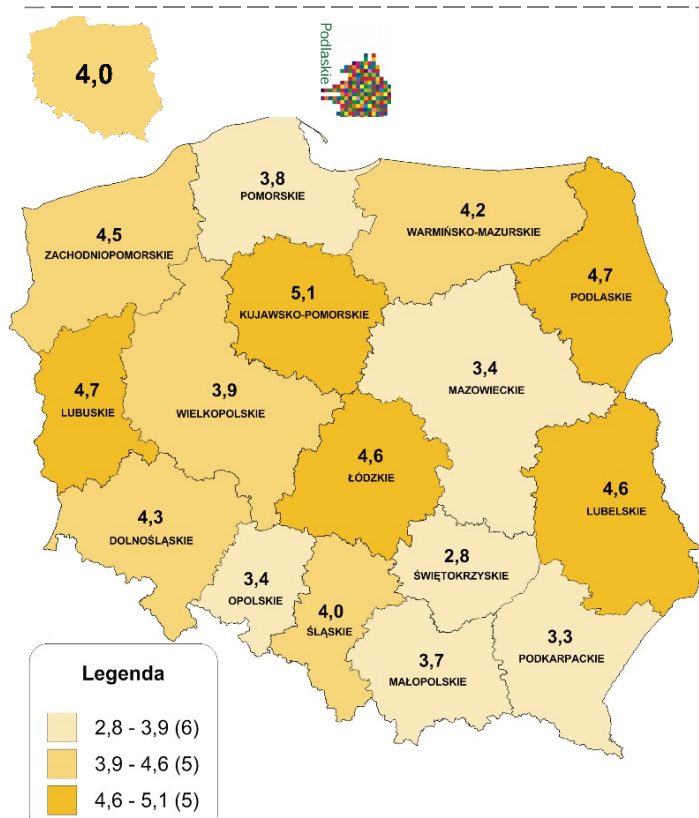
* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Kobiety urodzone w 2017 roku w województwie podlaskim osiągną średni wiek 82,9 lat podczas, gdy w Polsce wiek ten wyniesie 81,8 lat.
- Pod względem wskaźnika przeciętnego dalszego trwania życia kobiet w momencie urodzenia województwo podlaskie 2017 roku sklasyfikowało się na drugiej pozycji (za województwem podkarpackim).
- Przeciętne dalsze trwanie życia kobiet (w momencie urodzenia) w latach 2013-2017 w województwie podlaskim wydłużyło się o siedem miesięcy, a w skali całego kraju o ponad osiem miesięcy.

- Mężczyźni urodzeni w 2017 roku w województwie podlaskim osiągną średni wiek 74,2 lata (mieszkańcy Polski: 74,0).
- Pod względem wskaźnika przeciętnego dalszego trwania życia mężczyzn w momencie urodzenia województwo podlaskie w 2017 roku zostało sklasyfikowane na 4 pozycji (za województwami: podkarpackim, małopolskim oraz pomorskim).
- Przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn (w momencie urodzenia) w latach 2013-2017 w województwie podlaskim wydłużyło się o ok. rok, natomiast w skali kraju wiek ten wydłużył się o blisko 11 miesięcy.

Mapa 26. Wskaźnik umieralności niemowląt w województwie podlaskim w 2017 roku (liczba zgonów na 1000 urodzeń żywych)

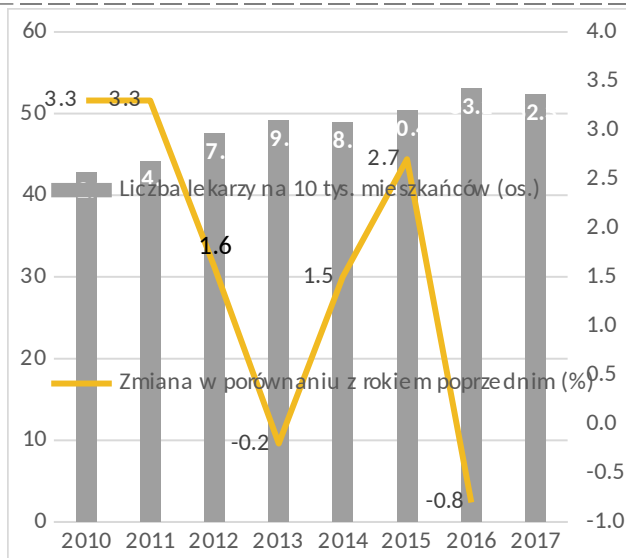

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2017 roku wskaźnik umieralności niemowląt w województwie podlaskim wyniósł 4,7 co przekraczało średnią wartość dla Polski.
- Wartość wskaźnika w latach 2013-2017 wahała się, przy czym nominalnie wzrosła o 0,1 pkt. Województwo podlaskie (obok kujawsko-pomorskiego oraz lubelskiego) charakteryzuje się, w analizowanym okresie, wzrostem liczby zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych).
- Odwrotnie, niż w przypadku wskaźnika umieralności ogólnej, umieralność niemowląt do 2016 roku charakteryzowała się tendencją spadkową. W 2017 roku nastąpił przyrost analizowanego wskaźnika o 1,4 (największy przyrost wśród wszystkich województw).
- Województwo podlaskie zajmowało w 2017 roku drugie miejsce w kraju. Oznacza to, że województwo podlaskie charakteryzuje się wysokim poziomem zgonów niemowląt w przeliczeniu na każde 1000 urodzeń żywych (za województwem kujawsko-pomorskim).

Wykres 24. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 25. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

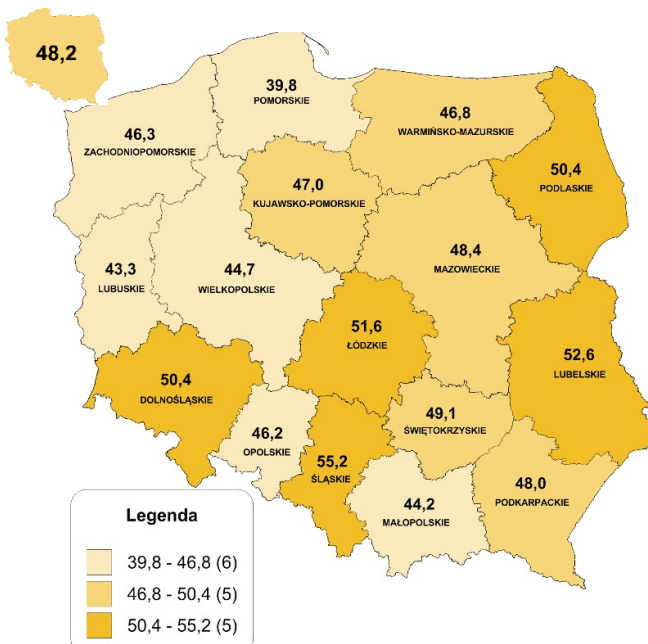

- W 2017 roku, w województwie podlaskim przypadało ok. 52 lekarzy na 10 tys. mieszkańców. Natomiast w 2013 roku wartość ta wynosiła blisko 49 lekarzy na 10 tys. mieszkańców.
- W porównaniu do wartości średniej dla kraju wartość jest niższa o czterech lekarzy, co przekłada się na dziewiąte miejsce w Polsce. W 2013 roku, wartość charakteryzująca województwo podlaskie była wyższa o 0,4 niż średnia krajowa. W kolejnych latach nastąpiło odwrócenie tendencji.
- W województwie podlaskim odnotowano niższe tempo przyrostu liczby lekarzy na 10 tys. mieszkańców niż w skali całego kraju.
- Województwo podlaskie jest jednym z pięciu województw, w którym liczba lekarzy, w porównaniu z 2016 rokiem zmniejszyła się.

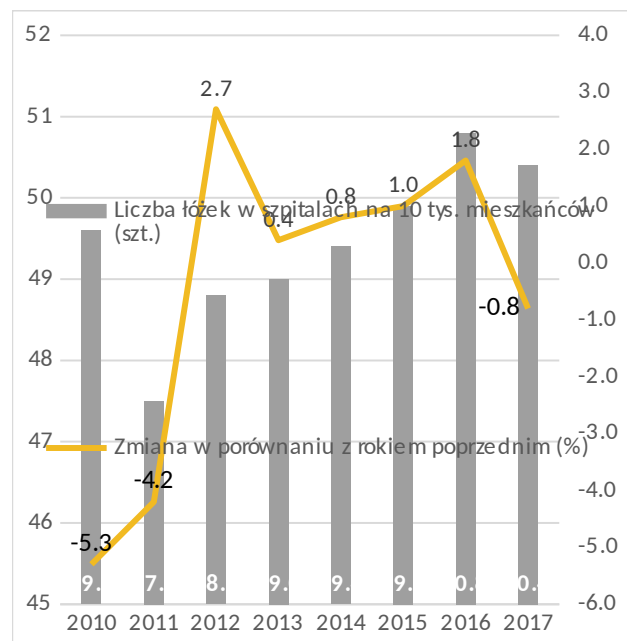
- W 2017 roku na 10 tys. mieszkańców w regionie przypadały blisko 71 pielęgniarek i położnych. Nieznacznie wyższą wartość wskaźnika odnotowano w 2013 roku (71,1 os. na 10 tys. mieszkańców).
- Pomimo znacznego przekraczania średniej krajowej województwo podlaskie od 2014 sklasyfikowane jest na siódmej pozycji (czwarta pozycja w 2013).
- Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców w porównaniu z 2016 rokiem zmniejszyła się tylko w dwóch województwach: podlaskim i warmińsko-mazurskim, przy czym spadek w tym wyniósł odpowiednio dwie oraz jedną pielęgniarkę/położną na 10 tys. mieszkańców. Ich liczba w odniesieniu do roku 2013 utrzymała się na względnie stabilnym poziomie (spadek o zaledwie 0,2 pkt.). Dodatkowo, jest to najniższy spadek w tym okresie (spośród trzech województw, w których odnotowano zmniejszenie się liczby pielęgniarek i położnych).

Mapa 27. Liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców w 2017 roku *

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 26. Liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2017

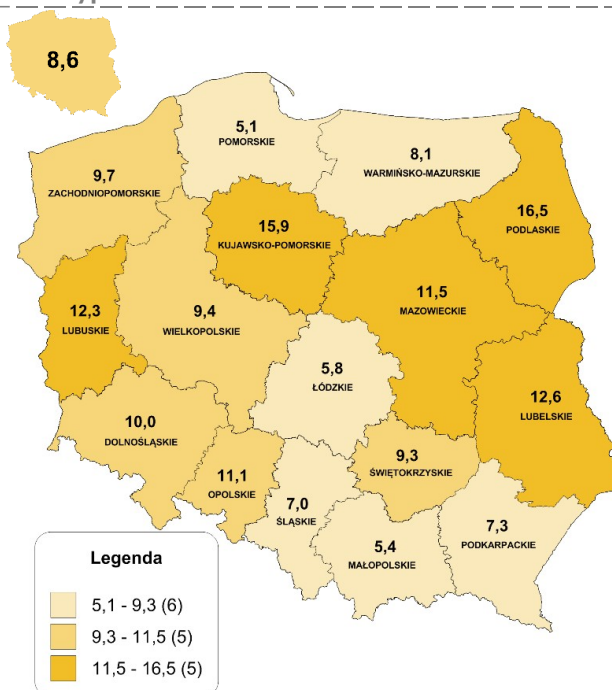

- W 2017 na 10 tys. mieszkańców w województwie podlaskim przypadało ok. 50 łóżek, zaś w Polsce – ok. 48. Region zajmował 5 miejsce w kraju. Natomiast w roku 2013 liczba łóżek przypadających na 10 tys. mieszkańców wynosiła po 49 zarówno w województwie podlaskim jak i w Polsce. Klasyfikowało to region na siódmej pozycji wśród pozostałych województw.

- W regionie od 2011 widoczna jest tendencja wzrostowa w zakresie wartości wskaźnika, co skutkuje poprawą pozycji województwa podlaskiego na tle pozostałych województw. W odniesieniu do 2013 roku liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców zwiększyła się o blisko 1,5 szt. W analizowanym okresie, był to jeden z najwyższych wzrostów (za województwem wielkopolskim).

Mapa 28. Liczba zabitych w wypadkach drogowych na 100 wypadków w 2017 roku*

- Liczba zabitych w wypadkach drogowych na 100 wypadków w województwie podlaskim w 2017 roku wyniosła 16,5 (spadek w porównaniu do roku poprzedniego o jeden p.p.).
- W odniesieniu do roku 2013 liczba śmiertelnych ofiar wypadków drogowych spadła o 1,8 na 100 wypadków.
- W 2017 roku odnotowaną najmniejszą liczbę osób zabitych w wypadkach drogowych przypadających na każde 100 wypadków, które miały miejsce w latach 2010-2017.
- W województwie podlaskim na każde 100 wypadków samochodowych ginie blisko dwukrotnie więcej osób niż w skali całego kraju.
- Niezmiennie od 2009 województwo podlaskie, na tle pozostałych województw zajmuje pierwszą pozycję, co oznacza, że w regionie, co roku, na każde 100 wypadków drogowych ginie największa liczba osób.

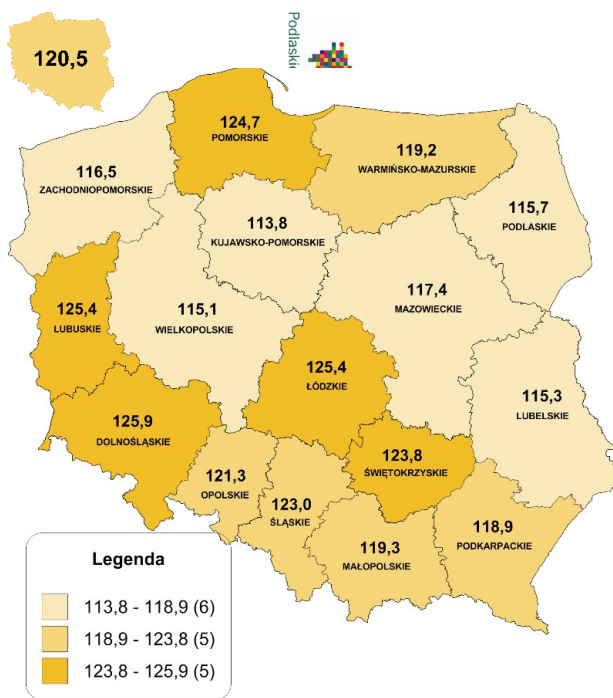

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 29. Liczba rannych w wypadkach drogowych na 100 wypadków w 2017 roku*

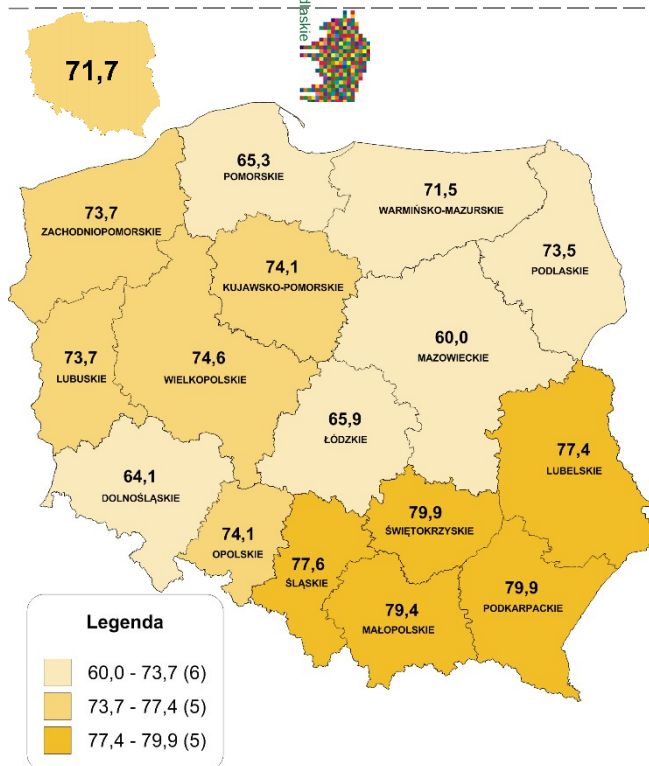

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

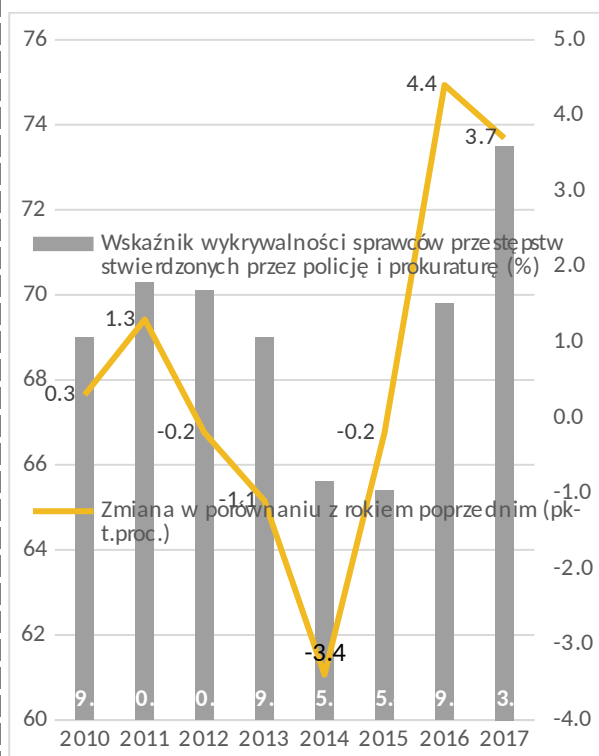
- W 2017 roku na każde 100 wypadków drogowych w województwie podlaskim było blisko 116 osób rannych, przy wartości dla Polski wynoszącej ok. 121 osób.
- Spadek wskaźnika w porównaniu z rokiem 2016 o blisko 5,0 p.p. skutkowało spadkiem pozycji województwa podlaskiego z siódmej na 13 pozycję wśród wszystkich województw. Świadczy to o poprawie bezpieczeństwa na podlaskich drogach.
- Liczba osób rannych w wypadkach drogowych na 100 wypadków charakteryzuje się trendem spadkowym. W porównaniu do 2013 roku jego wartość zmniejszyła się o 2,7 osoby, co przełożyło się na poprawę pozycji wśród wszystkich województw o jedno miejsce.
- W skali kraju niższy poziom liczby rannych w wypadkach odnotowano w województwach: kujawsko-pomorskim, wielkopolskim oraz lubelskim.

i prokuraturę w 2017 roku*

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

i prokuraturę w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2017 wskaźnik wykrywalności przestępstw w regionie wynosił 73,5%, natomiast w skali całego kraju – 71,7%.
- Pomimo wzrostu wykrywalności przestępstw o 3,7 p.p., w porównaniu z rokiem poprzednim oraz osiągnięcia wartości przekraczającej wartość dla kraju pozycja regionu na tle pozostałych województw uległa spadkowi z pozycji siódmej na 11.
- W latach 2013-2017 wykrywalność przestępstw w województwie podlaskim wzrosła o 4,5 p.p., w skali kraju przyrost był wyższy o 0,2 p.p. Pomimo wzrostu wartości wskaźnika spadkowi o trzy pozycje (z ósmego miejsca) uległa pozycja województwa podlaskiego wśród pozostałych województw.
- Wykrywalność sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę nie wykazuje jednoznacznej tendencji. Od roku 2012 zauważalny był spadek wartości wskaźnika, zarówno w województwie podlaskim, jak i w całej Polsce. Od roku 2015 odnotowano wzrost wartości wskaźnika, podobnie jak w całym kraju.

Cel operacyjny 3.4 Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami

Kierunki interwencji:

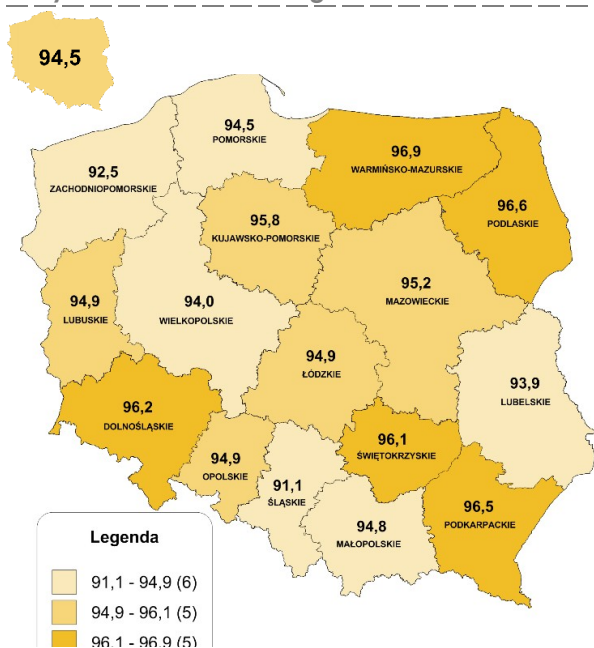
Miary sukcesu:

1. Edukacja ekologiczna i zwiększenie aktywności prośrodowiskowej społeczeństwa
2. Ochrona powietrza, gleb, wody i innych zasobów
3. Efektywny system gospodarowania odpadami
4. Gospodarka nisko emisyjna (w tym efektywność energetyczna)
5. e. Ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych oraz odtwarzanie i renaturalizacja ekosystemów zdegradowanych

Podlaskie

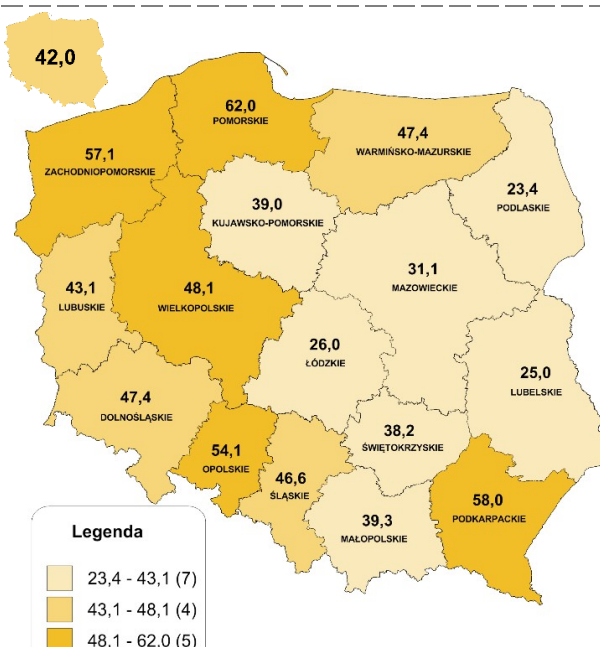
1. Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności w podziale na miasto i wieś
2. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacji w ogóle ludności w podziale na miasto i wieś
3. Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych)
4. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku

Mapa 31. Udział ludności w miastach korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności w 2017 r.*

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 32. Udział ludności na wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności w 2017 r.*

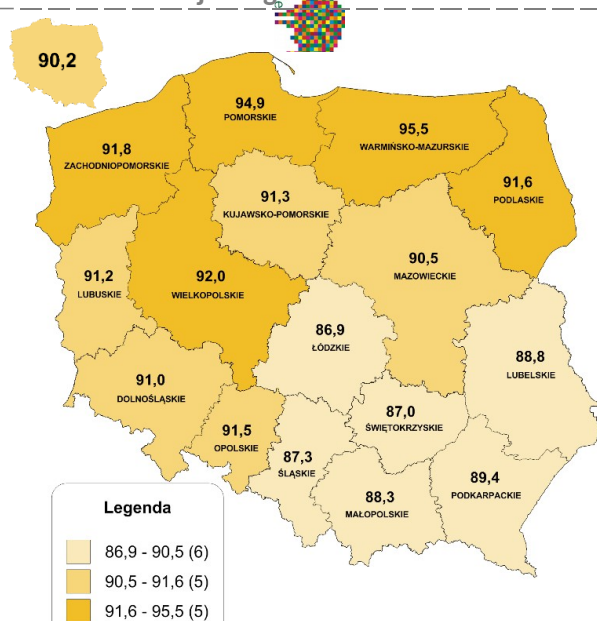

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w województwie podlaskim oraz średnio w kraju w miastach oraz na obszarach wiejskich charakteryzuje się trendem wzrostowym. W przypadku terenów miejskich, w latach 2013-2017, odsetek osób korzystających z oczyszczalni ścieków wzrósł o 0,7 p.p. z poziomu 95,9% do 96,6%. Natomiast na terenach wiejskich przyrost ten wyniósł 2,1 p.p. (z 21,3% do 23,4%).
- Od 2013 roku odsetek osób korzystających z oczyszczalni ścieków w miastach województwa utrzymuje się na stałym poziomie 96,6%, co klasyfikuje region na drugiej pozycji wśród wszystkich województw (za województwem warmińsko-mazurskim). W całym okresie analizy wskaźnika, tj. od 2013 roku przekracza on wartość dla Polski. Pomędzy poszczególnymi województwami nie występują istotne dysproporcje. Różnica między województwem o najwyższej wartości (warmińsko-mazurskie) a województwem o najniższej wartości analizowanego wskaźnika (śląskie) wynosi niespełna sześć p.p.
- W przypadku odsetka ludności korzystającego z oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich województwo podlaskie od 2013 roku klasyfikowane jest na 16 pozycji. Pomimo wzrostu wskaźnika, zwiększa się również dysproporcja pomiędzy wartością w województwie podlaskim a wartością dla kraju. Pomędzy najwyższą (zachodniopomorskie) a najniższą wartością (podlaskie) różnica wynosi 38,6 p.p.

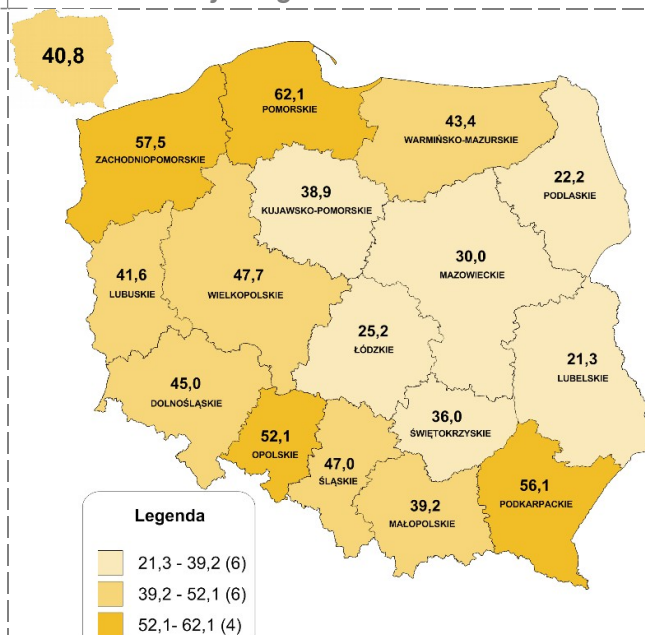

Mapa 33. Udział ludności korzystającej w miastach z sieci kanalizacji w ogólnej ludności w 2017 roku*

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Mapa 34. Udział ludności korzystającej na wsi z sieci kanalizacji w ogólnej ludności w 2017 roku*

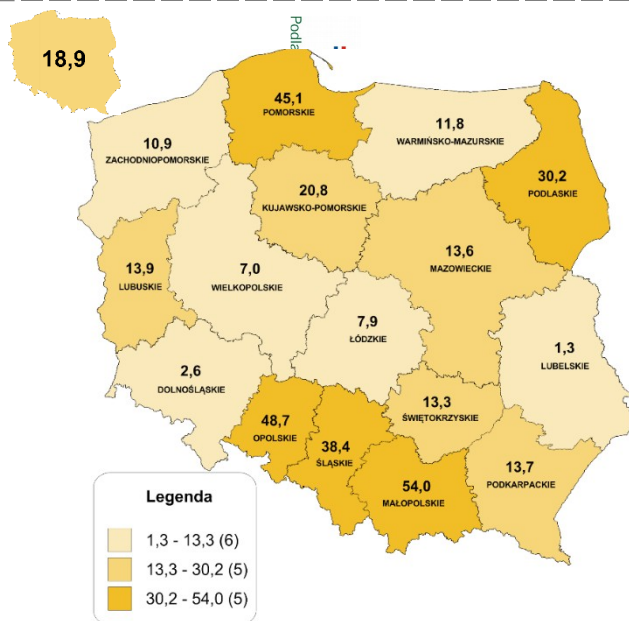

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Wskaźnik udziału ludności korzystającej z kanalizacji w ogólnej ludności w podziale na miasto i wieś charakteryzuje się podobnym rozkładem jak wskaźnik udziału ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Wartość wskaźnika dla miast przewyższa wartość krajową o 1,4 p.p., natomiast wartość dla obszarów wiejskich jest znacznie niższa od wartości dla kraju, o 18,6 p.p.
- Udział ludności korzystającej z kanalizacji w ogólnej ludności, w latach 2013-2017 w przypadku obszarów miejskich wzrósł o 1,2 p.p. (z 90,4%), natomiast w przypadku obszarów wiejskich przyrost wyniósł 3,2 p.p. (z 19,0%).
- W obu obszarach, tj. w miastach oraz na wsi, województwo podlaskie charakteryzuje się tendencją wzrostową. Nie przekłada się to jednak na poprawę pozycji wśród pozostałych regionów w kraju. W roku 2017 pod względem udziału mieszkańców miast korzystających z kanalizacji, region został sklasyfikowany na piątej pozycji, zaś udziału mieszkańców wsi na 15 miejscu.
- W ostatnich latach zauważalna jest tendencja zmniejszania się dysproporcji między regionem a Polską. Zależność odwrotną zaobserwować można w przypadku obszarów wiejskich, w których zachodzi proces zwiększania się różnicy pomiędzy województwem podlaskim a Polską.
- W przypadku odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacji w miastach pomiędzy województwami nie występują znaczne różnice. Pomiedzy najwyższą (warmińsko-mazurskie) a najniższą wartością (łódzkie) różnica wynosi 8,6 p.p. Natomiast w przypadku obszarów wiejskich, różnica wartości między województwem pomorskim a lubelskim wynosi 40,8 p.p.

Mapa 35. Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w 2017 roku (%)*

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- W 2017 roku udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w województwie podlaskim wynosił 30,2%.
- Na tle pozostałych regionów region zajmuje stabilną piątą pozycję.
- W latach 2014⁵-2016 w województwie podlaskim występowało sukcesywne zwiększanie się udziału odpadów poddanych odzyskowi. Spadek o 10,1 p.pr. nastąpił w 2017 roku.
- Województwo podlaskie charakteryzuje się wyższym udziałem odpadów poddanych odzyskowi niż w skali całego kraju.

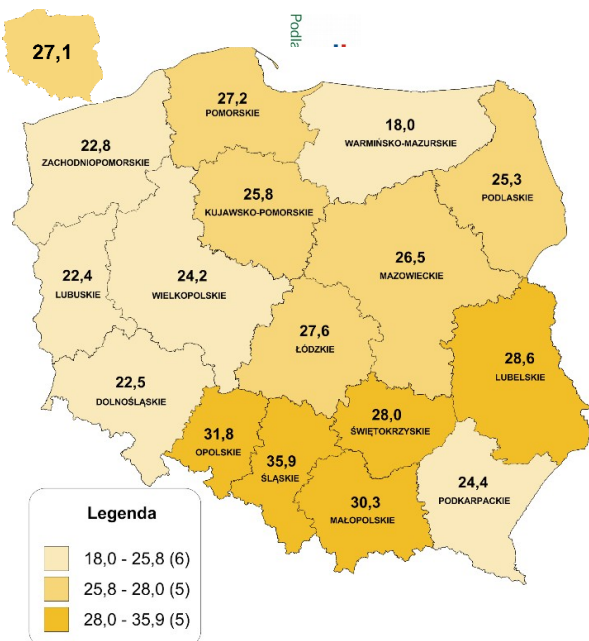
Mapa 36. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w 2017 roku (%)*

Wykres 28. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w latach 2010-2017 (%)

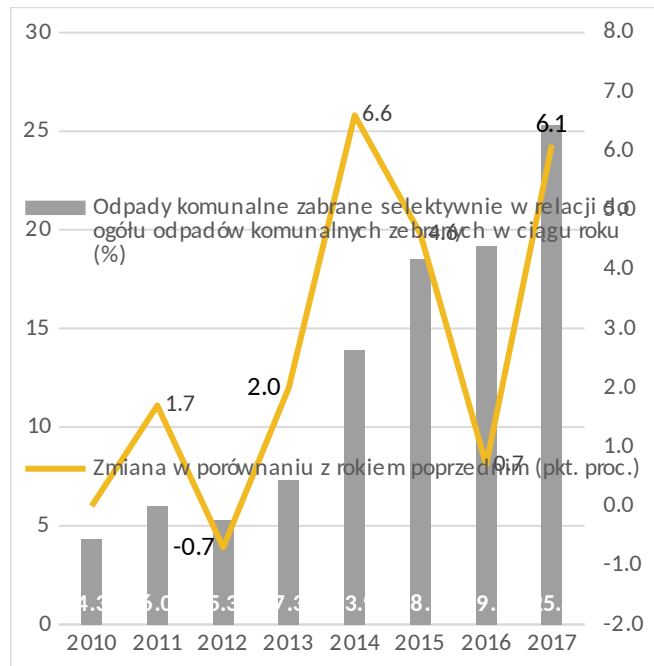
5 W 2014 zmieniono metodologię wyznaczania wskaźnika, co uniemożliwia dokonanie porównania w okresie 2013-2017. Od 2014 roku dane dotyczą odpadów poddanych odzyskowi, które obejmują odpady zagospodarowane przez wytwórcę we własnym zakresie. Przed 2014 rokiem dane dotyczyły odpadów poddanych odzyskowi we własnym zakresie oraz przekazanych innym odbiorcom w celu ich odzysku.

* przedziały danych domknięte lewostronnie Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

- Zarówno w województwie podlaskim, jak i w skali całego kraju występuje tendencja wzrostowa w zakresie odsetka odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w gospodarstwach domowych. W latach 2013-2017 odsetek odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku wzrósł o 18 p.p. Uzyskany wynik stanowił o jednej z najwyższych dynamik wzrostu, w skali kraju (za województwem opolskim).
- Do 2016 roku region charakteryzował się niższymi (przeciętnie o ok. 5 p.p.) wartościami niż średnio w kraju. W 2017 roku nastąpiło zmniejszenie dysproporcji do poziomu 1,8 p.p.
- Województwo podlaskie zajmuje coraz wyższe pozycje na tle pozostałych regionów (15 miejsce w 2016 r., zaś 10 miejsce w roku 2017).

3. REALIZACJA PROGRAMÓW I PLANÓW ROZWOJOWYCH

Realizacja strategii, polityk i programów realizowanych w 2018 roku przez Zarząd Województwa Podlaskiego w kontekście przyjętych celów Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020.

Strategie, polityki i programy realizowane w 2018 roku przez Zarząd Województwa Podlaskiego, zostały scharakteryzowane w obszarze efektów, w podziale zgodnym z klasyfikacją przyjętą w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, na:

- 1) **Programy rozwojowe** – dokumenty o charakterze strategicznym, przyjęte mocą przepisów przez odpowiednie organy administracji samorządowej, w których zapisane są planowane, przyszłe kierunki działań, powiązane z konkretnymi celami rozwojowymi oraz zintegrowanym i terytorialnym podejściem do rozwoju, bez względu na źródło finansowania;
- 2) **Plany rozwojowe** – dokumenty o charakterze operacyjnym, przyjęte mocą przepisów wydanych przez odpowiednie organy administracji samorządowej, w których zapisane są planowane, przyszłe działania, powiązane z konkretnymi celami wynikającymi z określonych programów rozwojowych, stanowiących przełożenie mierzalnych celów wyznaczonych w tych programach na konkretne działania.

W 2018 roku, Zarząd Województwa Podlaskiego wdrażał założenia 26 dokumentów o charakterze programów i planów rozwojowych⁶:

a) Programy rozwojowe:

1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego
2. Strategię Promocji Gospodarczej Województwa Podlaskiego
3. Strategię Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020

b) Plany rozwojowe:

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
2. Regionalny Plan Transportowy Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
3. Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3)
4. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
5. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
6. Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2018
7. Program Współpracy Samorządu Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi w 2018 roku
8. Wieloletni Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim na lata 2013-2020
9. Program na rzecz osób starszych w województwie podlaskim na lata 2016-2020
10. Program na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim na lata 2014-2018
11. Program pomocy społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w województwie

⁶ Informacje w zakresie realizacji poszczególnych strategii, programów i planów pozyskano z departamentów merytorycznych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego oraz Jednostek Organizacyjnych Samorządu Województwa.

---

podlaskim na lata 2014-2018

12. Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie podlaskim na lata 2014-2018
13. Program przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2014-2018
14. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2016-2021
15. Program Wpierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej Województwa Podlaskiego na lata 2013-2018
16. Regionalny Program Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży Województwa Podlaskiego
17. Program Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do roku 2020
18. Program Polityki Zdrowotnej Województwa Podlaskiego ukierunkowany na rehabilitację ułatwiającą powroty do pracy osób z chorobą onkologiczną
19. Regionalny Program Polityki Zdrowotnej Województwa Podlaskiego ukierunkowany na wzmocnienie potencjału zdrowia osób pracujących w województwie podlaskim
20. Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku
21. Program Odbudowy Populacji Zwierzyny Drobnej w Województwie Podlaskim na 2018 rok
22. Program Odnowy Wsi Województwa Podlaskiego
23. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022

3.1. Realizacja programów rozwojowych w 2018 roku

Obecnie obowiązujący **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego** został uchwalony w 2017 r. Na jego podstawie dokonywane są uzgodnienia pomiędzy Zarządem Województwa a samorządami gminnymi w zakresie sporządzanych dokumentów planistycznych. W Planie, w szczególności uwzględniono następujące cele operacyjne SRWP 2020: 1.3 Rozwój kompetencji do pracy i wsparcia aktywności zawodowej mieszkańców regionu, 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych, 1.6 Nowoczesna infrastruktura sieciowa, 2.2 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej województwa, 2.3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej, 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu, 3.1 Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych, 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego oraz 3.4 Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami⁷. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego jest instrumentem kreacji polityki przestrzennej samorządu odnoszącym odpowiednie ustalenia dokumentów strategicznych, koncepcyjnych, programowych rządowych i samorządowych (w tym Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020) do przestrzeni województwa⁸. W oparciu o obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, Zarząd Województwa Podlaskiego sporządza wnioski do projektów studiów gminnych oraz projektów planów miejscowych i ich zmian przygotowywanych przez samorządy gminne; uzgadnia projekty studiów gminnych oraz planów miejscowych i ich zmian, sporządzanych przez samorządy gminne; opiniuje Gminne Programy Rewitalizacji; opiniuje decyzje lokalizacyjne na budowę i przebudowę dróg według ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych; opiniuje założenia do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz plany rozwoju przedsiębiorstw energetycznych.

---

⁷ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r., s. 30-31.

⁸ Ibidem, s. 11.

Realizacja zadań wynikających ze **Strategii Promocji Gospodarczej Województwa Podlaskiego** przekłada się bezpośrednio na realizację następujących celów SRWP 2020: celu strategicznego 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe oraz celów operacyjnych 2.1 Aktywność podlaskich przedsiębiorstw na rynku ponadregionalnym, 2.2 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej województwa, 2.3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej oraz 2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej.⁹ W ramach promocji gospodarczej, w 2018 roku zrealizowano m.in.: Wschodni Kongres Gospodarczy, konkurs Podlaska Marka Roku. Współpracowano z Radcami Handlowymi placówek dyplomatycznych działających w Polsce poprzez Dyplomatyczne Otwarcie Roku oraz Misję przyjazdową Radców Handlowych. W ramach działań skierowanych wprost do przedsiębiorców i ich zrzeszeń, organizowano spotkania informacyjne dla przedsiębiorców, odbył się III Kongres Liderów Zmian, III Międzynarodowe Forum Kontaktów Biznesowych, Forum Biznesowe Pogranicza, podpisano także umowę o współpracy z dwoma Krajowymi Klastrami Kluczowymi, tj. koordynatorem Klastra Obróbki Metali oraz koordynatorem Wschodniego Klastra Budowlanego.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020, zgodnie z art. 21 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej jest integralną częścią strategii rozwoju województwa. Jej wdrażanie przyczynia się do zaspokojenia potrzeb podlaskich rodzin. Strategia Polityki Społecznej realizuje także zadania z zakresu wypełniania funkcji rodziny, profilaktyki i leczenia w systemie ochrony zdrowia, wzrostu zatrudnienia i mobilności zawodowej, efektywnej pomocy społecznej oraz kapitału społecznego. W 2018 roku pomoc oraz wsparcie udzielane było w większości przypadków z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.

3.2. Realizacja planów rozwojowych w 2018 roku

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 jest jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020¹⁰. Wdrażanie RPOWP 2014-2020 przyczynia się do realizacji wszystkich (strategicznych i operacyjnych) celów. Podejmowane działania przyczyniają się do wzmacniania potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu, wspierania przedsiębiorczości oraz zwiększania aktywności zawodowej, wzrostu kompetencji i kwalifikacji mieszkańców województwa podlaskiego, poprawy dostępności transportowej, rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz racjonalnego gospodarowania jego zasobami, poprawy spójności społecznej, rozwoju infrastruktury dla usług użyteczności publicznej oraz rozwoju lokalnego. RPOWP 2014-2020 jest jednym ze źródeł finansowania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Strategia jest spójna ze wszystkimi celami strategicznymi SRWP 2020. W ramach RPOWP 2014-2020 wdrażane są także lokalne strategie rozwoju.

W ramach **Regionalnego Planu Transportowego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020**, do końca 2018 roku, zakończono, uruchomiono bądź realizowano rzeczowo dziewięć projektów drogowych z listy rankingowej określonej w Planie. Do końca ubiegłego roku, w ramach dwóch projektów realizowanych z Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 rozbudowano i wybudowano 16,4 km dróg z pełną infrastrukturą towarzyszącą. Natomiast w siedmiu pozostałych projektach (o różnym stopniu zaawansowania) dla ruchu drogowego udostępniono łącznie 12,3 km odcinków dróg. Realizowane przedsięwzięcia,

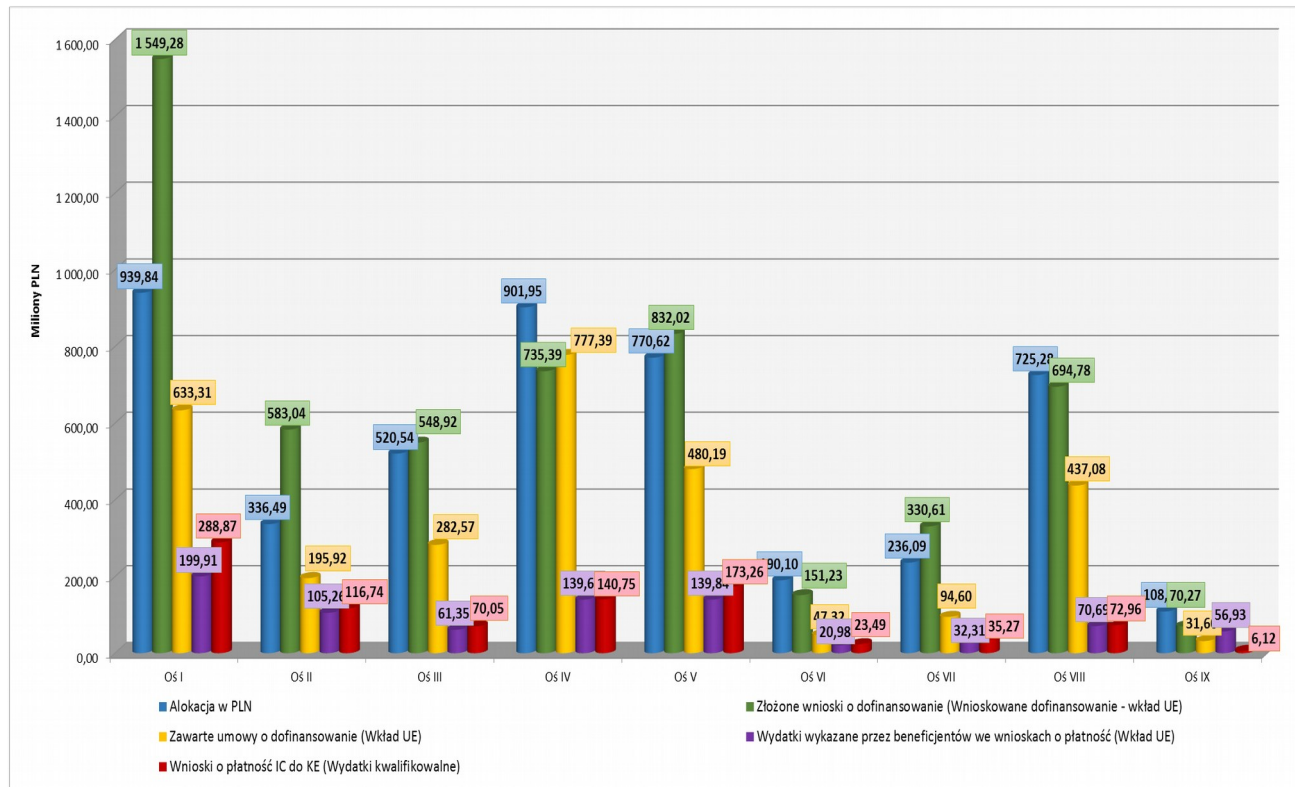
⁹ *Strategia Promocji Gospodarczej Województwa Podlaskiego*, Załącznik do Uchwały Nr 249/3386/17 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 17 października 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii Promocji Gospodarczej Województwa Podlaskiego, s. 42.

¹⁰ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020*. Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 310/4517/2018 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 31 lipca 2018 r., s. 3.

dostosowując sieć dróg regionalnych do potrzeb ruchu drogowego i wymaganych standardów techniczno-użytkowych służy realizacji celu strategicznego 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe oraz celu operacyjnego 2.5. Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu.¹¹

Wykres 29. Realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 (stan na koniec grudnia 2018 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie SL 2014.

Od początku realizacji RPOWP 2014-2020, ogłoszono **390** konkursów oraz **66** naborów pozakonkursowych. W odpowiedzi na konkursy i nabory wpłynęło **3 614** wniosków poprawnych pod względem formalnym. Podpisane **1 443** umowy o dofinansowanie, o wartości ogółem **4 595 577 118 zł** oraz wartości dofinansowania UE na poziomie **3 079 663 734 zł**, stanowiącej **62,74%** dostępnej alokacji. Wydatki wskazane przez beneficjentów we wnioskach o płatność (wkład UE) osiągnęły poziom **16,97%** alokacji.

Realizacja **Planu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego** przyczynia się do wzrostu aktywności innowacyjnej oraz zwiększenia liczby przedsiębiorstw w regionie. Wdrażanie planu przekłada się na realizację zastępujących celów operacyjnych Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020: 1.1 Rozwój przedsiębiorczości, 1.2 Wzrost innowacyjności podlaskich firm, 1.3 Rozwój kompetencji pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu, 1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych, 3.1 Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych, 3.3 poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego, 3.4 ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami¹². Wspecyfikowanie inteligentnych specjalizacji

¹¹ Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2014-2020, Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 316/4650/2018 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 4 września 2018 r., s. 82.

¹² Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3), Załącznik do Uchwały Nr 120/1431/2016 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 1

województwa podlaskiego ukierunkowuje wsparcie na przemysł rolno-spożywczy, metalowo-maszynowy i szklarski, sektor medyczny oraz ekoinnowacje, a także sektory powiązane z nimi łańcuchami wartości.

Celem współpracy Samorządu Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi jest rozwój społeczeństwa obywatelskiego, zwiększenie poziomu zaspokajania potrzeb społecznych na terenie województwa podlaskiego oraz wspomaganie zrównoważonego rozwoju. Cel ten można utożsamiać z następującymi celami SRWP 2020: cel strategiczny 3. Jakość życia, cel operacyjny 3.1 Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych, 3.2 Poprawa spójności społecznej oraz 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego. W ramach **Programu Współpracy Samorządu Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi w 2018 roku** realizowane były finansowe i pozafinansowe formy współpracy. W ramach współpracy finansowej realizowano zadania z zakresu: pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób; działalności na rzecz osób niepełnosprawnych; ochrony i promocji zdrowia (w tym działalności leczniczej), kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury dziedzictwa narodowego; upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji; działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego; wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu; ratownictwa i ochrony ludności; turystyki i krajoznawstwa; nauki i szkolnictwa wyższego; edukacji, oświaty i wychowania; ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego; promocji zatrudnienia i aktywizacji osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy; działalności wspomagających rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości; działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz organizacji wolontariatu. Natomiast w ramach współpracy pozafinansowej, w 2018 roku, realizowano m.in.: posiedzenia Podlaskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego; spotkania Młodzieżowego Sejmiku Województwa Podlaskiego, konferencje w formie forum i seminarium.

Jedną z instytucji wdrażających **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020)** są samorządy województw. W 2018 roku wsparciem objęte zostały inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa (scalanie gruntów). Wspierano także inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury (w tym inwestycje związane z energią odnawialną i oszczędzaniem energii), budowano i modernizowano drogi lokalne, prowadzono inwestycje wodno-kanalizacyjne. Prowadzono również inwestycje w zakresie targowisk i obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów. Wspierano także badania i inwestycje, które związane są z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego oraz miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej. W ramach programu wdrażane są także lokalne strategie rozwoju.

Realizacja **Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020** przyczynia się do wspierania instrumentów i usług rynku pracy, które skierowane są w szczególności do osób długotrwale bezrobotnych oraz osób z niepełnosprawnościami oraz wspierania indywidualnej i kompleksowej aktywizacji zawodowo-edukacyjnej osób młodych (bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy, w tym w szczególności osób niezarejestrowanych w urzędzie pracy. W kontekście celów SRWP 2020 udzielano dotacji na podjęcie działalności gospodarczej, zatrudniano pracowników w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, podnoszono kwalifikacje osób objętych programem.

Cele, priorytety, kierunki działań określone w **Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2018** wpisują się w cele i wyzwania określone w dokumentach strategicznych i operacyjnych województwa

podlaskiego, w tym w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020¹³. Wdrażanie Planu przekłada się na realizację celu operacyjnego 1.3 Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu oraz 3.1 Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych. Realizacja szeregu inicjatyw i działań w obszarze rynku pracy przyczynia się do łagodzenia niekorzystnych zmian zachodzących w regionie, w szczególności do spadku poziomu bezrobocia rejestrowanego (liczby bezrobotnych zarejestrowanych w PUP), zmniejszenia stopy bezrobocia rejestrowanego oraz stopy bezrobocia rzeczywistego (wg BAEL).

Wieloletni Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim na lata 2013-2020 wpisuje się w działania związane z programowaniem polityki rozwoju województwa podlaskiego i stanowi dokument operacyjno-wdrożeniowy dla Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020¹⁴. Realizacja programu skutkowałą wprowadzeniem zapisów dotyczących ekonomii społecznej w dokumentach strategicznych w 11 jednostkach samorządu terytorialnego. Wspierano podmioty ekonomii społecznej. Organizowano spotkania i warsztaty sieciujące podmioty ekonomii społecznej. Efektem realizacji przedmiotowego planu było również uzyskanie przez cztery podmioty oraz odnowienie przez osiem podmiotów ekonomii społecznej certyfikatów jakości.

Program na rzecz osób starszych w województwie podlaskim na lata 2016-2020 jest dokumentem spójnym i komplementarnym z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020¹⁵. Realizacja programu przyczynia się do zwiększania dostępności usług zdrowotnych na rzecz osób starszych w województwie podlaskim, w szczególności poradni i oddziałów geriatrycznych oraz zakładów opiekuńczo-wychowawczych. Program przyczynia się także do zapewnienia bezpieczeństwa osób starszych, m.in.: poprzez realizację działań profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa osób starszych oraz usługi opiekuńcze. Zwiększa się także aktywność kulturalna, edukacyjna i społeczna osób starszych. Poprawia się także jakość komunikacji – co jest wynikiem m.in.: posiedzeń Rady Seniorów Województwa Podlaskiego.

Program na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim na lata 2014-2018 stanowił rozwinięcie Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020. Program realizuje cel operacyjny 3.2 Poprawa spójności społecznej oraz cel operacyjny 3. Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego SRWP 2020. W ramach programu likwidowano bariery architektoniczne, techniczne i w komunikowaniu się. Osoby niepełnosprawne mogły wyjechać na turnusy rehabilitacyjne, a także uzyskać wsparcie w formie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny.

Program pomocy społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w województwie podlaskim na lata 2014-2018 jest dokumentem komplementarnym wobec Strategii Polityki Społecznej Województwa

---

13 *Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2018 r.* Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 282/3951/2018 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 27 marca 2018 r., s. 3.

14 *Wieloletni program rozwoju ekonomii społecznej w województwie podlaskim na lata 2013-2020*, Załącznik do Uchwały Nr XXIV/289/12 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 grudnia 2012 roku w sprawie przyjęcia „Wieloletniego planu rozwoju ekonomii społecznej w województwie podlaskim na lata 2013-2020”, s. 5.

15 *Program na rzecz osób starszych w województwie podlaskim na lata 2016-2020*, Załącznik do Uchwały Nr XXVII/244/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia „Programu na rzecz osób starszych w województwie podlaskim na lata 2016-2020”, s. 5.

Podlaskiego do roku 2020, który precyzuje i uszczegóławia zakres podmiotowych zadań¹⁶. Program realizuje cel operacyjny 3.2 Poprawa spójności społecznej SRWP 2020. W ramach programu potrzebujące osoby z terenu województwa podlaskiego zostały objęte poradnictwem specjalistycznym, usługami opiekuńczymi, kontraktem i pracą socjalną, indywidualnymi programami pomocy (indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności oraz indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego).

Kolejnym dokumentem komplementarnym wobec Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej na lata 2014-2018 oraz realizującym cel operacyjny 3.2 Poprawa spójności społecznej SRWP 2020, jest **Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie podlaskim na lata 2014-2018**. W ramach realizacji przedmiotowego programu, w 2018 roku, trzy placówki otrzymały wsparcie na realizację zadań w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych. Prowadzono również szkolenia dla przedstawicieli gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Cel operacyjny 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego w województwie podlaskim, w 2018 roku, realizowany był poprzez **Program przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2014-2018**, w ramach którego w podlaskich gminach realizowane były działania informacyjne i edukacyjne na temat zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP (nowych substancji psychotropowych) oraz pozamedycznego stosowania środków leczniczych, których używanie może doprowadzić do uzależnienia. Prowadzone były także zadania z zakresu profilaktyki, redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej, monitorowania sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych.

Powyższy cel operacyjny SRWP 2020 (3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego w województwie podlaskim) realizowany był również poprzez **Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2016-2021**. W ramach realizacji programu przeprowadzono dwa szkolenia podnoszące kwalifikacje osób pracujących bezpośrednio z osobami stosującymi przemoc w rodzinie. Przeprowadzono także szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych, grup roboczych oraz kadry pracującej z dziećmi i osobami niepełnosprawnymi.

Realizacja **Programu Wpierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej Województwa Podlaskiego na lata 2013-2018** wynika z kierunków rozwoju określonych w celu strategicznym 3. Jakość życia SRWP 2020.¹⁷ Realizacja przedmiotowego programu miała na celu wzmacnianie potencjału oraz kompetencji podlaskich rodzin, w szczególności poprzez wzrost społecznej świadomości oraz ekonomicznej roli rodziny, aktywną integrację rodzin oraz rozwój w opiece na dziećmi. Edukowano rodziny, młodzież i środowiska pomocowe w obszarze samopomocy, rozwijano infrastrukturę i usługi poradnictwa specjalistycznego. Prowadzone działania dotyczyły także rozwoju systemu wspierania rodziny i opieki nad dzieckiem, w tym funkcjonowania systemu pieczy zastępczej.

Realizacja **Regionalnego Programu Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży Województwa Podlaskiego** wpisuje się w cel operacyjny 1.3 Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej

---

¹⁶ Program pomocy społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w województwie podlaskim na lata 2014-2018, Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białymstoku, Białystok 2014, s. 3.

¹⁷ Program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej województwa podlaskiego na lata 2013-2018, Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXVI/442/14 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 24 lutego 2014 roku, s. 5.

mieszkańców regionu. W ramach podjętych działań w 2018 roku przyznano stypendia za szczególne osiągnięcia w nauce 50 uczniom z terenu województwa podlaskiego.

Cel operacyjny 1.4 Kapitał społeczny, jako katalizator procesów rozwojowych SRWP 2020 odnajduje bezpośrednie odzworowanie w celach strategicznych **Programu Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do roku 2020**. W roku 2018 wspierano działania sprzyjające rozwojowi infrastruktury kultury. Udzielono dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane obiektów wpisanych do rejestru zabytków, przyznano środki na ochronę zabytków. Prowadzone były również działania mające na celu zwiększenie poziomu uczestnictwa w kulturze mieszkańców województwa podlaskiego. W ramach Europejskich Dni Dziedzictwa na terenie województwa podlaskiego przygotowano 92 wydarzenia. Uczniom z województwa podlaskiego, którzy są uzdolnieni artystycznie przyznano 70 stypendiów w dziedzinie twórczości artystycznej.

Program Polityki Zdrowotnej Województwa Podlaskiego ukierunkowany na rehabilitację ułatwiającą powroty do pracy osób z chorobą onkologiczną realizuje cel operacyjny 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwo publicznego. Realizatorem programu jest Białostockie Centrum Onkologii. W 2018 roku 218 pacjentów onkologicznych zostało objętych programem zdrowotnym. Udział w projekcie, poprzez studia podyplomowe oraz uczestnictwo w terapii poznawczo-behawioralnej rozpoczęło 27 psychoonkologów. Realizowano także szkolenia z zakresu rehabilitacji zawodowej oraz niepełnosprawności, a także diagnostyki i terapii zaburzeń funkcjonalnych związanych z leczeniem przeciwnowotworowym.

Wdrażanie **Regionalnego Programu Polityki Zdrowotnej Województwa Podlaskiego ukierunkowanego na wzmocnienie potencjału zdrowia osób pracujących w województwie podlaskim** przyczynia się do realizacji celu strategicznego 3. Jakość życia oraz celów operacyjnych SRWP 2020, 3.1 Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych, 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego. W 2018 roku prowadzono działania informacyjno-edukacyjne, organizowano szkolenia lekarzy, pracodawców i pracowników oraz szkolenie skierowane do edukatorów zdrowotnych. Natomiast w ramach działań przygotowawczych dokonano zakupu sprzętu medycznego i komputerowego oraz przeprowadzono audyty wstępne w zakładach pracy.

Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku w sposób pośredni i bezpośredni wpływa na cele SRWP 2020, w szczególności powiązanie występuje w odniesieniu do celu operacyjnego 1.5 Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych oraz 3.4 Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Realizatorami przedsięwzięć zawartych w programie są różne jednostki sektora publicznego i prywatnego. Monitoring polityki środowiskowej przeprowadza się co dwa lata. Ostatni raport z realizacji programu dotyczył lat 2015-2016. Nie jest, zatem możliwe wskazanie działań realizowanych w 2018 roku, które przyczyniałyby się do realizacji celów rozwojowych SRWP 2020.

Realizacja w 2018 roku **Programu Odbudowy Populacji Zwierzyny Drobnej w Województwie Podlaskim** przyczyniła się do wsiedlenia na terenie województwa 1731 sztuk kuropatw oraz 186 sztuk zajęcy, co przyczynia się do powstrzymania spadku liczebności populacji dziko żyjących rodzimych gatunków zwierzyny drobnej. Działania przewidziane w Programie realizują cel operacyjny 3.4 Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami¹⁸.

W ramach **Programu Odnowy Wsi Województwa Podlaskiego** w gminach województwa podlaskiego, którym udzielono dotacje celowe na pomoc finansową realizowano zadania związane z remontowaniem

---

18 *Pilotażowy Program Odbudowy Populacji Zwierzyny Drobnej w Województwie Podlaskim na 2018 rok*, Załącznik do Uchwały Nr 308/4482/2018 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 17 lipca 2018 r., s. 2.

i wyposażaniem obiektów oraz miejsc pełniących funkcje edukacyjne, rekreacyjne, sportowe, turystyczne, społeczno-kulturalne oraz inne służące użyteczności publicznej (w tym świetlic, domów kultury, placów i sal zabaw oraz miejsc wypoczynku i spotkań integracyjnych). Wyposażono oraz wyremontowano gminne biblioteki publiczne. W ramach Programu poprawiono bezpieczeństwo oraz komfort życia mieszkańców terenów wiejskich. Zainstalowano spowalniacze drogowe/progi zwalniające. Poprawiono widoczność miejsc narażonych na ryzyko wypadu (przejścia dla pieszych, przystanki autobusowe, chodniki). Program Odnowy Wsi Województwa Podlaskiego wpisuje się w następujące cele SRWP 2020: 1.4 Kapitał społeczny, jako katalizator procesów rozwojowych, 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego.

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022 znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w celu operacyjnym 3.4 Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Większość zadań określonych w Planie leży po stronie innych podmiotów (gmin i przedsiębiorców). Sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego sporządza się za okres obejmujący trzy lata kalendarzowe. W 2017 sporządzono sprawozdanie za lata 2014-2016. Nie jest zatem możliwe wskazanie działań realizowanych w 2018 roku, które przyczyniałyby się do realizacji celów rozwojowych SRWP 2020.

3.3. Źródła finansowania programów i planów rozwojowych w 2018 roku

Na rozwój województwa w 2018 roku, wydatkowano kwotę przekraczającą 1,5 mld zł. Najważniejszą kategorię źródeł finansowania rozwoju stanowiły niewątpliwie Fundusze Europejskie, implementowane przede wszystkim w ramach RPOWP 2014-2020 ale również poprzez:

- 1) Program Operacyjny Polska Wschodnia na lata 2014-2020,
- 2) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- 3) Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Fundusze Europejskie stanowiły przeważający odsetek w strukturze źródeł finansowania. Jednakże, w znaczący sposób, finansowanie rozwoju wspierały również inne źródła. Rozkład procentowy udziału poszczególnych źródeł w finansowaniu rozwoju przedstawia się następująco:

- 1) 72,8% środki Funduszy Unii Europejskiej,
- 4) 11,6% budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- 5) 7,7% środki Funduszu Pracy,
- 6) 5,8% środki prywatne,
- 7) 2,1% pozostałe źródła finansowania.

Tabela 4. Źródła finansowania rozwoju województwa podlaskiego (w kontekście realizacji strategii, programów i planów rozwojowych (w tys. zł))

Ogółem (mln zł) w tym:	Środki UE			Fundusz Pracy	PFRON	Budżet Państwa	Budżet Województwa	Budżet JST	Środki prywatne	Inne środki publiczne
	EFS	EFRR	Pozostałe							
1525,1	236,7	409,5	465,3	117,0	0,2	25,9	42,7	130,5	88,4	9,0
100,0%	15,5	26,8	30,5	7,7	0,0	1,7	2,8	8,6	5,8	0,6

Legenda: FP – Fundusz Pracy; PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; BP – Budżet państwa; BW – Budżet Województwa; BJST – budżety jednostek samorządu terytorialnego; EFS – Europejski Fundusz Społeczny; EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Źródło: opracowanie własne.

Środki Funduszy Unii Europejskiej wspierające rozwój regionu za pośrednictwem programów operacyjnych, rozkładały się pomiędzy poszczególne programy operacyjne w poniższy sposób.

Tabela 5. Środki finansowe krajowych programów operacyjnych wspierające rozwój regionalny

Program operacyjny	Kwota wydatków w 2018 r. (w mln zł)
Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020	409,5
Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020	352,6
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	83,6
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	112,7
SUMA:	958,4

Źródło: opracowanie własne.

W załączniku 1 przedstawiono szczegółowe informacje z realizacji poszczególnych strategii, programów i planów rozwojowych oraz kwoty przeznaczone na ich realizację, przygotowane przez departamenty merytoryczne Urzędu Marszałkowskiego oraz jednostki organizacyjne samorządu województwa.

4. REALIZACJA UCHWAŁ

Stan realizacji przez Zarząd Województwa Podlaskiego uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego podjętych w związku z realizacją zadań związanych z rozwojem województwa w 2018 roku

Do wyłącznej właściwości Sejmiku należy m.in. decydowanie o kierunkach polityki społeczno-gospodarczej na dany rok budżetowy. Organem wykonawczym samorządu województwa jest zarząd województwa, który odpowiada za realizację zadań województwa związanych z rozwojem regionu.¹⁹

Tabela 6. Uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego podjęte w 2018 roku

Uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego podjęte w 2018 roku	
Uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego	136
- w tym uchwały o charakterze rozwojowym	10
- % z całości	7,4

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z założeniami, *Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020* (SRWP 2020) podlega monitorowaniu. Operacyjne śledzenie postępów wdrażania SRWP 2020 umożliwiają: wskaźniki monitorowania celów strategicznych i operacyjnych, realizacja programów i planów rozwojowych oraz komponentów programów ponadregionalnych i krajowych, realizacja pozostałych kluczowych działań²⁰. Uchwały rozwojowe związane są z podejmowaniem decyzji wynikających z realizacji programów i planów rozwojowych oraz komponentów programów ponadregionalnych i krajowych.

W 2018 roku Sejmik Województwa Podlaskiego przyjął 136 rozstrzygnięć w formie uchwał, w tym 10 o charakterze rozwojowym. Tabela 67 specyfikuje je wg charakteru: wszystkie podjęte przez Sejmik i rozwojowe, – korespondujące z kierunkami polityki społeczno-gospodarczej²¹. W tym celu przyjęto następującą systematykę podziału: nr uchwały, data jej przyjęcia przez Sejmik Województwa Podlaskiego, cele operacyjne SRWP 2020, w które wpisuje się przedmiot uchwały, realizacja uchwały.

Kluczową, przyjętą przez Sejmik Województwa Podlaskiego w 2018 roku, była uchwała inicjująca rozpoczęcie prac nad aktualizacją SRWP 2020. Realizacja wskazanej uchwały ma zapewnić spójność dokumentu ze

Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz zapisami aktualizowanych obecnie innych krajowych dokumentów strategicznych, przede wszystkim Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Do końca grudnia 2018 roku, opracowano Diagnozę Strategiczną Województwa Podlaskiego, poddano wskazany dokument pierwszym konsultacjom oraz wprowadzono część poprawek

¹⁹ Uchwała nr XIV/131/04 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 26.01.2004 r. w sprawie przyjęcia Statutu Województwa Podlaskiego.

²⁰ System Monitorowania Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r., przyjęty przez Zarząd Województwa Podlaskiego w formie Informacji w dn. 20.02.2018 r.

²¹ Przypisanie statusu uchwały związanej z realizacją programu lub planu rozwojowego nastąpiło w drodze uzgodnień z ich realizatorami – komórkami merytorycznymi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

wynikających ze zgłoszonych uwag. Dokonano również wyboru ekspertów wspierających proces aktualizacji SRWP 2020.

Spśród dziewięciu pozostałych uchwał przyjętych przez Sejmik Województwa Podlaskiego w 2018 roku, trzy dotyczyły realizacji celu strategicznego 2. *Powiązania krajowe i międzynarodowe/celu operacyjnego 2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej*. Została uzgodniona treść listu intencyjnego z Obwodem Kostanajskim Republiki Kazachstan. Dokument oczekuje na podpisanie przez strony. Podpisano porozumienie z Obwodem Brzeskim Republiki Białorusi. Na podpisanie oczekuje porozumienie z Rządem Republiki Serbskiej Bośni i Hercegowiny.

Kolejne cztery z podjętych uchwał dotyczyły inicjatyw umożliwiających skuteczne wdrożenie polityk publicznych. W ramach celu strategicznego 2. *Powiązania krajowe i międzynarodowe/celu operacyjnego 2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu* oraz celu strategicznego 1. *Konkurencyjna gospodarka/celu operacyjnego 1.6 Nowoczesna infrastruktura* udzielono pomocy finansowej Miastu Białystok oraz Miastu Suwałki na rozbudowę i przebudowę lokalnych lotnisk. Podjęto również dwie istotne inicjatywy w kierunku rozwijania funkcjonalności usług sieci szerokopasmowych w ramach pełnionych dla regionu przez Województwo Podlaskie funkcji Operatora Infrastruktury Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej.

Gminom z terenu województwa podlaskiego udzielono pomocy finansowej na realizację zadań istotnych dla sołectw w ramach „Programu odnowy wsi województwa podlaskiego”. Zatwierdzono listę beneficjentów w ramach Programu odnowy wsi województwa podlaskiego, a w dalszej kolejności podpisane zostały umowy na realizację zadań ujętych w uchwale. Zadania wpisują się w realizację celu strategicznego 1. *Konkurencyjna gospodarka/celu operacyjnego 1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych* oraz celu strategicznego 3. *Jakość życia/celu operacyjnego 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego*.

Przyjęto również „Program współpracy Samorządu Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2019 roku”. Współpraca Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi, w ramach celu strategicznego 1. *Konkurencyjna gospodarka/celu operacyjnego 1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych*, przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i zwiększenia poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych w regionie oraz wspomaga zrównoważony rozwój. Pozostałe uchwały przyjęte przez Sejmik Województwa Podlaskiego w 2018 roku, wykraczające poza obszar decyzji związanych z rozwojem regionu, inicjowały działania w obszarze:

- zdrowia (zmiany w statutach szpitali wojewódzkich, wybór przedstawicieli do Rad Społecznych),
- edukacji (pomoc finansowa na wsparcie rozwoju edukacji i czytelnictwa poprzez udostępnienie księgozbioru, utworzenie Centrum Edukacji Nauczycieli w Łomży, zmiana nazwy i siedziby szkoły policealnej w Białymstoku),
- kultury i dziedzictwa kulturowego (zmiany w statutach samorządowych instytucji kultury, dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na terenie województwa podlaskiego),
- obszarów wiejskich (określenie terminów zakończenia zbioru poszczególnych gatunków roślin uprawnych w województwie podlaskim),
- administracji (m.in. wybór delegatów do Zgromadzenia Ogólnego Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej, zmiany w Statucie Województwa Podlaskiego, realizacja zadań publicznych związanych z wyborami samorządowymi),
- infrastruktury i transportu (wykonywanie zadań publicznych o szczególnym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu),
- gospodarki nieruchomościami (umowy najmu pomieszczeń, użytkowania, darowizny udziałów w zabudowanych nieruchomościach znajdujących się w mieniu województwa),

- gospodarki odpadami (przyjęcie „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022”),
- ochrony środowiska (rozstrzygnięcia w sprawie parków krajobrazowych i obszarów chronionych),
- bezpieczeństwa publicznego (zakup sprzętu ratowniczo – gaśniczego i umundurowania dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, informacja Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku),
- partycypacji społecznej (określenie szczegółowych zasad wnoszenia inicjatyw obywatelskich, zasad tworzenia komitetów inicjatyw uchwałodawczych, zasad promocji obywatelskich inicjatyw uchwałodawczych oraz formalnych wymogów składanych projektów uchwał przez mieszkańców Województwa Podlaskiego),
- finansów publicznych (budżet województwa).

Szczegółowy wykaz obejmujący wszystkie uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego, przyjęte w 2018 roku stanowi Załącznik 2.

Tabela 7. Uchwały o charakterze rozwojowym według realizowanych celów rozwojowych

Lp.	Nr uchwały	Data przyjęcia przez Sejmik Województwa Podlaskiego	Cele operacyjne SRWP 2020	Realizacja uchwały
Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020				
1.	L/475/18	2018-06-25	<i>Całościowo</i>	Sejmik Województwa Podlaskiego rozpoczął formalnie prace nad aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, aby zapewnić jej spójność ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz zapisami aktualizowanych obecnie innych krajowych dokumentów strategicznych. Uchwała określiła zasady, tryb i harmonogram aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020. Zgodnie z harmonogramem, stanowiącym załącznik do Uchwały, 23 października 2018 r. Zarząd Województwa Podlaskiego przyjął Założenia procesu aktualizacji SRWP do 2020 roku. Została również zawarta umowa na świadczenie usług eksperckich w procesie aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020. Opracowano Diagnozę Strategiczną Województwa Podlaskiego, poddano wskazany dokument pierwszym konsultacjom oraz wprowadzono część poprawek wynikających ze zgłoszonych uwag.
Cel strategiczny 2: Powiązania krajowe i międzynarodowe				
2.	XLV/427/18	2018-02-26	<i>2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej.</i>	Uzgodniono treść listu intencyjnego z Obwodem Kostanajskim Republiki Kazachstan. Strony zadeklarowały współpracę handlowo – gospodarczą, realizację wspólnych projektów społeczno-gospodarczych, wsparcie współpracy miast i regionów, wspólne inicjatywy w obszarach kultury, edukacji, turystyki, wykorzystania nowych technologii i rozwoju

Lp.	Nr uchwały	Data przyjęcia przez Sejmik Województwa Podlaskiego	Cele operacyjne SRWP 2020	Realizacja uchwały
				potencjału przemysłowego regionów, sieci transportowych, wymianę doświadczeń. Dokument oczekuje na podpisanie przez strony.
3.	XLVI/441/18	2018-03-26	2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej.	W dniu 26.04.2018 r. w Brześciu, podpisano porozumienie z Obwodem Brzeskim Republiki Białorusi. Strony w ramach swych kompetencji wspierać będą współpracę w następujących dziedzinach: przemysł, rolnictwo, wymiana handlowa, inwestycje, transport, ochrona środowiska, innowacje, rozwój technologiczny, ochrona zdrowia i polityka społeczna, sport, turystyka, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, nauka i edukacja, wymiana młodzieży.
4.	L/476/18	2018-06-25	2.4 Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej.	Na podpisanie oczekuje porozumienie z Rządem Republiki Serbskiej Bośni i Hercegowiny. Ma ono dotyczyć rozwijania współpracy w takich obszarach, jak: gospodarka, turystyka, sport, nauka, technologia, kultura i edukacja, ochrona środowiska, opieka zdrowotna i społeczna, transport, administracja. Procedura konsultacji treści porozumienia o współpracy rozpoczęła się podczas Wschodniego Kongresu Gospodarczego tj. w dniach 26-27.09.2017 r. (Województwo Podlaskie podejmowało wówczas delegację z Republiki Serbskiej Bośni i Hercegowiny). Uzgodniony projekt uzyskał akceptację ze strony Polskiego MSZ.

Cel strategiczny 1: Konkurencyjna gospodarka

Cel strategiczny 2: Powiązania krajowe i międzynarodowe

5.	XLVI/432/18	2018-03-26	2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu.	Udzielono pomocy finansowej Miastu Białystok na przebudowę i rozbudowę lotniska Krywlany wraz z budową i rozbudową niezbędnej infrastruktury technicznej. Została zawarta umowa nr BI-3152/1/2018 z dnia 15.06.2018 r. w sprawie dotacji na wykonanie dokumentacji projektowej oraz robót budowlanych na lotnisku Białystok -Krywlany. Środki wynikające z umowy zostały wypłacone.
6.	LI/494/18	2018-09-10	2.5 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu.	Udzielono pomocy finansowej Miastu Suwałki na rozbudowę i przebudowę lotniska w Suwałkach. Została zawarta umowa nr BI-3152/2/2018 z dnia 25.09.2018 r. w sprawie dotacji na rozbudowę i przebudowę lotniska w Suwałkach z Miastem Suwałki. Środki wynikające z umowy zostały wypłacone.
7.	XLIX/459/18	2018-05-28	1.6 Nowoczesna infrastruktura sieciowa	Zatwierdzono Umowę Ramową, w celu wykonywania zadań Operatora Infrastruktury Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej -

Lp.	Nr uchwały	Data przyjęcia przez Sejmik Województwa Podlaskiego	Cele operacyjne SRWP 2020	Realizacja uchwały
				województwa podlaskiego przez Województwo Podlaskie. Na mocy uchwały wprowadzono do Umowy Ramowej dodatkową funkcjonalność do usługi transmisji danych VPN IP MPLS, tj. jednokierunkowy przesył sygnału w technologii CWDM. Usługa została wprowadzona do oferty i będzie wykorzystana przez klientów sieci SSPW począwszy od 2019 roku.
8.	L/479/18	2018-06-25	1.6 Nowoczesna infrastruktura sieciowa	Zatwierdzono Umowę Ramową, w celu wykonywania zadań Operatora Infrastruktury Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej – województwa podlaskiego przez Województwo Podlaskie. Na mocy uchwały wprowadzono do Umowy Ramowej ofertę długoterminowej dzierżawy infrastruktury SSPW, głównie na potrzeby Beneficjentów POPC budujących internetowe sieci dostępne na terenie województwa podlaskiego. Wprowadzona oferta będzie wykorzystana przez klientów sieci SSPW począwszy od 2019 roku.

Cel strategiczny 1: Konkurencyjna gospodarka

Cel strategiczny 3: Jakość życia

9.	L/477/18	2018-06-25	1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych. 3.3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego.	Poszczególnym gminom z terenu województwa podlaskiego (70 gmin wyspecyfikowanych w Załączniku do przedmiotowej uchwały) udzielono pomocy finansowej na realizację zadań istotnych dla sołectw w ramach „Programu odnowy wsi województwa podlaskiego”. Zatwierdzono listę beneficjentów w ramach Programu odnowy wsi województwa podlaskiego, a w dalszej kolejności podpisane zostały umowy na realizację zadań ujętych w uchwale. Gminom, które poprawnie zrealizowały zadania oraz złożyły sprawozdania zostały wypłacone środki finansowe z budżetu Województwa Podlaskiego.
----	----------	------------	--	---

Cel strategiczny 1: Konkurencyjna gospodarka

10.	LI/496/18	2018-09-10	1.4 Kapitał społeczny jako katalizator procesów rozwojowych.	Przyjęto „Program współpracy Samorządu Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2019 roku”. Obszarami współpracy w województwie podlaskim na 2019 rok będzie m.in. 17 sfer pożytku publicznego w ramach, których odbywać się będą konsultacje z organizacjami pożytku publicznego i Radą Działalności Pożytku Publicznego. Celem głównym współpracy Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi jest rozwój
-----	-----------	------------	--	--

Lp.	Nr uchwały	Data przyjęcia przez Sejmik Województwa Podlaskiego	Cele operacyjne SRWP 2020	Realizacja uchwały
				społeczeństwa obywatelskiego i zwiększenie poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych na terenie Województwa oraz wspomaganie zrównoważonego rozwoju.

Źródło: opracowanie własne.

5. WNIOSKI

Województwo Podlaskie sukcesywnie pokonuje kolejne etapy rozwoju, poprawia wartości wskaźników i potencjał gospodarczy. Obserwowane tempo wzrostu gospodarczego i społecznego jest jednak zbyt wolne, aby pchnąć region na ścieżkę stabilnych i trwałych procesów konwergencyjnych (przyczyniających się do zmniejszenia dystansu rozwojowego do pozostałych województw).

Rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności regionu postępuje wolno. O ile region poprawia wyniki w zakresie „przedsiębiorczości zielonej” i wśród liderów certyfikowanego rolnictwa ekologicznego (4 miejsce), o tyle spada przedsiębiorczość mieszkańców województwa podlaskiego i pod względem noworejestrujących się podmiotów gospodarczych, województwo znajduje się na przedostatniej pozycji w kraju (15 miejsce).

Aktywność innowacyjna regionu jest niska. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB od lat utrzymują się na podobnym poziomie. Niski udział w przedmiotowych nakładach posiadają przedsiębiorstwa, które wytwarzają jedynie około 30% innowacji. Od 2013 roku odnotowano ponad pięćdziesięcioprocentowy wzrost nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach, który wpłynął na poprawę pozycji województwa podlaskiego na tle kraju, jednak prognozy przewidują niskie tempo wzrostu wartości wskaźnika w kolejnych latach. Wynikiem niskiej aktywności innowacyjnej regionu jest niska aktywność patentowa regionalnych podmiotów.

Od 2013 roku spada udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku. Nastąpiło również odwrócenie dotychczasowych tendencji w zakresie poziomu zatrudnienia w regionie, przewyższającego średnia krajową.

Wolno postępuje katalizacja kapitału społecznego, wyrażająca się zaangażowaniem mieszkańców regionu w sprawy społeczne. Liczba podmiotów trzeciego sektora rośnie wolno, a region plasuje się w grupie najsłabszych województw pod względem oddolnych inicjatyw społecznych (12 miejsce). Udział w kulturze, wspierającej konwersję kapitału kulturowego na kapitał społeczny, ogniskuje się na korzystaniu z imprez masowych organizowanych przez domy i ośrodki kultury (2 miejsce), kinach (12 miejsce). Maleje liczba zwiedzających muzea oraz czytelników bibliotek (12 miejsce). Pozytywne symptomy zmian obserwowane są w obszarze korzystania z teatrów (10 miejsce) oraz galerii sztuki (8 miejsce).

Produkcja energii elektrycznej w regionie nie zaspokaja potrzeb wewnętrznych województwa, jednak region plasuje się w czołówce województw (2 miejsce) pod względem udziału w produkcji ogółem, energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Region bardzo dobrze rozwija infrastrukturę dostępu do sieci Internet. Od dwóch lat województwo podlaskie zajmuje pierwsze miejsce w Polsce pod względem wysokości odsetka przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu szerokopasmowego. Gospodarstwa domowe posiadają coraz lepszy dostęp do Internetu (7 miejsce), a w 2017 roku wartość wskaźnika w regionie przewyższyła średnią krajową.

Nie ulega poprawie dostęp do infrastruktury gazowej w regionie. Rośnie długość budowanych i modernizowanych elektrycznych sieci dystrybucyjnych natomiast od dwóch lat nie obserwuje się modernizacji ani przyrostu długości sieci przesyłowych.

Rośnie eksport z regionu. Dwa ostatnie lata przyniosły znaczący wzrost dynamiki eksportu (8% i 11%), jednak eksport regionalny wciąż stanowi około 1% krajowego eksportu, a tempo wzrostu jest na tyle niskie, że region nie jest w stanie uzyskać wskaźników eksportowych charakteryzujących średnia krajową.

Region stale utrzymuje się na ostatniej pozycji pod względem atrakcyjności inwestycyjnej, co wpływa na niskie zaangażowanie kapitału zagranicznego w lokalizacji inwestycji w województwie (16 miejsce).

Systematycznie rośnie jakość dróg w regionie, jednak wciąż jest ona niższa od przeciętnych wartości w kraju (13 pozycja pod względem długości dróg o twardej nawierzchni). Pomimo inwestycji drogowych, średni czas dojazdu w transporcie drogowym i kolejowym) z Białegostoku do: Warszawy, Suwałk, Łomży, Bielska Podlaskiego, Olsztyna, Lublina, porównaniu do roku 2015, nie ulega znaczącej poprawie. Szczególnie na

trasach do Bielska Podlaskiego oraz Łomży. Czas podróży drogowej do Suwałk, Olsztyna, Lublina uległ nieznacznemu wydłużeniu. Działania polegające na dostosowaniu regionalnej oraz międzyregionalnej sieci drogowej i kolejowej do wyższych standardów, nie nadążają, za coraz bardziej rosnącym natężeniem ruchu samochodowego oraz kolejowego.

Poprawa jakości dróg nie przyczynia się do znaczącej poprawy bezpieczeństwa na drogach. Pod względem liczby zabitych w wypadkach drogowych, region zajmuje pierwszą pozycję w kraju w sytuacji, gdy liczba rannych w wypadkach (od roku 2015) ulega zmniejszeniu.

Region cechuje niski przyrost naturalny, którego nie zniwelowały obserwowane od 2013 roku pozytywne, jakkolwiek, zmiany w tym zakresie (rosnąca liczba urodzeń).

Aktywność zawodowa ludności jest niska. Dotyczy to przede wszystkim kategorii wiekowych 15-24 lata i osób w wieku 55 lat i więcej. W dużej mierze aktywność własna zasobów pracy posiada przełożenie na ubóstwo w regionie. W regionie występuje znaczne nasilenie występowania zjawiska ubóstwa, co potwierdza wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym. Spadek liczby korzystających ze świadczeń społecznych następuje w tempie wolniejszym niż w kraju. Poziom ubóstwa wpływa na kondycję zdrowotną społeczeństwa. Umieralność ogólna w regionie jest wyższa niż w kraju. Jednocześnie, jednak, statystyczny Podlasianin żyje dłużej niż średnio w kraju. Ostatnie lata przyniosły w regionie również wzrost umieralności niemowląt. Na tle obserwowanych tendencji zdrowotnych, zwiększa się liczba lekarzy w regionie, jednak zmniejsza liczba pielęgniarek i położnych. Systematycznie zwiększa się dostęp do infrastruktury z zakresu ochrony zdrowia.

W województwie podlaskim występuje znaczne zróżnicowanie pod względem udziału ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków oraz z kanalizacji w ogóle ludności na terenach wiejskich i miejskich. W obu przypadkach obserwowany jest wzrost wartości wskaźnika, co przekłada się bezpośrednio na jakość życia mieszkańców oraz ochronę środowiska naturalnego. Jednak dysproporcje w tym zakresie pomiędzy miastem i wsią są znaczące.

Województwo podlaskie znajduje się w czołówce województw pod względem udziału odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych (z wyłączeniem odpadów komunalnych) oraz charakteryzuje się jedną z najwyższych w skali kraju, dynamiką wzrostu udziału odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do ogółu zebranych odpadów komunalnych. Pomimo obserwowanych wzrostów, w regionie, selektywnie zbiera się mniej odpadów niż średnio w skali kraju.

Realizowane przez Zarząd Województwa Podlaskiego programy i plany rozwojowe wpisują się w realizację celów Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 (SRWP 2020). Większość programów i planów rozwojowych oddziałuje na zasoby ludzkie lub jakość życia mieszkańców regionu i posiada charakter miękkiej, ogniskuje się na inwestycji w kapitał ludzki lub na niwelowaniu skutków występowania negatywnych zjawisk społecznych. Cechą charakterystyczną wskazanych programów i planów jest tzw. efekt odroczony w czasie. Nie jest on widoczny bezpośrednio po zakończeniu interwencji, w taki sposób, który jest obserwowalny przy programach i planach posiadających charakter inwestycyjny. Z tego powodu, pomimo obserwowanej wysokiej aktywności, trudno jest wskazać bezpośrednio przełożenie programów i planów rozwojowych na znaczącą poprawę wskaźników realizacji celów rozwojowych. Z kolei nakłady inwestycyjne czynione w ramach programów i planów rozwojowych, wskazują na wciąż niezaspokojone, podstawowe potrzeby inwestycyjne. Zapóźnienie rozwojowe regionu w obszarze infrastruktury jest na tyle znaczące, że wymaga kontynuacji dla uzyskania efektów widocznych w poprawie ogólnej sytuacji gospodarczej, wynikającej z zapewnienia wystarczającego dostępu do infrastruktury.

Dwa spośród realizowanych przez Zarząd Województwa Podlaskiego programów i planów rozwojowych (Plan zagospodarowania przestrzennego oraz Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020) realizują wszystkie cele strategiczne SRWP 2020.

Realizacja pięciu programów i planów (Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020, Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3), Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2018, Program Ochrony Środowiska

Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku oraz Program Odnowy Wsi Województwa Podlaskiego) przyczynia się jednocześnie do wzrostu przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarki oraz wzrostu jakości życia mieszkańców. Pozostałe programy i plany rozwojowe ukierunkowane są na realizację tylko jednego z celów strategicznych SRWP 2020.

Większość realizowanych programów i planów rozwojowych dotyczy kształtowania wysokiej jakości życia (cel strategiczny 3. Jakość życia), co znajduje odzworowanie w monitorowanych SRWP 2020 wskaźnikach określających poziom rozwoju społeczno-gospodarczego mieszkańców województwa podlaskiego. Podejmowane działania przekładają się na wysoką jakość życia mieszkańców, a w szczególności na stan środowiska naturalnego, jakość usług medycznych oraz poziom bezpieczeństwa publicznego.

W ramach realizowanych przez Zarząd Województwa Podlaskiego programów i planów rozwojowych można zidentyfikować te, których istotą jest wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarki połączony z kształtowaniem kapitału społecznego, efektywnym wykorzystaniem zasobów naturalnych oraz nowoczesną infrastrukturą sieciową (cel strategiczny 1). Wdrażane programy, z zakresu edukacji, pomocy społecznej, rynku pracy czy kultury w przyszłości mogą zaprocentować nowoczesną i konkurencyjną gospodarką z wysokokwalifikowanymi pracownikami, której wytwory będą skierowane na rynki zewnętrzne, co może zapewnić wzrost dochodów oraz zatrudnienia w regionie.

Dostęp do zewnętrznych rynków i kapitałów ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia możliwości przyspieszenia rozwoju regionalnego. Podejmowane, przez Zarząd Województwa Podlaskiego działania przyczyniające się do rozwoju krajowych i międzynarodowych powiązań społeczno-gospodarczych regionu (cel strategiczny 2) skutkują promocją gospodarczą regionu, nawiązywaniem kontaktów gospodarczych, wspieraniem podlaskich przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych oraz pozyskiwaniem inwestorów. Realizowane działania prowadzą także do poprawy dostępności transportowej regionu, czyli jednego z kluczowych czynników wpływających na atrakcyjność inwestycyjną regionów.

W 2018 roku, Sejmik Województwa Podlaskiego przyjął 136 rozstrzygnięć w formie uchwał. Za rozwojowe uznano 10 z nich. Kluczową była uchwała inicjująca rozpoczęcie prac nad aktualizacją dokumentu programowego określającego zasady i kierunki długofalowej koncepcji rozwoju regionu – SRWP 2020. Spośród dziewięciu uchwał przyjętych przez Sejmik Województwa Podlaskiego w 2018 roku, trzy uchwały zostały ukierunkowane na wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarki, jedna przyczyniała się do wzmocnienia jakości życia, pięć rozstrzygnięć wpisywało się w krajowe i międzynarodowe powiązania społeczno-gospodarcze regionu. Pozostałe uchwały przyjęte przez Sejmik Województwa Podlaskiego w 2018 roku, inicjowały działania w obszarach podnoszących jakość życia mieszkańców (zdrowie, edukacja, kultura i dziedzictwo kulturowe, obszary wiejskie, administracja, infrastruktura i transport, gospodarka nieruchomościami, ochrona środowiska w tym gospodarka odpadami, bezpieczeństwo publiczne, partycypacja społeczna, finanse publiczne). Równoczesna realizacja przyjętych rozstrzygnięć wzmacnia efekty podejmowanych działań: rozwój powiązań społeczno-gospodarczych sprzyja wzrostowi konkurencyjności gospodarki, natomiast silne podstawy rozwoju gospodarczego przekładają się na wzrost jakości życia.

6. ZAŁĄCZNIKI

**ZAŁĄCZNIK NR 1. POLITYKI I PROGRAMY
REALIZOWANE PRZEZ ZARZĄD
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
W KONTEKŚCIE PRZYJĘTYCH CELÓW
ROZWOJOWYCH SRWP 2020**

**ZAŁĄCZNIK NR 2. SPRAWOZDANIE Z
REALIZACJI UCHWAŁ SEJMIKU
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO PODJĘTYCH
W 2018 ROKU**

SPIS TABEL

Tabela 1. Wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej województwa podlaskiego – pozycja w rankingu.....	27
Tabela 2. Powierzchnia nowo udostępnionych/wspartych terenów inwestycyjnych w latach 2010-2017 (ha) .	27
Tabela 3. Średni czas dojazdu (w transporcie drogowym) z Białegostoku do Warszawy, Suwałk, Łomży, Bielska Podlaskiego, Olsztyna i Lublina w 2015 r. (minuty).....	33
Tabela 4. Źródła finansowania rozwoju województwa podlaskiego (w kontekście realizacji strategii, programów i planów rozwojowych (w tys. zł).....	62
Tabela 5. Środki finansowe krajowych programów operacyjnych wspierające rozwój regionalny.....	63
Tabela 6. Uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego podjęte w 2018 roku.....	64
Tabela 7. Uchwały o charakterze rozwojowym według realizowanych celów rozwojowych.....	66

SPIS MAP

Mapa 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w zł) w roku 2017*	4
Mapa 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w roku 2017*	6
Mapa 3. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w sektorze prywatnym w 2017 roku*	9
Mapa 4. Nakłady na działalność innowacyjną na 1 przedsiębiorstwo przemysłowe, które poniosło takie nakłady (tys. zł) w 2017 roku*	10
Mapa 5. Wartość dodana brutto na 1 pracującego (zł) w 2017 roku*	11
Mapa 6. Udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w 2017 roku (%)*	12
Mapa 7. Wskaźnik zatrudnienia dla osób w wieku 20-64 lata wg BAEL (w IV kwartale) w 2017 roku (%)*	12
Mapa 8. Uczestnicy imprez organizacyjnych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 mieszkańców w 2017 roku*	14
Mapa 9. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w 2017 roku (%)*	15
Mapa 10. Udział energii OZE wyprodukowanej w województwie w stosunku do zużycia energii w województwie w 2017 roku*	15
Mapa 11. Wskaźnik świadczenia usług e-administracji (%)*	17
Mapa 12. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer z dostępem do szerokopasmowego Internetu w 2017 roku*	18
Mapa 13. Odsetek podmiotów gospodarczych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu w 2017 roku*	18
Mapa 14. Pracujący w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego według lokalizacji siedziby zarządu w roku 2017*	27
Mapa 15. Drogi o twardej nawierzchni na 100 km ² w roku 2017*	31
Mapa 16. Średni czas dojazdu (w transporcie drogowym) z Białegostoku do wybranych miejscowości.....	31
Mapa 17. Średni czas dojazdu (w transporcie kolejowym) z Białegostoku do wybranych miejscowości.....	31

Mapa 18. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w 2017 roku*	36
Mapa 19. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2017 roku*	38
Mapa 20. Współczynnik aktywności zawodowej ogółem w IV kwartale 2017 roku*	39
Mapa 21. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w 2017 roku*	40
Mapa 22. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2017 roku*	41
Mapa 23. Wskaźnik umieralności ogólnej w województwie podlaskim w 2017 roku	43
Mapa 24. Wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w momencie urodzenia kobiet w 2017 roku*	43
Mapa 25. Wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w momencie urodzenia mężczyzn w 2017 roku*	43
Mapa 26. Wskaźnik umieralności niemowląt w województwie podlaskim w 2017 roku (liczba zgonów na 1000 urodzeń żywych)	44
Mapa 27. Liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców w 2017 roku*	46
Mapa 28. Liczba zabitych w wypadkach drogowych na 100 wypadków w 2017 roku*	47
Mapa 29. Liczba rannych w wypadkach drogowych na 100 wypadków w 2017 roku*	47
Mapa 30. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę w 2017 roku*	48
Mapa 31. Udział ludności w miastach korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności w 2017 r.*	50
Mapa 32. Udział ludności na wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności w 2017 r.*	50
Mapa 33. Udział ludności korzystającej w miastach z sieci kanalizacji w ogóle ludności w 2017 roku*	51
Mapa 34. Udział ludności korzystającej na wsi z sieci kanalizacji w ogóle ludności w 2017 roku*	51
Mapa 35. Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w 2017 roku (%)*	51
Mapa 36. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w 2017 roku (%)*	52

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca w cenach bieżących (w zł) w latach 2005-2017 z prognozą do roku 2023*	5
Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w latach 2004-2017 wraz z prognozą do roku 2023	7
Wykres 3. Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w latach 2010-2017 z trendem do 2020 roku (%)	8
Wykres 4. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB (ceny bieżące) w latach 2010-2017	10
Wykres 5. Udział nakładów na działalność B+R ponoszonych przez podmioty gospodarcze w nakładach na działalność B+R ogółem w latach 2010-2017	10
Wykres 6. Liczba uzyskanych patentów w latach 2010-2017	11

Wykres 7. Liczba podmiotów trzeciego sektora na 1000 ludności w latach 2010-2017.....	14
Wykres 8. Emisja metanu CH ₄ w latach 2010-2017.....	16
Wykres 9. Korzystający z instalacji gazowej w ogólnej ludności w latach 2010-2017 (%).....	19
Wykres 10. Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych oraz długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych w latach 2014-2018.....	20
Wykres 11. Wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2006-2017 (EUR/os.).....	22
Wykres 12. Wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2005-2017 (EUR/os) w latach 2006-2017 z prognozą do roku 2023.....	23
Wykres 13. Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce (%) *	23
Wykres 14. Udział kapitału zagranicznego ulokowanego w województwie podlaskim w całkowitej wartości tego kapitału w Polsce w latach 2006-2017 z prognozą do roku 2023 (%).....	24
Wykres 15. Udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem w latach 2010-2017.....	26
Wykres 16. Drogi o twardej nawierzchni na 100 km ² w latach 2010-2017.....	31
Wykres 17. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w latach 2010-2017	34
Wykres 18. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w latach 2005-2017 z prognozą do roku 2023.....	35
Wykres 19. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w latach 2010-2017.....	36
Wykres 20. Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w latach 2005-2017 z prognozą do roku 2023.....	37
Wykres 21. Współczynnik aktywności zawodowej (IV kwartale) osób w wieku 15-24 lata w latach 2010-2017...39	39
Wykres 22. Współczynnik aktywności zawodowej (IV kwartale) osób w wieku 55 i więcej w latach 2010-2017..39	39
Wykres 23. Liczba przedsiębiorstw będących członkami organizacji Global Compact w województwie podlaskim w relacji do liczby takich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2013-2018.....	41
Wykres 24. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2017.....	45
Wykres 25. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2017.....	45
Wykres 26. Liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2017.....	46
Wykres 27. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę w latach 2010-2017.....	48
Wykres 28. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w latach 2010-2017 (%).....	52
Wykres 29. Realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 (stan na koniec grudnia 2018 r.).....	57

